

140
1988/2

ISSN 0132 - 6007

ბავშვული
ჰიზონი

ბავშვული ჰიზონი

3
1988

მე ვიზრდები და
დედაჩემი პატარავდება,
არა სულით,
არა გრძნობით,
არა გონებით —
პატარავდება დედაშვილობის

მარადიული ზეშთაგონებით.
და თუ ღმერთს უნდა ჩემი სიკეთე,
ან თუ სიკეთე ვინამო ღმერთად,
მიცოცხლოს დედა —
ჩემი პატარა,
ჩემი ლამაზი, ფერმკრთალი დედა.

ერთსიტყვიანი პოემა,
ერთსიტყვიანი ლექსი,
ერთსიტყვიანი სიმღერა —
ერთ საოცრებად გვესმის.
ერთსიტყვიანი სიცოცხლე,

სიტბო, სილაღე, სევდა,
რაც კი რამ არის
ამ ქვეყნად,
ერთ სიტყვაშია —
დედა!

მარტის გაძლებას რა უნდა,
რაც უნდა იყოს მძვინვარი,
როდესაც ია გამხნეებს,

მორცხვი და პირმომცინარი...
მარტის გაძლებას რა უნდა,
როცა აპრილი წინ არი...

თეკლა ქიქავა

ელზა აკობია. წაღწეხა
კალეს საშუალო სკოლა, VIII კლასი.

ეს კოკროჭინა თეატრი თბილის-ში, ვერაზე, ბელინსკისა და ჯავახიშვილის ქუჩების კუთხეში მდებარე სახლის სარდაფშია მოთავსებული. მას „საფეხურები“ ჰქვია. აქ ყველაფერი პატარაა — დარბაზიც, სცენაც, კულისებიც, გარდერობიც, მსახიობებიცა და მაყურებლებიც, მხო-

1875

თეატრი, სახედაც

თეატრული
სიხშირითა

„საფეხურები“

ეს სცენაზე ხდება.
წარმოდგენის დამ.
თავრების შემდგ...

ლოდ მისი ხელმძღვანელები, რეჟისორები — ალექო თეთრაძე, მერაბ ჩხაიძე და დირექტორი ზვიად ბერძენიშვილი არიან უფროსები. თეატრი ასაკითაც პატარაა — იგი 1985 წელს გაიხსნა, როცა პარტიისა და კომკავშირის კალინინის რაიკომების უშუალო ხელშეწყობითა და საქმიანი თანადგომით ხორცი შეეცხა ბავშვთა თეატრის შექმნის კარგ იდეას.

მაშინ ძნელი წარმოსადგენი იყო, რომ მოხერხდებოდა იმ ხელმიშვებული, უსახური და ნაგვით საესე სარდაფ-საწყობის „მორჯულება“ და მისთვის, თეატრისათვის საჭირო იერსახის მიცემა. მოკლე დროში კი, პირიქით, იმის წარმოდგენა გახდა ძნელი, თუ ეს კოხტა, გამართულ-აღჭურვილი თეატრი ოდესმე სხვანაირად გამოიყურებოდა. ყველაზე სახიერად მომავალი თეატრის კონტურებს იმ სამშენებლო ქაოსში მაინც მისი შექმნის იდეის ავტორები, თეატრალური ინსტიტუტის სარეჟისორო ფაკულტეტის მაშინდელი სტუდენტები — ალექო თეთრაძე, ირინე ქლენტი და სამსახიობო ფაკულტეტის სტუდენტი მერაბ ჩხაიძე ხე-

დავდნენ. მათ ამგვარი თეატრის არსიცა და ძირითადი მიზან-დანისწულებაც იმთავითვე ჰქონდათ გაცნობიერებული — იგი თეატრალური ხელოვნების შეყვარება-გაგებაში უნდა დახმარებოდა ბავშვებს. სწორედ აქეთვე არის წარმართული დღესაც „საფეხურების“ მთელი მუშაობა.

როცა ძირითადი სამშენებლო სამუშაოები დამთავრდა და აღჭურვილობის საქმეც ასე თუ ისე მოგვარდა, მომავალ თეატრს მსახიობობის სამასზე მეტმა მსურველმა მოაკითხა — სკოლებში უკვე გამოცხადებული იყო დასის დასაკომპლექტებელი გასინჯვა-კონკურსის შესახებ. მერე კონკურსიც ჩამთავრდა, სათანადო მონაცემების მქონე ბავშვებიც შეირჩა და რეპეტიციებიც დაიწყო.

გადაწყდა, თეატრის გასახსნელ სპექტაკლად ეტიუდების ნაკრები მოემზადებინათ. რა ხალისითა და მონდომებით ჩაებნენ ბავშვები მუშაობაში, რა სიამოვნებითა და გატაცებით აპყვენენ შეთავაზებულ თამაშს, იმპროვიზაციისა და ფანტაზიის აღმაფრენის ესოდენ დიდ გასაქანს რომ აძლევდა თითოეულ მათგანს! ადამიანი-ცხოველი, ადამიანი-

ფრინველი, ადამიანი-საგანი, მე და გარემო — სამსახიობო ხელოვნების დასახვეწი ეს სავარჯიშო ეტიუდები ხან კატად აქცევდა გოგო-ბიჭებს, ხან-სირაქლემად, მაიმუნად, ძაღლად ან არწივად; ვინ უთოს განასახიერებდა, ვინ-ხრახნს, მაკრატელს, სიგარეტს, ვინ კიდევ — დნობაშემდგარ ნაყინს. ნორჩმა მსახიობებმა ის მშობლებიც წარმოადგინეს, რომლებიც გააფთრებული დაჟინებით მოითხოვდნენ თავიანთი შვილების დასში ჩარიცხვას, თუმცა მათ სათანადო მონაცემები არ ჰქონდათ. რეპეტიციების დროს გამოირკვა, რომ ბავშვებს საკუთარი თავიც ძალზე ზუსტად დაენახათ. — პირველ მეცადინეობებზე ასე რომ ცდილობდ-

საქართველოს აკადემიის და 3. ი. ლენინის სახელობის პიონერთა ორგანიზაციის რესპუბლიკური საბჭოს ყოველთვიური საბავშვო პრინალი

პიონერი

საქ. აკადემიის
გამომცემლობა

3

მარტი 1988

გამომცემლობის
1926
წლიდან

საქ. სსრ კ. მარტვილი
სახ. სახ. რისპობ.

...ეს კი — მათუკავალთა ღარბაზში, წარმოდგენის მსვლელობისას.

მადგენლობა — დიდინ-ბეტარონსად ეს ვახლავთ „ლუჯიკი XIV“, ანუ არავინ დაიჯერებს“. დანიელი მწერლის იან ექპოლმის ეს სიყვითით გამთბარი ზღაპარი მელის ლეკვისა და წიწილას სიყვარულზეა. სუფთა სულის პატარა რაინდი, მელაკუდა ლუჯიკი არ იზიარებს თავისი ოჯახის დევიზს — „გაუმარჯოს ეშმაკობას“, რითაც თავისიანების უნდობლობასა და რისხვას იმსახურებს; წიწილასადმი მისი სიყვარული კი საბოლოოდ წყვეტს მის ბედს... 40-ჯერ წარმოდგინა „საფეხურების“ დასმა „ლუჯიკი XIV“ და ორმოცივეჯერ სპექტაკლმა ანშლაგით ჩაიარა. ვერც ღარბაზში სკამების ჩამატებამ უშველა საქმეს და ვერც კუთხე-კუნძულში ჩაცუცქვამ თუ ფეხზე დგომამ — მაინც ბევრმა მსურველმა ვერ ნახა ეს, უთუოდ საინტერესოდ დადგმული სპექტაკლი. თეატრმა „ლუჯიკი“ ტანძიელ ბეშვებსაც უჩვენა. ეს წარმატება, უწინარეს ყოვლისა, იმის მაჩვენებელია, რომ პატარა მსახიობები ჩასწვდნენ ზღაპრის დედაარსს და თავიანთ თანატოლ მაყურებლამდეც მიიტანეს იგი. კიდევ ერთი რამ დაადასტურა ამ წარმატებამ — რომ უთუოდ სწორია „საფეხურების“ ხელმძღვანელთა მიერ აღებული გეზი და

ნენ რითიმე გამოეჩინათ თავი და როგორმე მიექციათ რეჟისორების ყურადღება; არც ამ უკანასკნელების მიზვრა-მოხვრისა თუ საუბრის თავისებურებები გამოპარვოდა მათ თვალსა და ყურს. ორი თვე ემზადებოდნენ. დაიხვეწა, ზედმეტისა და ხელოვნურისაგან გათავისუფლდა ბავშვების თამაში, შებორკილობა და უხერხულობა-სიმორცხვეც თანდათან გაქრა, ფრთა შეისხა იმპროვიზაციამ, პატარ-პატარა ეტიუდები ერთ მთლიანობაში შეიკრა და

დაიბადა პირველი სპექტაკლი — „სამი საფეხური“ („სამი დღე თეატრის ცხოვრებიდან“). წარმატებულმა დებიუტმა ყველას ერთნაირად დიდი სიხარული მოუტანა, მომავალი მუშაობისათვის ესოდენ აუცილებელი საკუთარი ძალების რწმენა შემატა, შემოქმედებითი სითამამეც მისცა და ახლის ძიების სურვილიც გაუძლიერა.

ყოველივე ამის შედეგად კი შეიქმნა მეორე სპექტაკლი, რომლითაც ძალზე ამაყობს თეატრის მთელი შე-

2 ეს გიზავიცი სპექტაკლის ისეთივე მონაწილეები არიან, როგორც ლუჯიკის როლის შემსრულებელი იასა ცინცაყაა.

ასეთი უზუალო საუბარი ხშირად იხართება თეატრში.

ბავშვებთან მათი ურთიერთობის ხასიათი. სპექტაკლში ლუდვიგს იასე ცინცაძე განასახიერებდა, მის უფროს ძმას, ლაბანს — მალხაზ სეფიაშვილი, მამას — ამირან სვიმონიშვილი, დედას — ეკა კვინიკაძე, უმცროს დას — მაკა კვინიკაძე (ეს ბავშვები თეატრის არსებობის პირველი დღიდანვე ირიცხებიან დასში); მათ გარდა სპექტაკლის წარმატებაში დიდი წვლილი შეიტანეს რატი მგალობლიშვილმა, ლილე თამლიანმა, ნუკი თვარაძემ, თეა ლეშაშვილმა. ბაგრატ მარგველაშვილმა. სპექტაკლი მხატვრულად გააფორმა სამხატვრო აკადემიის სტუდენტმა ნინო ჩიტაიშვილმა.

სულ ახლახანს „საფეხურებში“ მესამე სპექტაკლიც წარმოადგინეს. ეს გახლდათ საახალწლო არდადეგებზე საჩვენებლად მომზადებული, თავისებურად გადაწყვეტილი „წითელქუდა“. თუმცა სპექტაკლში არის ცალკეული საინტერესო მიგნებები, იგი თავად რეჟისორებსაც და მსახიობებსაც ნაკლებად მოსწონთ, თვითონვე აღიარებენ — სხვადასხვა მიზეზების გამო ძალზე ნაჩქარევად. მცირე დროში მოგამზადეთ და კიდევაც ეტყობათ. ეს საკუთარი თავით უკმაყოფილებაც მათ სასარგებლოდ მეტყველებს და მომავალ-

მგონი დიდ თეატრში არ მიმდინარეობს რეპეტიციები ანა ხალიანიანად.

ში უემპველად უკეთეს და უკეთეს სპექტაკლებს გვპირდება.

„საფეხურების“ კოლექტივს, მის რეჟისორებს ბევრი საინტერესო რამ აქვთ ჩაფიქრებული. განზრახულია, დაიდგას სპექტაკლი თანამედროვე თემაზე — „მე 13 წლისა ვარ“, რომელშიც დღევანდელი ბავშვების, მოზარდების საფიქრალ-საწუხარზე იქნება საუბარი. ეს, ასე ვთქვათ, უახლოესი მომავლის სპექტაკლია. პერსპექტივაში კი „ჭინჭრაქას“ დადგმასაც ფიქრობენ, უნდათ დადგან „ალისა საოცრებათა ქვეყანაში“. „მერე კი, — დიმილით ამბობს ალექო თეთრაძე, — „ჰამლეტი“, — და იქვე დასძენს, — ვხუმრობ, რა თქმა უნდა...“

ვინ იცის, იქნებ მხოლოდ სანახევროდ იხუმრა ახალგაზრდა რეჟისორმა და ხვალ თუ არა, ზეგ „საფეხურების“ რეპერტუარში დიდი კლასიკაც გაჩნდეს. ჯერჯერობით კი აქ პატარები სათეატრო ხელოვნებას ეზიარებიან, ეცნობიან თეატრის ისტორიას, ეჩვენებიან სპექტაკლის შემქმნელი კოლექტივის თითოეული წევრის მუშაობის გონივრულ შეფასებასა და პატივისცემას. ერთი სიტყვით, მათ აქ ნამდვილ მაყურებლებად ზრდიან და ალბათ ეს არის მთავარი. თუმცა, რა თქმა უნდა, ეს სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ ბევრი მათგანი „საფეხურებმა“ დიდ სცენაზე არ აიყვანოს.

თქვენი აზრით, როგორ ზღვრავს ანა ხალიანიანს რატი მგალობლიშვილი?

ნებაა, მოეფონა მათურობელს პირველი განყოფილება?

გურამ
პარაზანაშვილი

მხატვარი
შალვაან პავსაძე

მ მ თ ხ რ ო ზ ა

მაშინვე დაიჭიმა თოკი. ცოტა ხნის შემდეგ გაიოზის კბილებმა გაილეჯა. ნიკამ ხელი წააშველა ამხანაგს და ბაქანზე ამოსვლაში დაესმარა.

— აქა მშვიდობა! — წამოიძახა გაიოზმა, — ჩემი მხურვალე სალამი ამ კლდეებს, ლოდებს... ოპ, ბიჭო, რა კაი ყოფილა აქანა!.. ისინი კი — არ ახვიდეო. რომ დაგვეჯერებინა, ვინ ნახავდა ამ სანახავს?

ამასობაში დანარჩენებმაც რიგრიგობით იწყეს ამოსვლა. მალე ყველამ ერთად მოიყარა თავი.

— ამას რას ვხედავ, ბიჭებო! — ხელები ფართოდ გაშალა რეზომ, — თვალის სეირი თუ გინდა ესაა!

— კი ღირებულია აქ ამოსვლა ამდენ წვალეზად! — თქვა ირაკლიმ, რომელიც, როგორც ჯგუფის ხელმძღვანელი, ბოლოს ამოვიდა, — ლამაზი გადასახედი ყოფილა. თქვენ რას იტყვით?

— გავმართოთ საბავირო გზა, და ვატაროთ ხალხი ექსკურსიაზე! — გამოეპასუნა ვანტანგი. — ვინ არ წამოვა ასეთი სიმშვენიერის სანახავად?

— შენ ხუმრობ და ოდესმე შეიძლება მოხდეს კიდევ ამგვარი რამ, — მიუგო ვაჟამ.

კიდევ დიდხანს ისაუბრეს, ნაირ-ნაირი აზრი გამოთქვეს. ბოლოს ირაკლი ჩაერია, სინამდვილეს დაუბრუნა ისინი:

— ჯერ გამოვიკვლიოთ... მოვნახოთ ის ადგილი, რისთვისაც ამოვედით...

— დავათვალიერე აქაურობა, მაგრამ საეჭვო ვერაფერი აღმოვაჩინე, — თქვა რეზომ, — ისეა მოსუფთაებული, გეგონებათ ჩვენს მოსვლამდე ვილაცას უზრუნია და ცოცხით საგულდაგულოდ გამოუგვიანო.

— შენც იტყვი, თვალი მიჭრისო, — გაეპასუნა ვაჟა, — აგერ, ქვებში რომელიღაც მტაცებელი ფრინველის ბუ-

დის ნარჩენებსა ვხედავ. არწივს ანდა ორბს ექნებოდა ბუდე ჩადგმული. ამ სიმაღლეზე, თანაც მიუვალ ადგილზე, სხვა რომელი დაიდებდა ბინას.

ერთ-ერთი ლოდის გვერდით მართლაც უყარა ხმელი ხავსი და ჩინჩხარი. იქვე ბლომად მიმოფანტულიყო ბუმბული და წვრილი, მზეზე გადათეთრებული ძვლები.

მოსინჯეს და საგულდაგულოდ დაათვალიერეს ყოველი მტკაველი, მაგრამ საინტერესო ვერაფერი აღმოაჩინეს. ბოლოს, იმედგაცრუებულნი, ტახტივით ბრტყელ ლოდზე ჩამოსხდნენ. მიხვდნენ, იოლი არ გამოდგა წარწერაში ამოკითხული აზრის ამოცნობა.

რალაც ვერ იყო რიგზე, მაგრამ რა იყო ეს „რალაც?“ პირველმა ვაჟამ დაარღვია დუმილი.

— იქნებ კარგად ვერ ახსენით წარწერის შინაარსი? აკი ბუერი სიტყვა აკლია კიდევ... „კლდის თავზეო“... აგერ აქა ვართ და ეჭვმისატანს ვერაფერს ვხედავ.

— კიდევ მაგიტომ არის კერკეტი კაკალი, რომ ყველამ ვერ შეძლოს მისი გატეხა, — მიუგო გივიმ. — ასე ძალიან რომ არ გაფრთხილებოდნენ, იმ კოლოფს მიწაში არ ჩაფლავდნენ. ადგებოდნენ და პირდაპირ ამ კლდეზევე წააწერდნენ, — აქა და აქ, ამა და ამ ადგილზე მიბრძანდით და ნახეთო. როცა რაიმეს გულდაგულ მალავენ, ცხადია, მეტად თავსატეხ გამოცანებს მოიგონებენ სოლმე.

— შენ, ძამა, მეტისმეტად უნდო ყოფილხარ! — ფხვზე წამოხტა გაიოზი, — აგერ ქალაღდი! შიგ ვარკვევით წერია! აქეთ ან იქითო! ასე არაა, უფროსო?

— დიან, მარცხნივ ან მარჯვნივო, — დაუდასტურა ირაკლიმ და კვლავ მუხლებზე გადაშლილ უბის წიგნაკს დააცქერდა დაფიქრებული.

— აქ ყველგან „მარცხნივ“ და „მარჯვნივა“, — გაიცინა ლევანმა, — მიდი და, თუ კაი ბიჭი ხარ, გაიგე რო-

მელ მხარესა. იქნებ შენ მაინც გამოიცნო, გაიოზ?!
ოლონდ ჯერ დაადგინე მიმართულება.

— მე რომ შერლოკ ჰოლმის ნიჭი მქონოდა, აქ კი
არ ვიქნებოდი.

— ის კი ნამდვილად გამოიცნობდა, — დაუმატა ვახ-
ტანგმა.

— ძმანო, — თქვა გივიმ, — აქ რაღაც მინიშნება უნდა
იყოს. აბა, ერთი მოვათვალიეროთ რიგიანად. იქნებ რა-
იმე გეზის მომცემი აღმოვაჩინოთ.

აქეთ-იქით დაიწყეს ცქერა, მაგრამ ხელშესახები ვე-
რაფერი ნახეს. მაშინ ნიკა მახლობელ ვეება ლოდზე
აფოფხდა, — აქედან უკეთესად დავინახავ, თუა რამეო.

ქვემოდან ვილაცამ დაიძახა. მაშინვე კლდეს მიაღგ-
ნენ, გადაიხედეს.

შორს, დაბლა, ქვებსა და ბუჩქებს შორის, ნინიკო
და ბიჭი იდგნენ, ხელს უქნევდნენ.

— ჩვენი გუშინდელი მასპინძლები ყოფილან, — თქვა
გივიმ, — ამოყვანასა გვთხოვენ.

— ამოყვანას? — დაეჭვდა ვახტანგი. — რისთვის?

— თუნდაც იმიტომ, აქაურები რომ არიან, — გაუბა-
სუხა ირაკლი. — დაე, მაგათაც გადაიხედონ აქედან...
ამას გარდა, ამბავსაც ჩაიტანენ სოფელში, ძველ ცრუ-
მორწმუნობასაც გამოეცლება საფუძველი. თოკი ჩაუშ-
ვით, ბიჭებო!..

მალე ორივე მალა ამოვიდა. ნინიკოს სპორტული
რიტუზი ჩაეცვა, მოხერხებულად გამოწყობილიყო.

ქალიშვილის დანახვამ ნიკას გული აუძგერა, თუმ-
ცა გარეგნულად არაფერი შეიმჩნია. ისეთი მონდომებით
ათვალიერებდა ირგვლივ გადაშლილ მიდამოს, თით-
ქოს ამის მეტი არაფერი აინტერესებდა.

— საჭმელი ამოგიტანეთ, — თქვა ნინიკომ. — ბანაკში
კი არავინ დაგვხვდა. მიუხედავად, აქ იქნებოდით, თქვენ
სომ გუშინვე გადაწყვიტეთ ამოსვლა. ჩვენი სოფლიდან
მე და გოგიტა ვიქნებით პირველნი, ვინც გაბედა აქ ფე-
ხი დაედგა. დაბლიდან სულ არა ჩანს ამგვარი... დედა,
რა სილამაზეა! აქედან გადახედვას არაფერი ჯობია!..
იპოვეთ რამე? ნიკა მიაბობდა, რაღაც საიდუმლო იმა-
ლება ამ კლდის სახელწოდებაშიო.

ნიკა კვლავ გულმოდგინედ გაიყურებოდა შორეთი-
საკენ, თითქოს ეს ამბავი მას არ ეხებოდა. მხოლოდ გა-
იოზმა ჩავლო ხელი ქალიშვილს და უთხრა:

— მისმინე, ნიშანი რამ სომ არ მდგარა აქ, ჩემო და-
იკო? აი, ორიენტირს რომ ეძახიან. იქნებ გაიხსენო რაი-
მე...

— ნიშანი? — ვერ გაიგო ნინიკომ. — რა ნიშანი?

— ჰო, ნიშანი, რაიმე ციხე იმ ხეობის აყოლებზე; ან
დიდტანიანი, ყველასაგან გამორჩეული ხე; ანდა დი-
დი ლოდი, რომელიც მაშინვე შეეჩხირებოდა კაცს თვალ-
ში... დაფიქრდი, ჩემო დაიკო, ძალიან გვჭირდება ამისი
ცოდნა.

შეფიქრიანებულმა ქალიშვილმა გოგიტას გადახედა,
მაგრამ იმან მხრები აიჩეჩა.

— მახსოვს, პაპაჩემი ამბობდა ხოლმე — წანწყარას

ხეობის აყოლებზე, სადაც ახლა ფლატეა, სათვალავი-
ლო კოშკი მდგარაო, მაღალი. მტრის შემოსევისას კოშ-
კის წვეროკინაზე ცეცხლს დაანთებდნენ ხოლმე და ისე
ატყობინებდნენ ერთმანეთს განსაცდელსო.

რეზომ დურბინდით მოათვალიერა ხეობა.

— არაფერი არ მოჩანს.

— პაპაჩემისაგან ესეც ვიცო, — განაგრძო ქალიშვილ-
მა, — ერთხელ მდინარე ძალზე აღიდებულა. მოვარდ-
ნილ ნიაღვარს ძირი გამოუთხრია იმ კოშკისთვისაც. მე-
რე ჩამოქცეულა და მისი ადგილსამყოფელიც კი წაშ-
ლილა.

— ჩამონგრეული ფლატე ახლაც მოჩანს, — დაუდას-
ტურა რეზომ. — იქნებ ის საგუშაგო კოშკი იყო ორიენ-
ტირი? ნიკა, აბა ერთი შენებურად დააკვირდი მანდედან!

ნიკა დიდხანს გასცქეროდა, მაგრამ ვერაფერი აღმო-
აჩინა და ძირს ჩამოსასვლელად მოემზადა.

— გადმოსტი, ნიკა, გადმოსტი! — დაუძახა გაიოზმა.
— ვნახოთ, სად დაეცემი!

მომორებით მწვანედ ჩამუქებული ადგილი მოჩან-
და, ხავსითა და დაბალი ბალახით დაფარული. კიდევ
ამოსულ დაბალტანიან ბუჩქსაც ჰქონდა მიწაზე გართ-

სმული ტოტები. ნიკამ იფიქრა, იქ უფრო რბილად და-
ვეცემიო. მანძილი თვალთ მოზომა, ისკუბა და, ამხანა-
გების წამქეზებლურ შეძახილში, ზემოდან გადაეველო
ბუჩქს, ზუსტად ბალახმოდებულ ადგილზე დაეცა. დაე-
ცა და ისე მოულოდნელად გაქრა, თითქოს მიწამ უყო
პირი და ეგრევე გადაყლაპაო.

თავზარი დაეცათ ბიჭებს, ხმა ჩაუვარდათ. დაბნულ-
ნი მისჩერებოდნენ იმ ადგილს, წუთის წინ მწვანე ხა-
ლიჩასავით რომ გართხმულიყო კლდოვან ნიადაგზე.

იმ ადგილზე ახლა ვეება ორმოს დაედო შავი ხახა...

7. საიდუმლო კარი იღვბა

— ესეც თქვენი საიდუმლო შესასვლელი! — წამოი-
ძახა ლევანმა, როცა შიშისაგან გამოერკვა.

— შესასვლელი კი არა, ჩასასვლელი! — შეუსწორა
გაიოზმა.

ქვემოდან ყრუ ხმაური და კვნესა მოაწყდა სვრელის
პირს.

ბიჭებმა თავი დახარეს, მიაყურადეს.

— ნიკა, ნიკა! — ჩასძახა ირაკლიმ, — როგორა ხარ,
ბიჭო, ხმა გაგვეცი!

პასუხად კვლავ სუსტი კვნესა მოესმათ.

ახალგაზრდები შემოფოთდნენ.

ფარნის წაღება დაავიწყდა. გარშემო ისეთი წკვარამი
იდგა, ვერაფერს ხედავდა. ქვემოდან კვლავ მოიხმა
კვნესა. შეეხმიანა:

— სადა ხარ, ნიკა!

— აქა ვარ! სად ჯანდაბაში ვიქნები? — შემოესმა.

— რა არის მანდ?

— ქაჯების თავშესაფარი!.. ისეთი უკუნეთია, ვერა-
ფერს ვხედავ!

რეზოს ელექტროფარანი ჩააწოდეს და თავადაც
უკან მიჰყვნენ. ყველამ კლდეში გამოჭრილ მომცრო
ოთახში მოიყარა თავი.

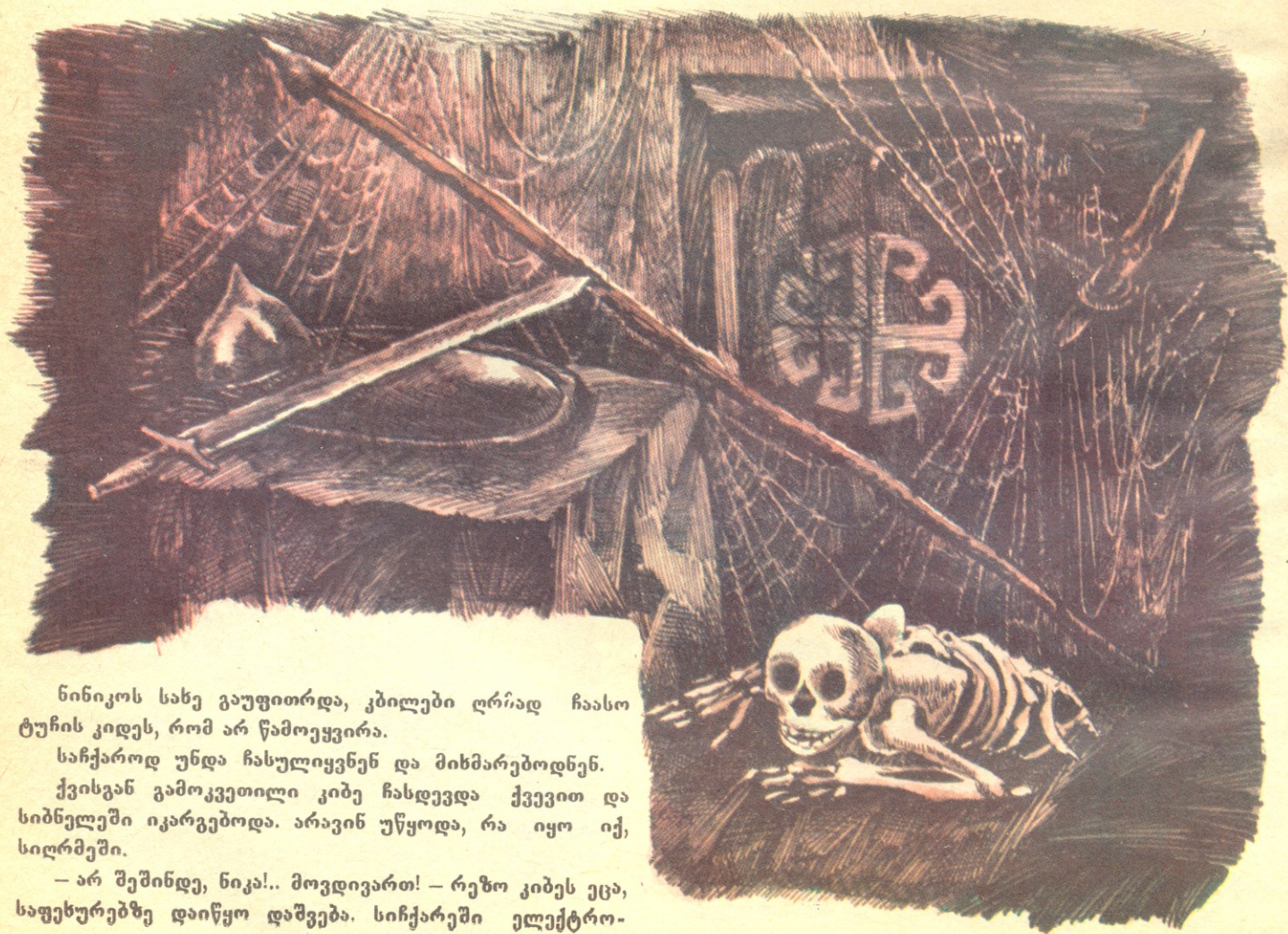
ნიკა ქვის იატაკზე წამომჯდარიყო, ფეხს იზელდა.
გივიმ ხელი მოჰკიდა, წამოყენება დაუპირა, მაგრამ ნი-
კამ ისეთი შეჰყვირა, გულგახეთქილმა ცივად უშვა ხე-
ლი.

— წყეულიმც იყოს!.. — კვლავ აკვნესდა ნიკა. — მგო-
ნი ფეხი მოვიტეხე!

ირაკლი ახლოს მიუჩოჩდა, შარვლის ტოტი ფრთხი-
ლად აუწია, ნელა, თითების მონაცვლებით დაუწყო გა-
სინჯვა. კოჭთან რომ მოუჭირა, ნიკა მტკივნეულად და-
იღრიალა.

— აქ გტკივა?

— ცეცხლი მიკიდა!

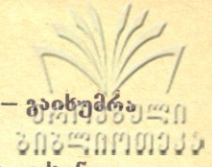

ნინიკოს სახე გაუფითრდა, კბილები ღრწად ჩაასო
ტუჩის კიდეც, რომ არ წამოეყვირა.

საჩქაროდ უნდა ჩასულიყვნენ და მიხმარებოდნენ.

ქვისგან გამოკვეთილი კიბე ჩასდევდა ქვევით და
სიბნელეში იკარგებოდა. არავინ უწყოდა, რა იყო იქ,
სიღრმეში.

— არ შემინდე, ნიკა!.. მოვდივართ! — რეზო კიბეს ეცა,
საფეხურებზე დაიწყო დაშვება. სიჩქარეში ელექტრო-

ირაკლიმ კიდევ გასინჯა, მერე განაცხადა:

— ნაღრძობია, კოჭია ამოვარდნილი. ცივი კომპრესია საჭირო. მალე უნდა აგიყვანოთ...

— არა, არა! — ხელები გაასახავა ნიკამ, — ორივე ფენიც რომ მომტეხოდა, აქედან წამსვლელი არა ვარ! ვერა გრძნობთ, ბედმა სად ჩამომავდო? თავდაპირველად მეგონა, სადღაც უფსკრულში მივექანები-მეთქი. ზღაპრებში როა, ისე იყო სწორედ. ეშმაკმა დალახვროს!

ახლალა გამოერკვნენ და დაკვირვებით შეათვალიერეს დარბაზი. თლილი კედლები საკმაოდ მალალ თაღს ქმნიდა. ოთახი ერთგან კარით ბოლოვდებოდა და ყველას იქით გაექცა მზერა.

კარის სიანლოვეს, ვეება ტანტისმაგვარ ქვასთან ადამიანის ჩონჩხი ედღო. იქვე, კედელზე, გრძელი შუბი იყო მიყუდებული. ქვაზე რკინის ჩაფხუტი, ფარი და მახვილი იდო. ყოველივე ამას აგვირგვინებდა კედელში ჩარჭობილი, ნახევრად ჩამწვარი მამხალა.

შეშინებული ახალგაზრდები ერთმანეთს აეკვრნენ.

საიდან გაჩნდა აქ ადამიანის ჩონჩხი?

ვის ეკუთვნოდა იგი, მტერსა თუ მოყვარეს?

ოთახის ბოლოს დატანებული გასასვლელი თავისკენ იზიდავდა, უცნობი სამყაროს სანახავად უხმობდათ ახალგაზრდებს. ყველას ერთბაშად მოუნდა გაეგო, რა იმალეობდა მის მიღმა.

— ნიკა, სიარული შეგიძლია? — შეეკითხა ირაკლი.

— არა, — დაიმანჯა ნიკა. — ძალიან მტენს.

— მაშ აქ მოგვიცადე, ჩვენ კი გავარკვევთ, რა არის იმ კარს იქით.

— ამ ჩონჩხის გვერდით? — შეეცადა, იქით არ გაეხედა.

გაიოზი წინ წამოდგა.

— რაო, ძმობილო, შეგეშინდა? ამხელა ქვესკნელში ჩამოხტი დაუფიქრებლად და ახლა მაგ ანატომიური ძვლების გროვამ დაგზაფრა კაკალივით კაცი?

— მე დავრჩები მასთან! — განაცხადა ნინიკომ. — მე და გოგიტა. ნომ დარჩები ჩვენთან, გოგიტა?

— დავრჩები, — ისეთი ხმით მიუგო ბიჭმა, ეჭვი არ იყო, მასაც ერთი სული ჰქონდა, გაეგო, რა იმალეობდა იმ ღია კარის მიღმა.

— აბა, თქვენ იცით, არ მოიწყინოთ, — დაარიგა ისინი ირაკლიმ, — ჩვენს მოსვლამდე, ეცადე, არ იმოძრაო, ჩვენ დაებრუნდებით და სულ ხელისგულზე გატარებთ. შენ ისეთი აღმოჩენა მოახდინე...

— აბა, აბა! მოგვიცადე, ძამა და, მერე თუნდა სულ ვარხალალათი აგიყვანოთ ზევით, — დაუმატა გაიოზმა, — არ გეკუთვნის დაფასება, თუ?!

— წავდილი! — ირაკლი წინ გაუძღვა ბიჭებს და მალე ყველა კედლის მიღმა გაუჩინარდა.

8. მიწისქვეშეთის საოცრებანი

მცირე ხანს უსიტყვოდ იარეს გამოქვაბულში. ასიოდე მეტრის იქით კვლავ ვიწრო, დაქანებული კიბე დახვდათ, რომელიც მიწისქვეშეთში იკარგებოდა.

— ჰადესის სამეფოში მივდივართ, ძმებო! — გაიხუმრა ლევანმა, — აჩრდილები უნდა მოვინახულოთ.

— მოიცა, რა დროს ხუმრობაა, — შეაჩერა ოსუნჯობის გუნებაზე დამდგარი ამხანაგი გივიმ. მერე სერიოზული ხმით იკითხა: — ჩვენ მართლაც არ ვიცით, სად მიემართება ეს კიბე. როგორ მოვიქცეთ, ირაკლი, ჩავიდეთ, თუ არა?

— თქვენ რას იტყვით, ბიჭებო? — იქით შეეკითხა ირაკლი დანარჩენებს.

— უნდა ჩავიდეთ! — ყველას მაგიერ რეზომ უპასუხა. — რატომ უნდა შეგვაჩეროს იმან, რაც ჯერჯერობით გაურკვეველია, მაგრამ მალე ნათელი გახდება?!

რეზოს სხეებიც მიჰყვნენ. კიბე ვიწრო და დამრეცი იყო, ძლივს ინაცვლებდნენ ფეხს, თან საკმაო სიგრძისაც გამოდგა. გივიმ სცადა საფეხურების დათვლა, მაგრამ აურია და თავი მიანება. ბოლოს კიბემ ისინი ფართო და მალალ დერეფანში ჩაიყვანა.

ელექტროფარნების სინათლე კედლებზე დაცოცავდა, ახალ გასასვლელს ეძებდა. მართლაც, ერთგან, გვერდით კედელში, კაცის სიმაღლე ვიწრო შესასვლელი ნახეს გამოჭრილი. მაშინვე შიგ შევიდნენ.

შევიდნენ, მაგრამ ისეთი დიდი იყო გაოცება, კარგა ხანს ფეხი ვეღარ მოიცვალეს. ენაჩავრდნილები მისჩერებოდნენ თვალწინ გადაშლილ საოცრებას.

მათ წინ მოგროო ოთხკუთხედის მსგავსი ოთახი იყო კლდეში გამოკვეთილი. სუფთად ჩამოთლილს თაღისებურად გადმოფარებოდა მალალი ჭერი, რომელიც აქაიქ სხვადასხვა მინერალისგან აელვარებული, ვარსკვლავიანი ცის მსგავსად ბრწყინავდა. მაგრამ ეს არ იყო მთავარი.

შორეულ კედელთან პირდაპირ იატაკზე დახვავებულიყო უამრავი წიგნი, გრაგნილი. ისეთი შთაბეჭდილება იქმნებოდა, თითქოს ნაჩქარევად შემოეზიდათ ყველაფერი, ან შეიძლება გატანას ცდილობდნენ, მაგრამ ვეღარ მოასწრეს და მიატოვეს.

ბიჭები მონუსხულებივით მისჩერებოდნენ დაყრილ სიმდიდრეს. ვინ იცის, რა ეწერა ამ, დღის შუქმიუკარებულ სქელყდიან წიგნებსა თუ გრაგნილებში? შესაძლოა ისეთი რამეც, რაც მხოლოდ გადმოცემებით თუ იცოდნენ, ანდა საერთოდ აღარავის ახსოვდა.

— ხელი არაფერს ახლოთ! — წაიჩურჩულა ირაკლიმ, — ახლოს არ მიეკაროთ, ბიჭებო! დავტოვოთ ისევე, როგორც ვნახეთ...

— ოჰმე! — მკერდზე მჯიღი დაირტყა ვანტანგმა, — ასე მგონია, სიზმარში ვარ, ანდა ჯადოსნურ ზღაპარში მოხვდი. აი, საკუთარი თვალით ვუყურებ ყველაფერს და მაინც არ მჯერა! იქნებ ყველას გვიძინავს კიდევ. იქნებ ყველანი ისევ კარვებში ვართ და ვოცნებობთ?!

— შენ, ძამა, ნამეტანი ურწმუნო ყოფილხარ, — გაეპასუხა გაიოზი, — ყველანი ერთნაირ სიზმარს როგორ ვნახავდით!

— განა მე კი არ ვიცი, მაგრამ... სხვას რომ ეთქვა, ცრუბენტელად ჩავთვლიდი... ვინ არ ინატრებდა აქ ყოფ-

ნას! სამწუხარო მარტო ისაა, ხელის შეხება რომ არ შეგვიძლია.

— აქამდე მოაღწია, თავისი საიდუმლო შემოგვინახა, ახლა ველარ უნდა მოვითმინოთ? — შეეკამათა ვაჟა, — შენ იცი, რა მოხდა ერთ-ერთი სარკოფაგის გახსნისას? — რა მოხდა?

— როგორც კი თავი ახადეს, ჰაერმა ყველაფერი მტვრად აქცია. შესაძლოა უნებლიე შეხებამაც რაიმე ავნოს... ჩვენ ჩვენი საქმე გავაკეთეთ, დანარჩენი სპეციალისტებს მივანდოთ.

კიდევ დიდხანს დაბორილობდნენ აჩრდილებივით, ფრთხილობდნენ ფეხი არაფრისათვის წამოეკრათ. აღარ ეთმობოდათ, მაგრამ ლევანმა აიჩემა, ბარემ ბოლომდე გამოვიკვლიოთ დერეფანიო.

ისევ გარეთ გამოვიდნენ. თითქოს მეტს აღარაფერს მოელოდნენ, მაგრამ რაღაც ძალა კვლავ წინ ეწეოდათ. მცირე მანძილი გაიარეს და ხელახლა მიადგნენ კედელში დატანებულ შესასვლელს. ამჯერად ხის კარი მიხურული იყო, წამიერი შეყოვნების შემდეგ ირაკლიმ ერთბაშად შეაღო კარი. შეაღო და მაშინვე სხვა სამყაროში მოხვდნენ.

მოზრდილი დარბაზი ერთიანად მოხატული იყო. გარკვევით მოჩანდა კედელში დატანებული ნიშები, ქვის სკამები.

— სადა ვართ? — წაიჩურჩულა გვიმი და თვალბეგაფართოებული მიაჩერდა გუმბათისებურ ვეება დარბაზს, რომლის კედლებიდანაც ნაღვლიანი თვალებით გამოიმზირებოდნენ წმინდანთა მშვიდი სახეები. კედლები ალაგ-ალაგ სანთლის ალს გაერუჯა.

— სამლოცველო, ბიჭებო! — თავი ველარ შეიკავა რეზომ, — ჩვენ მიწისქვეშეთის საიდუმლო ტაძარში მოვხვდით.

ელექტროფარნების შუქი კედლიდან კედელზე გადადიოდა და ახალ-ახალი საოცრებანი გამოჰქონდა სიბნელიდან.

საკურთხევის სპეციალურ ნიშებში, ზიარებისათვის განკუთვნილი ბარძიმ-ფხვშუმი, ვერცხლისა და ოქროს შანდლები, მოჭედილი ხატები, კონტად დაკეცილი სასულიერო მამათა შესამოსელები ელაგა...

ისეთი შთაბეჭდილება იქმნებოდა, თითქოს აგერ-აგერ გავიდნენ აქედან და ყველაფერი ხელუხლებლად დატოვესო...

როცა გული იჯერეს და გარეთ გამოვიდნენ, ვახტანგმა ველარ მოითმინა, შთაბეჭდილება გაუზიარა მეგობრებს:

— ისეთი გრძნობა დამეუფლა, თითქოს უტიფრად შევიჭვრით რაღაც სიწმინდეში, რომლის არსებობაც ყველას არ უნდა სცოდნოდა.

— მე კი მეგონა, — სევდიანად დასძინა ლევანმა, — სადაცაა შემოვიდოდნენ ძვირფას სამოსელში გამოწყობილი მამები სანთლებით ხელში და შეგვეკითხებოდნენ, ვინა ვართ, რა გვიანდა აქ, რამ მოგვიყვანა მათი სიმშვიდის საუფლოში! ტანში გამცრა, ეს რომ გავიფიქრე.

ამასობაში ნიკას ფეხი შეუსივდა. დაეინტერესებინა ნის შემდეგ ნინიკომ და გოგიტამ დიდი გაჭირვებით აიყვანეს კიბეზე. ჩონჩხის გვერდით ყოფნაც ვერ აიტანეს, — შეეცადნენ დროზე გასცლოდნენ.

მიწისქვეშეთში ჩასულებისა ბაიბურიც არ ისმოდა, თითქოსდა, ხანადაღებულმა შავეთმა გადაყლაპაო.

ზემოთ სუფთა ჰაერი და მოალერსე ნიავი დახვდათ. შორეულ ქედთან გაწოლილი ღრუბლები ბამბის ქულებს დამსგავსებოდნენ. ისეთი ფუმუფულები მოჩანდნენ, გეგონებოდა, ლეიბივით ზედ რბილად გადავგორდ-გადმოვგორდებოო.

დრო ნელა გადიოდა. ნიკამ თავისი მაისური დახია და ნინიკომ იმით შეუხვია მტკივანი ფეხი.

გოგიტა კლდის პირზე ჩამომჯდარიყო, უხმოდ გაყურებდა ხეობას.

ესეც შენი „არ ახვიდე!“ ამოვიდნენ კიდევაც და რაღაცასაც მიავგნეს. მაგრამ სად დაიკარგნენ ამდენ ხანს დანარჩენები?

შუადღე გადაიწურა, სამხრობამაც მოატანა. სასიამოვნო სიო აგრილებდა აგვისტოს ბოლოს ჩამომდგარ ხვატს. სამივე შემამფოთებელი მოლოდინით უცდიდა მოლაშქრეთა გამოჩენას.

გოგიტამ რამდენჯერმე დაკვირვებით გახედა ნიკას, მტკივან ფეხზე შეაჩერა მზერა. მერე მოულოდნელად წამოხტა, კლდის კედესთან მიიჭრა და ისე, რომ არაფერი არ უთქვამს, თოკს ხელი ჩაავლო და ჩასვლა დაიწყო.

ამ ამბავმა გააოცა ნიკა და ნინიკო. ძახილს მოჰყვნენ და უკანვე მოუხმობდნენ ბიჭს, ეგონათ, რაღაცამ გაანაწყენაო, სხვა ვერაფერი იფიქრეს მისი მოქმედების გასამართლებლად. გოგიტამ ხმა არ გასცათ, ხოლო, როცა ძირს დაეშვა და ბუნქებს შლიგინით გასცდა, ნინიკო დამნაშავეის ღმილით მიუბრუნდა ნიკას და ძმის უცნაური საქციელის ახსნა სცადა:

— ყოველთვის ასეთი თავისნათქვამაა. ვერ გაიგებ, რა მოუბრინება უცებ. არაფრით არ გეტყვის წინასწარ, თუ რაიმე განიზრახა...

— ალბათ რაიმე გადავიწყებული საქმე მოაგონდა, — უხერხული მდგომარეობის დაფარვა სცადა ნიკამ, — ჩვენთვის რომ გაენდო, აბა რას ვუშველიდით.

— რა იქნება, მაგან რომ არ მოიფიქროს, — უკვე დამშვიდებული ხმით განაგრძო ნინიკომ. — ეზო მაგისი მოტანილი ათასგვარი ხარახურითაა გავსებული. შინაურები ყოველდღე ებუზღუნებიან, ეგ კი აინუნშიაც არ აგდებს. „ოქროსხელიანს“ ეძახიან ჩვენს უბანში. თუ კი ვინმეს რაიმე დაუზიანდა, რადიოლა, მაგნიტოფონი, ტელევიზორი თუ მაცივარი, მაშინვე გოგიტას ეძახიან: მარტო ეგ თუ უშველის რამესო. სკოლაშიც სულ მაგისი გაკეთებული აპარატები უკიდიათ. ამას წინათ ტრაქტორი გაუჩერდათ და ვერავინ უშველა. ისევ მაგან იბოვა გაფუჭებული ნაწილი. ყველა ემადლიერება...

— ყოჩალი ბიჭი ჩანს, — ნიკას ამ ლაპარაკში გადავიწყებოდა ნატკენი ფეხი, — ყოჩალი და თავისებური.

– თავისებური კი არის... ეტყობა, რაიმე მნიშვნელოვანი საქმე გაახსენდა, თორემ არაფრით არ მიგვატოვებდა. – დაუმატა ნინიკომ.

მცირე ხანს კიდევ ილაპარაკეს და მერე მიუყრდნენ. ნიკას ისევ გაუხსენა ფეხმა. კოჭში საშინლად ტეხდა. ვაჟკაცური თავდაჭერილობით ცდილობდა ქალიშვილთან თავის შეკავებას. ადრე ეგონა, დავიხელთებ თუ არა ნინიკოს, გავუმელავნებ იმას, მისი დანახვისთანავე რომ ვიგრძენიო, მაგრამ ახლა, პირისპირ მარტო დარჩენილს, საჭირო სიტყვები ერთბაშად გამოუფრინდა თავიდან და გაუბედაობამაც დარია ხელი.

ნინიკო კი იჯდა გარინდებული, შორეთს მიჩერებული.

უხერხული სიჩუმე ჩამოწვა, უხერხული და აუტანელი.

მალე მიწის სიღრმიდან ამომავალი ხმაური შემოესმათ და გულზე მოეშვათ, თავისუფლად ამოისუნთქეს...

პირდალებული ორმოდან ერთიმეორის მიყოლებით ამოყვეს თავი შავეთში ჩაკარგულებმა. დაღლილი, მაგრამ კმაყოფილი სახეები უდიმოდათ.

– სამახარობლო, ნიკა, სამახარობლო გვერგება! – დაიძახა ირაკლიმ. მოვიდა და მოეხვია მეგობარს. – შენი აღმოჩენა მთელ ქვეყანას აალაპარაკებს. უნდა გვაპატიო, ამდენი რომ გალოდინეთ... ვერ წარმოიდგენ, რა საოცარ სამყაროში მოვხვდით. დრო სულ გადაგვავიწყდა...

მოკლედ მოუთხრეს ნანახისა და განცდილის შესახებ. ძლივს დაარწმუნეს ალეღუებული ამხანაგი თავიანთ ნაამბობში. ირაკლი ცოტა ერკვეოდა მედიცინაში, შესთავაზა, ფეხს გაგიჭიმავო. ვახტანგი და რეზო მხრებში ჩააფრინდნენ, ირაკლიმ კი ღონივრად გასწია. გაისმა დამახასიათებელი ტკაცანი და ნიკამ შეება იგრძნო.

მერე აიტეხა, უნდა ჩავიდე და საკუთარი თვალით ვნახო ყველაფერიო. ირაკლიმ ძალით დასვა, – კოჭი ახალი ჩამჯდარია ბუდეში, აცადე მიეჩვიოს, ხელახლა არ ამოიგდო.

– მალე აქ ისეთი ამბავი დატრიალდება, ორი კი არა ოთხი ფენიც დაგვჭირდება თითოეულს, ჩვენ მეგზურე-

ბი ვიქნებით. ქვეყნის მეცნიერები ჩამოვლენ... მაგრამ, დროს წინ ნუ გავუსწრებთ. ძირს დავეშვათ, მეგობრებო, ჩვენს კარვებსაც მივხედოთ. ცოტათი შევნაყრდეთ კიდევ. მოიტათ თოკი, ნიკას შევაბათ წელზე. არა, არა! ჯერ ვინმე ჩვენგანი დაეშვას, – იქაც სომ დასჭირდება მისმარება... მოდი, ნინიკო წინ გავუშვათ, ჩვენს მისვლამდე რაღაცას მოგვიმზადებს. გოგიტა რაღა იქნა. მოთმინება არ ეყო, ჩვენს დაბრუნებას დალოდებოდა?

– მე ახლა ცუდად არ გამიგოთ, მარა ნინიკოს ძროხის ამბავი რომ ვიცო, მჯერა, კიდევ მოიწველიდა რაღაც-რაღაცებს, – სახე გაებადრა გაიოზს, – კარგად დავცადეთ იმისი ფენი.

ჯერ ნინიკო ჩაუშვეს, მას ვახტანგიც მიჰყვა. დიდი სიფრთხილით ჩაუშვეს ნიკა, თუმცა ხუმრობით უძალიანდებოდათ კიდევ: ხვალ სომ ხელახლა უნდა ამოვიდეთ და ბარემ აქვე დამტოვეთ. თანაც ჩემზე საიმედო დარაჯს ვერსად ვერ იპოვნითო.

როგორც იქნა ძირს ჩავიდა ყველა და ახლა იმაზე დაიწყეს დავა, როგორ გადაეყვანათ ნიკა ბანაკში. ამხანაგების ზურგით „გასეირნებაზე“ ნიკამ სასტიკი უარი განაცხადა. ბიჭებმა ჯოხები შესთავაზეს – ყავარჯნად

გამოიყენო, მაგრამ ამგვარი სიარულით დაღამებამდე ვერ მიაღწევდნენ კარებს. მათ კი ერთი სული ჰქონდათ, როდის გააგებინებდნენ ქვეყანას თავიანთი აღმოჩენის ამბავს.

ამ ყოყმანში რომ იყვნენ, მოულოდნელად სმაური შემოესმათ. მალე ბუჩქებიდან გოგიტა და ორი მისი კბილა ბიჭი გამოვიდნენ. მხარზე გადებული გრძელი საგანი მოჰქონდათ. ახლოს როცა მოვიდნენ, გაშალეს და მშვენიერი საკაცე კი აღმოჩნდა, სულ ახლახანს შეკრული. ძალად დააწვინეს სახელდახელო ტანტრეკვანზე ნიკა, მერე ოთხმა მეგობარმა ასწია, მხარზე ვაიდეს ხელნები და ბანაკისაკენ მიმავალ ბილიკს დაადგნენ.

ირაკლიმ შეაქო წინდახედული გოგიტა და მისი ამხანაგები, ხოლო გრძნობამორეულმა გაიოზმა ალტაცებით შესძახა:

— გზა, გზა მოგვეცი, ეკალ-ბარდებო, ქვა-ლორლებო... გზა მოგვეცი-მეთქი! მეფისწული მოგვყავს, მეფისწული! — ყვიროდა და თან აქეთ-იქით ჯოხით სცემდა ბუჩქნარს. — დამიჯერეთ, მალე აქ ისეთი შარა გაიჭიმება, შენი მოწონებული!.. შენ კი, ძამა, რომ წამოჭიმულხარ მანდ თათრის ყვენივით, შემოსძახე რამე შენებურად, თორემ ბანაკამდე კაი მანძილი გვაქვს გასავლელი და, მანამ მივალთ, კი გავგვძრება ცხრა პირი ტყავი ხელებზე. ნინიკოს გაშლილი სუფრაც ვეღარ გვიშველის, თუნდაც პაპამისის გამოგზავნილი, სასმელით სავსე დოქიც შემოდგას მაგიდაზე, ჩვენი დღევანდელი თავგადასავლისა და ხვალინდელი დღის გაგრძელების სადღეგრძელო რომ დავლიოთ.

ცოტა ხნის შემდეგ ისტორიკოსებს გოგიტა და მისი ამხანაგები შეენაცვლნენ და ნიკა ბანაკში მიაბრძანეს, სადაც მათ დიდი ხანია მიელოდა ნინიკო.

რომ დანაყრდნენ და ცოტა სული მოითქვეს, გოგიტამ ირაკლი მოტოციკლით წაიყვანა რაიონულ ცენტრში. მან იქიდან დეპეშები გაგზავნა უნივერსიტეტში, ისტორიის ინსტიტუტში და მეცნიერებათა აკადემიაში, მოკლედ აცნობა მომხდარის თაობაზე.

— ოჰო — ჰო!.. ხომ წარმოგიდგენიათ, რა ამბავი ატყდება! — ოცნებამორეული ხმით დაიწყო ვახტანგმა, ირაკლი რომ დაბრუნდა. — ხვალინდანვე უნდა მოვემზადოთ სტუმრების მისაღებად. ვინ იცის რა საიდუმლოს ახდის ფარდას ჩვენი აღმოჩენა.

ვახტანგი მართალია, — დაემოწმა ყველა. — თადარიგი გვმართებს...

„ძუკანი“

ხელს უწყობს

კომპრომისს

მოუსვენარი ხალხია ეს გოგო-ბიჭები! ერთი შეხედვით, უზომოდ გადატვირთულებს სწავლით, პიონერული და კომკავშირული მუშაობით, თითქოს სხვა არაფერზე ფიქრის დროც არა აქვთ. და მაინც გამოძებნიან ხოლმე სხვა საინტერესო საქმეებისათვის დროსაც და ენერჯიასაც. თვითონ ეძებენ ასეთ საქმეებს. საკმარისია ითქვას, რომ არცთუ ისე დიდი ხნის წინათ აღმოცენებულმა მოძრაობამ ინტერნაციონალური მეგობრობის კლუბების იმამ შესაქმნელად დღეისათვის საერთო საკავშირო გაქანება მიიღო. ბავშვებს უნდათ, რაც შეიძლება მეტი იცოდნენ თავიანთ თანატოლებზე სხვა რესპუბლიკებში, მხარეებში, დიდ ქალაქებსა თუ პატარა სოფლებში, იცოდნენ მათს ინტერესებსა და მისწრაფებებზე. ცოდნის მოწადინებამ მოუხმო მათ, მონაწილეობა მიეღოთ ამ ინტერნაციონალურ ლაშქრობაში.

დები უურნალ „დრუბას“ რედაქციაში.

აი, ერთი მაგალითი: „გწერთ იმამ „სოფეზდოე-15“-ის ხელმძღვანელი, უკრაინის სსრ ტერნოპოლის ოლქის ქ. ბორშჩევის პიონერთა სახლის დირექტორი ალექსანდრა გაიდა. ჩვენი იმამ მეგობრობის ბავშვებთან სოფიიდან, გაბროვოდან, სლივენადან, ახალი ზაგორიდან... 1988 წელს ვატარებთ მეგობრობის VIII ფორუმს, რომელსაც ვუძღვებით ლენინური კომკავშირის 70-ე წლისთავს. მოწვეული გყავს 18 იმამ-ის დელეგაცია, დარწმუნებულები ვართ, რომ ყველასთვის ძალზე საინტერესო იქნება!“ ამას გარდა, ალექსანდრა გაიდა გვატყობინებს რამდენიმე ისეთი კლუბის მისამართს, სადაც ძალზე საინტერესოდ მუშაობენ. შემდეგ მთელ გვერდზეა ჩამოთვლილი მისამართები ესტონეთიდან, ჩრდილოეთ ოსეთიდან, ლიტვიდან, ხარკოვის ოლქიდან, კომის ასს რესპუბლიკიდან და სხვ.

„ვიქონიოთ მიმოწერა“, „დაგვისახედეთ თანატოლთა მისამართები“, „გვინდა, უფრო მეტი ვიცოდეთ თანატოლთა შესახებ“. — ამ ლაკონიური მოწოდებითაა სავსე წერილები, რომლებსაც ჩვენი სამშობლოს სხვადასხვა კუთხიდან თუ სოციალისტური ქვეყნებიდან გზავნიან მოზარ-

სარედაქციო ფოსტის მიხედვით, იმამების მუშაობაში დაგროვდა ბევრი დაუყვანებელი გადასაწვევები საკითხი, ზოგან კი მუშაობისადმი ინტერესის შენელება იგრძნობა, თუმცა იმედის მომცემია ის გარემოება, რომ ბავშვები ცდილობენ, გააანალიზონ და გადალახონ წარმოქმნილი სიძნელები, გვთხოვენ დახმა-

რებას, რჩევასა და თანადგომას.

მინსკის ოლქის ქ. ვოლჟინის № 2 სკოლის იმპ-ის „მერიდიანის“ წევრები გვწერენ: „გთხოვთ დაგვეხმაროთ, რომ მოვანდინოთ ჩვენი მუშაობის კორდინირება გარდაქმნის, დროის ახალ მოთხოვნებთან შეუქმეთ“.

ვფიქრობთ, ბავშვები საკითხს დროულად და სწორად აყენებენ. გარდაქმნა, რომელიც ჩვენი საზოგადოების ცხოვრების ყველა სფეროში მიმდინარეობს, იმპ-ის მუშაობასაც ეხება.

ჩვენ დროში მთავარია, ახალგაზრდობა საქმით დაინტერესოს, მისცე მას საინტერესო და სასარგებლო სამუშაო! — ეს აზრი მთელი სიცხადით გამოითქვა საქ. ალკქ XX ყრილობის ტრიბუნიდან. თავის საანგარიშო მოხსენებაში საქ. ალკქ ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ვიქტორ მირონენკომ აღნიშნა: „საზეიმო დაპირებებისა და ფიცის დრო წავიდა, დღეს ყველა ჩვენგანი პასუხს აგებს კონკრეტულ საქმეზე“.

იმპ-ების აქტივისტები თავიანთ რიგებში იზიდავენ მეგობრებს და ყოველ მათგანს სათავისო საქმეს ურჩევენ: მაგალითად, გროდნოს ოლქის დიდსკის რაიონის სოფელ სელეცის პატარა სკოლაში მუშაობს ინტერნაციონალური მეგობრობის კლუბი „გლობუსი“. ბავშვებმა აქ ამასწინათ მოაწყვეს თამაშ-ვიქტორინა „რა? სად? როდის?“, რომელიც გერმანიის დემოკრატიულ და ფედერაციულ რესპუბლიკებს შეეხებოდა, და სოლიდარობის ბაზრობა. შეგროვილი მანეთი მშვიდობის ფონდში გადაიტანეს. „გლობუსი“ არცთუ ისე დიდი ხანია, რაც შეიქმნა და ჯერ ბევრი არაფერი გაუკეთებია, მაგრამ ამ იმპ-ის პრეზიდენტი რომან ლიანი გვწერს: „მუშაობას გავფართოებთ და უფრო მასშტაბურს გავხდით,

ამიტომ ბავშვებს უნდათ, გაცნონ სხვა კლუბების გამოცდილებას“.

ჩვენს ქვეყანაში მოქმედებს დაუწერელი კანონი: მოწინავე გამოცდილება საზოგადოებრივი საკუთრებაა. ეს იმპ-ის მუშაობაზეც ვრცელდება. უფრონალ „დრუჟბას“ განზარაბული აქვს თავის ფურცლებზე გამოაქვეყნოს მასალები საინტერესო კლუბების მუშაობის შესახებ, დაწვრილებით უამბობს მკითხველებს მათს პრობლემებსა და მიდწევებზე, უკვე გაკეთებულზე და მომავლის გეგმებზე. სამუშაო ბევრზე ბევრია!

1989 წლის ზაფხულში ფხენიანში — კორეის სახალხო-დემოკრატიული რესპუბლიკის დედაქალაქში გაიმართება ახალგაზრდობისა და სტუდენტთა XIII მსოფლიო ფესტივალი. ეს იქნება აზიაში პირველი ფესტივალი. ამ ფესტივალისათვის მზადდება ახალი იმპულსი მისცა ინტერნაციონალური მეგობრობის კლუბების მუშაობას. აქ აწყობენ საუბრებსა და ვიქტორინებს საფესტივალო მოძრაობაზე, შეხვედრებს მოსკოვის XII მსოფლიო ფესტივალის მონაწილეებთან, პოლიტიკური სიმღერის, ნახატისა და პლაკატის კონკურსებს, ამზადებენ აპლიკაციებს ფესტივალის სიმბოლიკით, ათასგვარ ვიშპელებსა და ალმებს.

სარედაქციო კოლეგიის ბოლო სხდომაზე, როცა განვიხილავდით ახალგაზრდობისა და სტუდენტთა XIII მსოფლიო ფესტივალისათვის მზადების საკითხებს და წერილებს ინტერნაციონალური მეგობრობის კლუბების მუშაობის შესახებ, წამოაყენეს წინადადება, ჩავატაროთ კონკურსი: „გვიამბე იმპ-ზე“. მიღებული იქნა გადაწყვეტილება, ჩავატაროთ ასეთი კონკურსი და მკითხველთა ხელშეწყობით უფრონალის ფურცლებზე გავხსნათ ახალი რუბრიკა ინტერნაციონალური

მეგობრობის კლუბების მუშაობის შესახებ.

ამიტომ მივმართავთ უფრონალ „დრუჟბას“ დღევანდელ და მომავალ მკითხველებს.

— რა დავარქვათ ჩვენს რუბრიკას იმპ-ების მუშაობის შესახებ?

— მოიფიქრეთ და გამოგვიგზავნეთ ნახატი, რომელიც შეიძლება გახდეს ამ რუბრიკის ემბლემა;

— მოგვწერეთ თქვენი იმპ-ის მუშაობაზე, იმაზე, თუ რა წინასაფესტივალო მუშაობას ატარებთ (ყველაზე საინტერესო წერილები აუცილებლად გამოქვეყნდება);

— შეგვატყობინეთ იმ იმპ-ების მისამართები, ვისთანაც მიმოწერა გაქვთ.

წერილები გამოგზავნეთ მისამართით: 125015, მოსკოვი, ნოვოდმიტროვსკის 5 ა, უფრონალ „დრუჟბას“ რედაქცია.

რედაქციის მისამართზე შეგიძლიათ გამოგზავნოთ, აგრეთვე, საფესტივალო სუვენირები და თვითნაკეთობები. ფესტივალის წინაღობებში უფრონალი „დრუჟბა“ მოაწყობს ბავშვთა და ხალხური შემოქმედების ნიმუშების გამოფენას. ამ ნამუშევრებიდან საუკეთესოები გადაეცემა XIII მსოფლიო ფესტივალის საბჭოთა დელეგაციის წევრებს კორეელი ბავშვებისათვის საჩუქრად გადასაცემად.

როგორც ყველა კონკურსზე, საზოგადოებრივი საბჭო გამოავლენს გამარჯვებულებს. ამ კონკურსის ყველაზე აქტიური მონაწილეებისთვის უკვე მზად გვაქვს ფასიანი საჩუქრები.

იმათ, ვინც ჯერ არ იცნობს ჩვენს უფრონალს, ვაცნობებთ, რომ „დრუჟბა“ არის ერთადერთი ლიტერატურულ-მხატვრული და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური უფრონალი, რომელსაც გამოსცემს ახალგაზრდობის ორი მოძვე კავშირი — საქ. ალკქ ცენტრალური კომიტეტი და დესმ ცენტრალური კომიტეტი. უფრონალი

გამოდის წელიწადში ექვსჯერ, ერთდროულად მოსკოვსა და სოფიაში, რუსულ და ბულგარულ ენებზე. უფრონალ „დრუჟბას“ რუსული გამოცემის ინდექსია — 70258, ხელმოწერა მიიღება შეუწუხლად, რომელი ნომრიდანაც გუნებავთ; ერთი წლით ღირს 4 მან. და 20 კაპ., 6 თვით 2 მან. და 10 კაპ. 2 თვით—1 მან. და 40 კაპ.

რედაქცია მოგმართავთ არა მხოლოდ სასკოლო იმპ-ების წევრებს, არამედ ყველა ქაბუკსა და ქალიშვილს, რომლებიც მრწანილობენ საფესტივალო მოძრაობაში: „მოდით, ვიმეგობროთ!“ ტყუილად ხომ არ ჰქვია უფრონალს ასეთი დიდებული სახელი „დრუჟბა“ — მეგობრობა! ეს კეთილი სიტყვა გაისმის, როგორც მოწოდება მოქმედებისაკენ.

ახალი ფესტივალის წინ კიდევ უფრო რომ შემჭიდროვდეს პლანეტის ახალგაზრდობა, აუცილებელია უკეთ ვიცნობდეთ ერთმანეთს, ამას კი დიდად უწყობს ხელს ინტერნაციონალური მეგობრობის კლუბების მუშაობა. ჩვენ მათ ვუსურვებთ წარმატებებს და ვთავაზობთ თანამშრომლობას.

სასურველი იქნება, რომ თვითონ ჩვენმა მკითხველებმა — ინტერნაციონალური მეგობრობის კლუბების წევრებმა გავგიზიაროთ თავიანთი მუშაობის გამოცდილება, გვიჩიონ, რით სჯობს ახლად შექმნილი კლუბების მუშაობის დაწყება, დაეხმარონ ახალი ფორმების პოვნაში იმათ, ვინც ძიების პროცესშია.

უფრონალის ფურცლებზე შეხვედრამდე, ძვირფასო მეგობრებო!

3. ფირსოვი.

უფრონალ „დრუჟბას“ მთ. რედაქტორი, რსფსრ ა. მ. გორკის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, ლენინური კომკავშირის პრემიის ლაურეატი.

„მწერილის ფოსტა“

ახლავე,

სანამ გვიან არ არის!

ფრიად რთული და საპატიო მისია დამაკისრა ჟურნალ „პიონერის“ რედაქციამ. წელს მე, როგორც „მწერილის ფოსტის“ გამგებელი, მოსწავლე ახალგაზრდობას უნდა გავესაუბრო და პასუხი გავცე მათთვის საინტერესო საკითხებზე, შეძლებისდაგვარად ვურჩიო, როგორ მოიტყენენ ამა თუ იმ მოუგვარებელი საქმის გადაწყვეტისას. ერთი სიტყვით, ჟურნალ „პიონერის“ ეს ახალი დავალება სიამოვნებით ვიტვირთე, რადგან ყმაწვილებთან ურთიერთობა, მათთან გასაუბრება, მათი ღზინისა და ჭირ-ვარამის გაზიარება ყოველთვის გულთან მიმაჭვს.

აი, პირველი წერილი. იგი გასული წლის დამლევს ვალის რაიონიდან გამოგზავნა: მეცხრე კლასის მოსწავლე გოგონამ. ავტორი თავის წერილს ასე იწყებს: „ძვირფასო რედაქციავ! გვიშველეთ!!!“

პირველი წერილი და — ასეთი საგანგაშო!

სწორე გითხრათ, შევფიქრიანდი: რა მოხდა ისეთი, რომ წერილის ავტორმა მაშველ ძალებს მოუხმო და თანაც სამი ძახილის ნიშნით? ესე იგი, რალაც სერიოზული მოხდა მის ცხოვრებაში. მწერილისათვის ეს ცალკერძ საინტერესოცაა და, ამავე დროს, შემაშფოთებელიც: მოზარდი გიხმობს, გვიშველეთო!

აი, თურმე რა მომხდარა. აგრერიგად რას აუღელვებია და რას აღუშფოთებია წერილის ავტორი: „ენით აუწერელი სიტუაციაა ჩვენს კლასში. ბავშვები ერთმანეთში სულ კამათობენ, სულ რალაცაზე ჩხუბობენ, რალაცას ვერ იყოფენ. დღესაც, როგორც ყოველდღე, ბავშვებმა წვრილმანზე დაიწყეს ჩხუბი“.

გულთმისანი უნდა იყო, რომ წერილის ავტორს გაუგო, რა იყო ის „რალაც“, რისთვისაც ჩხუბობდნენ, რა არის ის „რალაც“, რასაც ვერ იყოფდნენ, რა არის ის „წვრილმა-

ნი“, რაზედაც იმ დღესაც ამტყდარა ჩხუბი?

აქედან გამომდინარე, გაუგებარია ის ამბავი, თუ რატომ, რა მიზეხით გაემიჯნენ გოგოები და ბიჭები ერთმანეთს, რატომ არა აქვთ მეგობრული ურთიერთობა ერთმანეთში.

ერთ-ერთ გაკვეთილზე წრეგადასულ ბიჭებს თავდაღმა (წერილის ავტორი ასე აგვიწერს) რომ დაუწყიათ სიარული, თურმე არც გოგოები ჩამორჩნენ.

გაკვეთილზე ჯამბაზობენ, ოთურმას გადადიან მეცხრეკლასელები. „მასწავლებელმა ვერ გააჩერა ბავშვები...“ — წერს გოგონა.

აღმაშფოთებელი ფაქტია!

მასწავლებელმა თავაშვებულ ბიჭებთან ვერაფერი რომ ვერ გააწყო, წერილის ავტორს ინიციატივა გამოუჩენია და თავის ამხანაგებს დამუქრებია, ყველაფერს დირექტორს ვეტყვიო. დამთავრდა გაკვეთილი (თუკა გაკვეთილი ეთქმის იმ არეულ-დარეულობას!) და გოგონას მიავიწყდა მუქარა. ისეე ბიჭებმა შეახსენეს, წადი დირექტორთან, რატომ არ მიდიხარ საჩივლელადო? „რა მექნა, წავედი“. ესე იგი, თვითონაც ფეხებს ითრევდა, მაგრამ მაინც წავიდა დირექტორთან რამდენიმე ამხანაგთან ერთად. „ბიჭებმა კი, როდესაც ჩვენ მივდიოდით, რამდენიმე არასასიამოვნო სიტყვა მოგვაყოლეს“.

სიტუაცია ნათელია. კლასში აუტანელი ატმოსფეროა გამეფებული, რომლის გაჯანსაღებასაც, როგორც ჩანს, ვერც სკოლის დირექტორი შევლის.

წერილის ავტორს მეზობლებთანაც უხდება თურმე კამათი, როცა ისინი ეუბნებიან: „თქვენი კლასი ყველაზე უმეგობროაო“. იგი კარგად ხედავს, რომ ეს ასეა, მაშ, რატომღა ეკამათება მეზობლებს? გოგონა დაბნეულია, აღარ იცის, ვინ გაამარ-

თლოს და ვინ ვაამტყუნოს? მენიჭება? ლებს უმტკიცებს, რომ იმეგობროს? რიგზეა (ამაზე მეტყველებს მისი მეზობლებთან წაკამათება). სკოლაში კი ყველაფერი მობეზრებია: „დილით სკოლაში რომ მივდივარ, რალაც მიჭერს. არ მინდა, არ მინდა მათი დანახვა“.

საკვირველია, გოგონა ბოლომდე რატომ არ არის გულახდილი დედის მიმართ. იგი გვწერს: „იცის დედამ ყველაფერი. მეხმარება კიდეც რალაცაში, მაგრამ დედას ყველაფერს ვერ ვუბნები და ყველაფერი ეს გულში მრჩება...“ მეხმარება რალაცაშიო. ისეე ეს ჩვენთვის უცნობი „რალაც“!

ავტორი რედაქციის მიმართაც არ არის გულახდილი. ბევრი რამ აწუხებს, მაგრამ არ გვესმის. კონკრეტულად რა აწუხებს და ასე რამ ატკინა გული. სანამ ექიმი ავადმყოფს დიაგნოზს დაუსვამდეს, მანამდე ბევრი რამ არის გამოსაკვლევი, გასაანალიზებელი. ამჯერად სწორედ მსგავს ფაქტთან გვაქვს საქმე — კლასში უმეგობრო, არაამხანაგური ატმოსფეროა, ჩამოლილია დისციპლინა, მასწავლებლები უძლურნი არიან, ეტყობა, კომკავშირული და პიონერული ორგანიზაციებიც უმოქმედობენ და ასეთ დროს ისმის განწირული ძახილი:

გ ვ ი შ ვ ე ლ ე თ !!!
„ძალიან გთხოვთ, მომეხმარეთ!.. არ ვიცი, რა ვქნა!“

იმასაც გვეკითხება: „როგორ მოიტყეოდით თქვენ მსგავს სიტუაციაში?“

ჩემო კარგო გოგონა. მომიგდე ყური!

როგორც ვატყობ, ყველაფრის თავი და თავი თქვენს კლასში გამეფებული უსაქმურობაა! მე ასეთი დასკვნა გამომაქვს იმ „რალაცებიდან“ და „წვრილმანებიდან“, რომელსაც შენ ვერდს უვლი და არ გვიშიფრავ. არ გვიკონკრეტებ. ძაღლის თავი სწორედ ამ „რალაცებსა“ და „წვრილმანებშია“ ჩამარხული.

უსაქმურობა! დიახ, უსაქმურობაა მიზეზი თქვენი კლასის არეულ-დაარეულობისა.

მახსოვს (და აბა რა დამავიწყებს!),

ჩემს მოწაფეობაში უფროსკლასელები მთელი სკოლის მასშტაბით ვმართავდით ლიტერატურულ გასამართლებებს. ეს სასამართლო პროცესები რამდენიმე დღეს გრძელდებოდა ხოლმე. მასში მოწაფეთა გარდა ჩაბმული იყვნენ პედაგოგებიც. პროცესი ტარდებოდა ნამდვილი სასამართლოს სტრუქტურით — მოსამართლე, მსაჯულები, ბრალდებული, დამცველი, მოწმეები... ვასამართლებდით ლიტერატურულ გმირებს. კამათში ვლინდებოდა მოსწავლეთა და მასწავლებელთა ერუდიცია. ეს იყო დიდი შემეცნებითი სკოლა. რატომღაც, დიდი ხანია, ასეთ გასამართლებებს ვერ ვხვდები ვერცერთ სკოლაში. ადექით, ითავეთ, მოაწყვეთ... თუ საკამათო ძალა გერჩით, იდავეთ და იკამათეთ ასეთ ლიტერატურულ ჭასამართლებებზე და ამ კამათით აივსეთ გონება ცოდნით.

მე არ ვიცი, გაქვთ რაიმე ურთიერთობა თუ არა აჩივარის მეურნეობასთან, მოაწყვეთ თუ არა სკოლაში საბრძოლო დიდების მუზეუმი. როგორ ხვდებით კომკავშირის დახედების სამოცდამეათე წლისთავს? არ გიცდიათ, მოუაროთ ცხოველებს, დარგოთ ხე და გაახაროთ ბუჩქი?..

დასხედით ერთხელ და ჩვენი ქვეყნის ნებისმიერი სკოლის ნებისმიერ მეცხრეკლასელებს მისწერეთ სამეგობრო წერილი. სხვას რომ დაუმეგობრდებით და მიწერ-მოწერას გააჩაღებთ, გამოძებნით ბევრ გულთბილ სიტყვას, ერთმანეთშიც შეკავშირდებით და იგრძნობთ თბილი, ამხანაგური სიტყვის მადლსა და ძალას.

ათასი რამის მოფიქრება შეიძლება. მაგალითად, ვოროშილოვგრადის ოლქის ქალაქ არტიომოვსკში მოსწავლეებმა დაარსეს ლიტერატურული კლუბი „ბრიგანტინი“ (ბრიგანტინი — ორანძიანი მსუბუქი ხომალდი). ამ კლუბის საპატიო წევრი მეც გახლავართ. ჩემი მოკრძალებული ნაშრომებით წვლილი შემიტანია ბიბლიოთეკის შექმნაში, რომლის დაარსებაც ამ კლუბის წევრებმა ითავეს. ფართოდ გაშალა იალქნები „ბრიგანტინამ“. კლუბის მესვეურებმა (მოწაფეებმა!) საბჭოთა კავშირის

თითქმის ყველა მწერალს დაუგზავნეს წერილები, სთხოვდნენ წიგნებს ავტოგრაფებით. კლუბი დიდსა და შესაშურ საქმეს აკეთებს, თავის გარშემო იკრებს ათობითა და ასობით მწერალსა და საზოგადო მოღვაწეს, ან როგორ თბილსა და გრძნობებით აღსავსე წერილებს მწერდნენ კლუბის მესვეურნი პირადად მე! ეს უკვე საქმეა!

თქვენც იფიქრეთ მსგავს რამეზე. ახლა, როცა ასეთი დიდი ყურადღება ექცევა სკოლის მუშაობის ძირეულ გარდაქმნას, პიონერული და კომკავშირული ორგანიზაციების ძირეული რგოლების გააქტიურებასა და ინიციატივას, როცა მოსწავლეებს თავად შეუძლიათ ბევრი სასკოლო საქმის მოგვარება, როცა ქვეყნის თვალი თქვენკენ. მოსწავლე ახალგაზრდობისკენაა მოპყრობილი და იმ იმედით შემოგყურებთ. რომ ქვეყნიერებას ოცდამეერთე საუკუნეში თქვენ უნდა გაუძღვეთ, ახლავე მეტი სერიოზულობა გმართებთ... და, უბრალოდ, მეცხრეკლასეელი გოგობიჭებისათვის, სხვა რომ არაფერი იყოს, სირცხვილია, კლასში, ისიც გაკვეთილზე, ჯამბაზივით იარო ხელებით და ფეხების ქნევით ახარხარო ხალხი...

ბავშვობა მალე გაგიფრინდებათ, დაკაცდებით და დაქალდებით. თქვენი მეგობრობა შემდგომშიც უნდა გაგრძელდეს. იცით, რა ტკბილია სკოლის მეგობარი, მასთან შეხვედრა?! რაც დრო გადის, რაც უფრო ძველდება ეს მეგობრობა, რაც უფრო შეაბერდებიან ერთმანეთს თანაკლასელები, მით მეტი სიამით ევსებათ გული ბავშვობის მოგონებით. ეს, მართლაც, განუმეორებელი ხანაა! ამას მერე იგრძნობთ!

და ახლავე, სანამ გვიან არ არს. გოგობიჭებმა ისეთი რამ არ უნდა ჩაიდინოთ, რომ შემდგომში, თანაკლასელთან შეხვედრისას შევრცხვით, ბავშვობაში შეუფერებელი საქციელის გამო გაწითლდეთ. ღრმა სიბერემდე სანანებლად არ უნდა გაიხადოთ, რატომ არ გაუფრთხილდით იმ ნორჩ ყვავილს, რომელსაც ბავშვობა, სიყმაწვილე ჰქვია.

თენგიზ გოგოლაძე

ბ ი ბ რ ბ ი მ ე ჯ რ ე ე ლ ი

მოდის აპრილი

ვიმ, რა კარგია —
 მოდის აპრილი,
 ჰყვავის მდინარის
 შორი ნაპირი
 და მე ხნამაღლა
 ქედებს გავყვირი:
 — ავმღერებულვარ,
 მომეციოთ, ბანი!
 და ბანს მაძლევენ
 მაღალი მთანი.

ერთი წუთითაც არ ვარ მღუმარი,
 მუდამ ღია მაქვს გულის სარკმელი,
 ღმერთო, მომეცი იმის უნარი,
 რომ ბოლომდე ვთქვა ჩემი
 სათქმელი!

თუ კაცი გიყვარს

თუ კაცი გიყვარს,
 ხარ ორი კაცი,
 ვალს მამულს შენსას
 ორმაგად უხდი,

ორჯერ მეტი გაქვს
 სიუხვე მარცვლის,
 ორჯერ მძლავრი გაქვს
 მკლავი და მუხლი!

თუ კაცი გიყვარს,
 რაც გინდა მოხდეს,
 არ შეიძლება
 მისთვის უარი...
 შესაძლო არის,
 კიდევაც მოკვდე,
 ეს სიყვარული
 ნაღდი თუ არის...

მივესალმევი

მივესალმები ველებს გადახნულს,
 ლორთქო ბალახს და ხეებს
 შეფოთილს!
 ო, გულო ჩემო, კიდევ რაღაც გსურს
 შეუცნობი და მიუწვდომელი —
 მივესალმები ახალ გაზაფხულს!..

ჯილბოკი

ქართული
ლიტერატურა

გონარი ჭიშვილი

მხატვარი

თემურ შნიპიძე

გ მ თ ს რ მ გ ა

ივანობის თვეში კარგი დარები წაეწყო. პირველ ხანებში ყველას უხაროდა. მერე და მერე, თაკარა მზე მტერივით რომ დააშტერდებოდა სოფელს, გაჭირდა საქმე. მოიწყინა ყველაფერმა, რასაც ხელებდაკაპიწებული გლეხკაცი იმედის თვალთ უყურებდა.

მეთოდე ყოველ დღით აივნიდან დაზვრავდა პორიზონტს, შემდეგ ხელებს იმ ადგილისკენ აღმართავდა, მისი ფიქრით მამაზეციერი რომ უნდა ყოფილიყო.

— ნუ გაგვიმეტებ, უფალო! გადმოგვხედე, შე დალოცვილო! რას გავს ეს, ამისთანა არაფერი მინახავს! — შეუწყურებოდა კიდევ, — ზოგჯერ შენც გაუცინე კაცს... თორემ... — მუქარასაც გაურევდა ბოლოს.

ამასობაში მზე ჯერ სათემოს ეკლესიის ჯვარს ააბრჭყვიალებდა, მერე გუმბათს.

— თფუჰ! — მარცხენა ხელი მოწყვეტილივით ჩამოუვარდებოდა მეთოდეს, ფუთიან მარჯვენას კვლავ იმ ადგილს მოუღერებდა, სადაც მამაზეციერი ეგულებოდა, და ქუსლებჩაკეცილი წულებით სამზადისაკენ წაჩლატუნდებოდა.

— დომნიკა, სკამი, ბოშო! — შეენმიანა ერთ დილას განარებული მეთოდე ცოლს. კარში ჯერ სკამი გამოჩნდა, მერე შეჩქვიფებული დომნიკა.

— რა გაყვირებს, რა ამბავია?!

— რა და ეგერ, ე, ჭურის სატკეპნი ურო დამინაცვლე თავში, თუ ამ წუთში ცა არ ჩამოვიდეს ფენად. კოწია! — გადასძახა მეზობელს. რომ არავინ გამოეხმაურა, აივნიდან გადავარდნამდე გადაიხარა, ვითომ უფრო გავაგონებო. გააგონა კიდევ.

— მოდის, მგონია, ეს დალოცვილი, აჰ!

— ვინ მოდის?! — გაიკვირვა კოწია.

— ვინ კი არა, წვიმა მოდის, შე კაცო, წვიმა!

— რაღაც მეგონა! წვიმა მოვა, აბა, სად წავა! შარშანდელი მაინც არ გახსოვს? მასე იყო, წადგა გვალვები, მერე მოალო ცამ პირი და წვიმებმა მოგვაბეზრა თავი.

— ნეტაი შენ!.. — ეწყინა მეთოდეს. სკამზე ვერც დაჯდა, ვერც ადგა. იქ გაშეშდა, დგომას და ჯდომას შორის რომ შუა ადგილია. ასე იცადა ერთხანს. ნამყენი ბჟოლის ფოთლებზე წვიმის მსუყე წვეთებმა რომ ტკაცატკაცი ატეხეს, მაშინდა ამოისუნთქა შევებით.

გვალვების შემდეგ, როგორც იქნა, „ღვთის ცრემლები“ დაეპკურა მიწას. მოსულიერდა ყანა და ვენახი. პატარ-პატარა ნაკადულები თვალსა და ხელს შუა წამოიჩიტნენ, დაითავდადმართეს. უწყინარი მდინარე, როკიანი, აქამდე ჩუმად რომ მოდუდუნებდა, წამოიფოფრა, ააბრუნა ქვა და ღორღი, არ დაზოგა ხიდი და ბოგირი, მოიგრაგნებოდა რისხვითა და მუქარით.

ცამ გული რომ იჯერა, გადაიკარა. მზემ ღრუბლები მისწი-მოსწია და ახლად გამოჩეკილი წიწილივით ამოწვერაკანდა. მდინარეს სიკილსიცილში დაახია ყურები, გული საგულეს ჩაუბრუნა და ძველგზურად წაჩუმათა გაზეპირებულ კალაპოტში.

მეთოდემ წულები წინკარში მიაწყო. წვერიანი კალოშები ჩაიცვა, გაიდო ჩაფი მხარზე, ამისთანაში სხვარამეს ვერ ვაკეთებ, წყალს მაინც მოვიტანო. ჭიშკრამდე არც იყო მისული, შვილიშვილი აედევნა. მხარზე მასაც დოქი გაედო.

— დაისვრები, ბაბუა! — ერთი კი უთხრა მეთოდემ. ისე, გულში ეამა, ტალახს არ ეპუებაო ქალაქელი.

რეზიკოს გაუჭირდა წვიმით გაჯერებულ აყალოში სიარული. ერთიორჯერ კინაღამ ფეხსაცმელი ჩარჩა ტალახში.

მეთოდე დევის ნაფეხურებს ტოვებდა და მიდიოდა. ბიჭი კვალში ჩაუდგა. ოღონდ ეს იყო, ვერ იქნა და ვერ აუწყო ფეხი ბაბუას გრძელ ნაბიჯებს. ამიტომაც მისტუნაობდა.

ტიტიკოს ნიგვზებთან არ იყენენ ჩასულები, რომ წყლის დასალევად ჩამოდენილი საქონელი წამოეწიათ.

— უტიე, ბაბუა, საქონელს, რამე არ მოგწიოს!..

— საქონლის არ მეშინია მე! — თქვა ბიჭმა, მაგრამ გვერდზე მაინც მიდგა. საქონელმა ჩაიარა. მეთოდემ გზა განაგრძო. რეზიკომ თვალების ცეცებით დაუწყო ძებნა ბაბუას ნაფეხურებს, საქონლის ჩლიქებს რომ წაეშალა. მერე ალაღბედზე მიჰყვა, სანამ ახალ ნაფეხურებს არ ჩაუდგა კვალში.

— იცანი ის ბიჭი, საქონელს რომ მიერეკებოდა?

— ვერ ვიცანი.

— ეგ ელეფთერას ნაბოლარა შვილია, ხუთი ქალიშვილის მერე გვარის გამგრძელებლად და საამაყოდ გაუჩნდა. სახელად მახარე დაარქვა. გამორჩეულად უვლიდა, ცივ ნიავს არ აკარებდა. სიბერეში გამახარებსო, ფიქრობდა. წამოიზარდა მახარე და გავიდა ხეზე. იმ დღის მერე ადესა ყურძენივით სულ ხეზე იყო ჩამოკიდებული. მთელ სოფელს ესმოდა ელეფთერას ხვეწნა-მუდარა, ჩამოდი ძირსო. მახარეს არ ესმოდა. როდის-როდის ჩამოვიდა, მაგრამ რაღა დროს! ელეფთერას დიდი იმედის მაგიერ ჩიტირეკია შერჩა ხელ-

ში. ბოლოს კაკუნია ბრიგადირმა ურჩია: შენი ბიჭიდან დაფნისგვირგვინოსანი აღარ დადგება, სამწყემსურში მაინც გავუშვათ; სოფელში ბირდაბირის გამწვევი კაცი აღარაა, მაგრამ ეგ საქმეც ძნელი სანდობია ხეკოწიალა კაცისთვისო. ასეა, ბაბუა, ჭკვიან კაცს თუ არ დაუჯერე, ქარსაყოლილ, გზააბნეულ ფურფუტას დაემგვანები, საითაც დაგიბერავს, იქით რომ წაგიღებს. ამ გაზაფხულზე ერთი გაზრდა გავიზარდე, ვენახის გასხვლა მასწავლეო, რომ ჩამაცივდი. შენისთანა კაცი კარგი მამულიშვილი უნდა დადგეს.

ბიჭი უხერხულად შეიმშუმნა. თავის სიცოცხლეში პირველად უწოდეს კაცი. დაცინვით კი არა, დაცინვას მაშინვე მიხვდებოდა. „ბაბუას მთელი სოფელი ეკითხება ჭკუას, ტყუილს არ იტყვის, – ფიქრობდა რეზიკო, – წისქვილთან რომ ობოლი მიტო ცხოვრობს, ჩემი ტოლაა, კაცის და ქალის საქმეს ორივეს ის ართ-

მეც თავს. მეც შემიძლია ყველაფერი გავაკეთო, რაც კაცის ხელიდან გამოდის“.

წყაროსთან ერთი ორომტრიალი დახვდათ. საქონელი რჩოლა-ბუღრავეთ მიიწვევდა წყლისაკენ. მახარეს ტყემლის ტოტი მოეწია და ფოთლიან-ნაყოფიანად ასუფთავებდა. საქმეს რომ მორჩა, – იპიო! გაიცინა, უბეში ჩაიყარა ტყემალი, ნაწილი რეზიკოს გაუწოდა, გასინჯეო.

– არ მინდა, კბილებს მომკვეთს, – იუარა რეზიკომ. „არ მოგკვეთსო“, მახარემ, და ამის დასამტკიცებლად ერთი პეშვი ტყემალი კაკალ-კაკალ ჩაუშინა სტომაქს კურკებიანად. რამდენიმე კურკა პირში დაიგროვა და წყაროზე გადაყუდებულ მოზვერს მიასაფანტა. მოზვერი რომ დაფრთხა, იპიო, – იხარა და იხარა. მერე საჯდომში მოიქეჭა, წავედიო, მეთოდეს დაუბარა და უკან გაბრუნებულ ნახირს გამოუდგა.

– ასეა, რეზიკო, კაცს შუბლზე

აწერია, რისი მაქნისიცაა. ხომ შეგეხებოდა იმ საცოდავს, ერთ წუთში დაგივიმტკიცა, ახალი ჩამოსული რომაა ხიდან.

წყალი აიღეს და სახლისკენ შებრუნდნენ. წინ ჩაფი მიდიოდა, უკან დოქი მისდევდა... ჭიშკარი რომ შეაღეს, – ორას ორმოციო, – შეწყვიტა თვლა რეზიკომ.

იმ დღის მერე ბაბუას ნაბიჯებით ზომავდა სოფელს. ზუპირად იცოდა, რამდენი ნაბიჯი იყო ყანდან წისქვილამდე, ვენახიდან ჭურისთავამდე, წყაროდან ეკლესიამდე, მტრიდან მოყვრამდე...

მეთოდე ნიგვზის ჩრდილში სამფენა სკამზე იჯდა, ფენი ფენზე გადაედო, მუხლისთავზე ხელები შემოეჭდო, მარჯვენა ხელის თითებს შუა ჩამქრალი სიგარეტი შერჩენოდა. მზერა გაღმა სოფლისთვის მიეცივებინა და შუბლშეჭმუნილი ისე ლაპარაკობდა, თითქოს თავის თავს ეთათბირებო. ყველაფერს კი შვილიშვილის გასაგონად ამბობდა, იქვე შორიანლო კოინდარში რომ წამოგორებულიყო და ტოტებს შორის გამოპარულ მზის სხივებს ემალებოდა. ბაბუა ლაპარაკობდა, შვილიშვილი უსმენდა თუ არა, ვერ იტყოდით.

– ახალგაზრდები ზედმეტად თვლით, მაგრამ გამოცდილი კაცის ნათქვამს ყური უნდა ათხოვოთ. სხვა რომ არაფერი, სამი ქალამნით მეტი მაინც გაუცვეთია თქვენზე.

– რა დროს ქალამნებია, ბაბუა, მთვარეზე დადის ცოცხალი კაცი, ეღიმება რეზიკოს.

– ქირქილს თავი დაანებე! კაი მთქმელს კაი გამგონეო, იცი ალბათ.

– კაი მთქმელი მითხარი, თორემ, ჩემისთანა გამგონეზუა ეგ ნათქვამი, – ისეუ გაიღიმა შვილიშვილმა.

– მაგ ღლიცინში გაგყავთ დრო, ოქროს ხარჯავთ და ვერ ხვდებით. ყველაზე მოწინებით დროს უნდა მოეპყრა, თვალეშში უყურო, მის კალთას ხელი ჩასჭიდო, მიპყეე-მოპყეე, თორემ გაგეპარება. იმასაც

კერ გაიგებ, როდის გაგეპარა. ერთ მშვენიერ დღეს მიიხედ-მოიხედავ და მიხვდები, — დრო გასულა. ჰო, ჰო, ჩქარი მატარებელივითაა დრო. არც ერთ სადგურში არ ჩერდება. ბოლოს მიხვდები, ცხვირწინ რომ ჩაგიქროლებს... მერე სდიე, რამდენიც გინდა, ველარ მიეწევი.

შეგიძლია სიკვდილს გადაელობო, ტყვიას ალუდგე წინ და შეაჩურო, მდინარე შეაგუბო, კლდე გახვრიტო, ზღვა კოვზით ამოხაპო, დროს კი ვერ შეაჩერებ. წამი რაა, წამსაც არ დაგიტომობს. შეიძლება დროის პატარა ნაწილი შემოგინახოს მენსიერებამ, ისეთი, მთელი ცხოვრება მის ნეტარსხენებაში რომ იყვე, მაგრამ დაუსრულებლივ ერთი იღბლიანი წამით მოგქონდეს თავი, არც ეს ვარგა.

რეზიკო ისევ მოერიდა მზის სხივებს და გვერდი იცვალა. მოხუცს არ შეუნიშნავს შვილიშვილის გულარხეილობა. კვლავ გაღმა სოფლისკენ იყურებოდა.

— დრო ცოცხალივით სუნთქავს, გულიც აქვს, სულიც, მისწრაფებაც, სისხლიც უდღეს, დიდ საქმეებსაც აკეთებს და ოფლსაც ბევრს აქცევს. სწორედ სისხლით და ოფლით იწერება დროის ისტორია...

რეზიკომ რაღაც მელოდია წაუსტკინა.

— შენთვის ვლამარაკობ, ბაბუა, ყველაფერს, შენთვის.

— ვიცი, — გაიცინა ბიჭმა, — რამდენჯერ მომიხმენია...

— ერთხელაც მოისმინე, არ გაწყენს, — ჯიბიდან ასანთი ამოიღო, ჩამქრალი სიგარეტი მოსაკიდებლად შეამზადა. — არც მახსოვს, რამხელა ვიყავი, ალბათ ხუთი-ექვსი წლის, მეტის არა, — გააგრძელა მოხუცმა, ისე რომ ასანთი არ გაუკრავს. — ხშირად ვიყურებოდი აივნიდან. სოფლის ბოლოს, სადაც ცა და მიწა ერთდებოდა, იქ მეგონა ქვეყნიერების დასასრული. უსაშველოდ დიდი მეჩვენებოდა თვალსაწიერი, იმის იქით აღარაფერი არ მეგულებოდა... წლები თავისას შვება, საუღვაშეზე ღინღი გამიჩნდა. რაღაც-რაღაცე-

ბში გავერკვიე. ერთ მშვენიერ დღეს უფრო კარგად დავინახე უცნაურობით სავსე ქვეყანა. დიდხანს ვივარცხნე ქოჩორი იმ დღეს, ბიძაჩემის ვერცხლით მოჭედილი ქამარი უკითხავად ავიღე, შემოვირტყი ბლუზაზე, ჩემს სიცოცხლეში პირვე-

— სინტაქსი-მინტაქსი მარეწვილი მაგრამ მაგაზე როული წინადადება არ არსებობს... — მოხუცს თვალი გაუშტერდა, ბაბუაწვერას ჰაერში აფარფატებულ თავგვირგვინს ხელი აუქნია. ჟრუანტელივით ააცახცახა ჰაერის ნაკადმა თავგვირგვინი, ოდნავ-

ლად შევკარი მინდვრის ყვაილები თაიგული და ბარე ათჯერ ავუარჩაუარე ერთ სახლს ზედა სოფელში.

— კარგი აივანი ჰქონდა იმ სახლს, ალბათ, — თქვა რეზიკომ, თვალეში ეშმაკები ჩასახლებოდა, წამოჯდა, გამომცდელად მიაჩერდა მოხუცს.

— აივანი სხვა სახლებს უკეთესი ჰქონდა... — თავი ჩახარა მეთოდემ.

— რა ხნის იყავი? — დაინტერესდა შვილიშვილი.

— შენოდენა, შეიძლება უფრო ახალგაზრდაც... ვერ იქნა და ვერ ვთქვი ერთი წინადადება თავის დროზე, ძნელი სათქმელი შეიქმნა სამი სიტყვა.

— სინტაქსურად მარტივი წინადადებაა ის სამი სიტყვა, შენ რომ ვერ გითქვამს მაშინ.

მა სიომ ზვეითკენ წაიღო. მეთოდე სევდიანი მზერით მიაცილებდა ბაბუაწვერას და, როცა ბუსუსები თვალს მიეფარა, ისეთი შესახედავი დარჩა, შეგეცოდებოდათ. თითქოს ყველაზე ძვირფასი მოგონებები იმ ფარფატა ბუსუსებს გაპყვა სამუდამოდ.

რეზიკო ისევ წაგორდა კონინდარში. მასაც გაახსენდა, პირველად რომ შეყოვნდა სარკის წინ, პირველად გააუთოვა შარვალი და პირველად გაუტყდა ძილი.

— მაშინაც გავიფიქრე, შეუცნობელი აღარაფერი დამრჩა-მეთქი, უცნაურობით სავსე ცისქვეშეთი ახლებურად რომ დავინახე, — გააგრძელა მეთოდემ, — მაგრამ დრო არავის და არაფერს ყურს არ უგდებს, მიდის

ამოჩემებული რიტმით და მრავალ ჩემისთანას აძლევს პასუხს შეცდომით გაკეთებულ ნაადრევ დასკვნებზე, ერთხელ კიდევ ჩააფიქრებს, დააჯერებს, რომ ცხოვრება ვეებერთელა წიგნია, და ჯერ მისი შესავალი ნაწილიც არ წაგვიკითხავს.

— რეზიკო, საცურაოდ არ წამოხვალ? — იძახის ჭიშკარს მომდგარი ახალგაზრდებიდან ერთ-ერთი.

ბიჭი წამოიჭრა და ჭიშკარისკენ გაიქცა.

— შეაყარე კედელს ცერცვი, — ჩაილაპარაკა თავისთვის მოხუცმა და ახლალა მოუკიდა ჩაქრალ სიგარეტს.

საბანაოდ მიმავალი ბიჭების ხმა-მალალი შეძახილები კარგა ხანს ესმოდა მეთოდეს. ნეტაი თქვენო, შენატრა ხმაპალა.

— ისე, კაცმა რომ თქვას, რას ერჩი, ქალაქელი ბიჭია, ცოტა ხნით ჩამოდის, ხელის წაშველება იცის, სკოლა ხუთებზე დაამთავრა, უმაღლესში მოუწყობა და ხუთიოდე წელიწადში კაცია. ვარსკვლავთმრიცხველი ვიქნებო, — ცაში იყურება სულ. გუშინ სასიმინდე შემაკეთებინა, დღეს — ჭიშკარი, საძინებელ ოთახსაც შევიღებავო, შემპირდა, მასალაც მოიმარაგა. ვნახოთ, რასაც გააკეთებს, თვითონ გამოადგება. კაცი ხელჩოგანა არ უნდა იყოს.

მეორე დღით, მეთოდე რომ სახლიდან გავიდა, შვილიშვილს ჯერ კიდევ ეძინა.

— ღელის წყალს გადავაგდე ყანაზე, შუადღემდე ვერ ამოვბრუნდები, — დაუბარა დომნიკას, გაიდოთოხი მხარზე და ღიღინით გაუდგა გზას.

უკან რომ დაბრუნდა, საკვირიკო ლელვის თავზე დახვდა მზე, — ამ დროს კაჭალი შუადღეაო, ამბობს მეთოდე. როცა რამეს აკეთებ, შუადღემდე უნდა გატეხო საქმე წელში, სადილის მერე ის ხალისი აღარაა, დიდიდან რომ აგყვება კაცსო.

აივანზე შაბიამნისფერ საღებავში თავიდან ფეხებამდე ამოთხვრილი რეზიკო გამოჩნდა.

— გამოგდის რამე?! — უთხრა მეთოდემ.

— ჯერ ეს მითხარი, ასეთ საქმეში ყველაზე კარგი ოსტატი ვინაა თქვენში?

— ვინ და, ევტიხი ღვინეფაქე.

— ჰოდა, ევტიხიც ვერ გააკეთებდა ასე.

მოხუცი თავზე წაადგა ბიჭს, კარგა ხანს ათვალეირა მისი ნახელავი. ალაგ-ალაგ აჭრელებულიყო კედელი. — კარგია, მართლა კარგია, — ღიმილით თქვა მეთოდემ, გულში კი ფიქრობდა: „ვერაფერი შვილი ნახელავია, მაგრამ მეორედ და მესამედ უკეთესი გამოუვა“. — ჩამოდი ახლა, ბაბუა, დაისვენე. სანამ დომნიკა სუფრას გაგვიწყობს, ერთ რალაცას მოგიყვები.

რეზიკომ ხელები გადაიბანა.

— არ ვიქნებოდი, თორმეტი ან ცამეტი წლის, — დაიწყო მეთოდემ, — ამ ამბავს რომ წავესწარი. ლომინის დობილოდან ორი თოფიანი კაცი გამოვიდა, უკან ძაღლები მოსდევდათ. ბერძენი მჭედელი ცხოვრობდა ჩვენს სოფელში, ჰეფესტო აფანასიადი, ის შემოხვდათ წინ. მიესალმნენ ერთმანეთს.

„სად მიდინართ?“ — დამცინავი სიცილით ეკითხება მჭედელი.

თოფიანებმა ერთმანეთს გადახედეს, სავაზნე ჩანთებიც შეისწორეს.

„ვითომ ვერ ხვდები?..“ — იკითხა ტანმორჩილმა.

„ვხვდები, მაგრამ, მაინც რაზე მიდინართ?“

„რასაც წავეწევით“, — ახლა მალალ-მალალმა გადმოხვდა დამცინავად მჭედელს.

„მასე ნაიბარაზე სიარული გამიგონია? ის მაინც უნდა იცოდეთ, რაზე მიდინართ სანადიროდ. ეს ძაღლები თქვენია?!“

ტანმორჩილს ეს შეკითხვაც გაუკვირდა, აბა ვისი იქნებაო.

„რომ დაამთქნარა, ის რომლინაა?“

„ჩემი მწევარია“, — თავმოძვინედ ამბობს მალალი.

„მერე რა უნდა გაგიკეთოს მაგან?“

„რა და, კურდღელს გამოეკიდებოდა დაეწევა და დაიჭერს.“

„ეგი, ბიჭოოო?!“

„ეგი, ეგი...“

„მაგ დაიჭერს ჩემს ფეხებს! უყურე, კიდევ ამთქნარებს. კარგი, ბატონო, ვთქვათ, დაიჭერს, მაგრამ სადაა კურდღელი?!“

„კურდღელს მეძებარი მოძებნის, ჩემი ძაღლი მეძებარია“, — ახლა ტანმორჩილმა აჩვენა თავისი, რომელიც საკუთარ კუდს გამოდგომოდა დასაჭერად და პატრონის წინ ერთი წკმუტუნ-ბზრიალი გაემართა.

„მაგ მოძებნის ჩემს ფეხებს!“

„ვენახოთ, ოთხი საათის მერე სავსე ჩანთით რომ ჩამოვივილით“, — დაემუქრა მეძებრის პატრონი.

„დაღამებამდე უკან მომბრუნებლები არ ხართ თქვენ.“

„ვითომ რატომ?!“

„დღისით შეგრცხვებათ სოფელში ცარიელ-ტარიელი გავლა, სანამ კარგად არ დაბნელდება, თავს ვერ გამოყოფთ ტყიდან.“

მონადირეებმა ბუზღუნ-ბუზღუნით გააგრძელეს გზა. ჰეფესტომ თვალი გააყოლა პატრონების კვალში ჩამდგარ ძაღლებს.

„მასეთი ძაღლების იმედზე იქნა ჩემი მტერი... რასაც მაგენი დაიჭერენ...“ — გააკეთა საბოლოო დასკვნა მჭედელმა და გზას გაუყვა.

— შენ, ბაბუა, ნუ გეშინია, დაიჭერ, უსათუოდ დაიჭერ, — გაამხნევა შვილიშვილი მეთოდემ და ცხელი მჭადი გატეხა.

სასაფლაომდე აღარ გაუზომავს მანძილი რევაზს, თუმცა ორმოც წელს მიღწეულ ასტრონომს აქამდე შემორჩენოდა ბავშვობაში აკვიატებული ჩვევა — ბაბუას ნაბიჯებით გაეზომა მანძილი.

მიდიოდა რევაზი. წინ ახლაც მეთოდე ბაბუა მიუძღოდა, ნელი, დაჯერებული ნაბიჯებით. სახლში რომ დაბრუნდა, იქაც მეთოდე შემოეგება. გადიდებული სურათიდან უღიმოდა. იმ ღიმილში მთელი სოფლის ღიმილი ჩაეტეოდა.

1815

საქ. სსრ კ. მარტისი
სახ. სახ. რესპუბ.
აივანთი

წუთისოფელი წამია

წუთისოფელი წამია –
აზრიანი თუ უაზრო...
მაგრამ რუსთველმა ამ წამში
რამდენი რამე მოასწრო!

წუთისოფელი წამია –
სულ ბორბალივით გორავსო...
მაგრამ ილიამ ამ წამში
რამდენი რამე მოასწრო!

წუთისოფელი წამია –
მხოლოდ ვარამი მოაქვსო...
მაგრამ დავითმა ამ წამში
რამდენი რამე მოასწრო!

წუთისოფელი წამია –
მაინც ვერ ეტყვი უარსო...
მაგრამ თამარმა ამ წამში
რამდენი რამე მოასწრო!

წუთისოფელი წამია –
უყვარს მეფეს თუ მონასო...
იჩქარე, საქართველოსთვის
იქნება რამე მოასწრო!

მე სანთლის ცვილივით ვილევი,
ყოველ წამს თქვენს თვალებს
ვხედავ...
რა ჩამოგიტანოთ, შვილებო,
რა ჩამოგიტანოთ ნეტავ?

არვის წადგომია, არვის.
რა ჩამოგიტანოთ, შვილებო, –
მაწამებს ფიქრი და ეჭვები...
არ გინდათ ლამაზი, ჭრელ-ჭრელი
პაწია, ფერადი კენჭები?...

რად გინდა ძვირფასი ნივთები,
ძვირფასი იყავით თვითონ!
მე სანთლის ცვილივით
ვილევი,
ყოველ წამს თქვენს თვალებს
ვხედავ...
რა ჩამოგიტანოთ, შვილებო,
რა ჩამოგიტანოთ ნეტავ?...

დიდი თუ პატარა ნიჟარა,
ამბები მთისა თუ ბარის?
რად გინდათ ოქრო და გიშერი,

წიგნი თუ ლიმონი ყვითელი,
ლექსი თუ მამური სიტბო?...

კაი თვალით გადმოგხედავს ღმერთი,
ყოველდღიურ სიცოცხლედ თუ იქცა –
ცისფერი ცა,
მტრედისფერი მტრედი,
ზღვისფერი ზღვა,
მიწისფერი მიწა.

და იქნები ერთი იმათგანი,
ვინც მოდის და არასოდეს მიდის,
სიცოცხლისფერ სიცოცხლეს თუ
განვლი,
ვერას გიზამს ბინდისფერი ბინდი.

არაფერი აღარ გინდა მეტი,
ყოველივეს დასაბამად იცან –
ცისფერი ცა,
მტრედისფერი მტრედი,
ზღვისფერი ზღვა,
მიწისფერი მიწა.

ნუ ჩამეთვლება ქათინაურად
ეს ლექსი,
რადგან გულიდან მოდის...
ვერ ვაპატიებ მე ვერც ერთ
ქართველს
შენთან არმოსვლას, ან მოსვლის
ლოდინს.
ნუ ჩამეთვლება სტუმრის მადლობად
(რა მესტუმრება კახეთში ქართველს),
უცებ გზაზე რომ შემომადამდეს,

კახეთს

მოულოდნელად ამინთებ სანთელს.
მხოლოდ შენ გეტყვი ახლა,
სხვას არა,
რა ჩამწურჩულეს გრემის ტაძრებმა...
ნუ ჩამეთვლება სიტყვის მასალად
ეს სიამაყე და აღტაცება!..
ვისია ქარის გაშლილი თმები

და ტირიფების მკლავები სველი?
შენი თუ ჩემი –
გომბორის მთები?
შენი თუ ჩემი –
ალაზნის ველი?
შენ სიყვარულის ვარდები თესე,
ვინაც გიხილა,სუყველას გულში...
და მაპატიე, თუკი ეს ლექსი
ჩამოიღია შენს სიყვარულში.

306
თქვა
არქეოლოგიური
ქაღალი
მუხჯიანო...
ანი,
ჩვენი
ისტორიის
ერთი
მეტყველი
ფურცელიც...
ფოტო თამარ
ცაგარელისა

თან

მეტყველებს ქაღალი

ცივ-გომბორის მთები კახეთს ორ ნაწილად ჰყოფს. იქ, სადაც ალაზნის ველი გაშლილა, „წინა მხარია“, ხოლო ცივ-გომბორის სამხრეთი ფერდობებისა და ივრის დაბლობის მიდამოებში — „უკანა მხარია“.

უკანა მხარი ტრიალი მინდვრებით, მდინარე იორითა და გარშემო შემოგარული მთა-გორებით არის განთქმული. ბევრი ადგილისთვის ხალხს უხსოვარ დროშივე სახელები შეუტრქმევია: „ნაომარი ველი“, „ოლე“, „ნატბევარი“, „მწარე წყალი“, „ბასკოლიანი“, „ვასწყალი“, „ნაქალაქარი“ და სხვ.

ეს ადგილები ფეხით აქვთ შემოვლილი არქეოლოგებს. მათ აღმოაჩინეს და აღრიცხეს მრავალი არქეოლოგიური ძეგლი, გორასამარხები, სამაროვნები, ნამოსახლარები, ნაქალაქარები, ნასოფლარები, რომელთაგან ბევრი ძველი წელთაღრიცხვით თარიღდება.

შარშან, ზაფხულში, ნაომრის ველზე, სიღნაღის რაიონის სოფელ მალაროს კოლმეურნეობის საველე კალოს ახლოს, კახეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის წევრებმა ცხრა

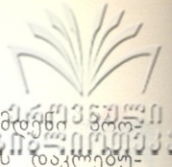
მეტრი სიმაღლისა და ოთხმოცი მეტრი დიამეტრის ყრილის მქონე გორასამარხი გათხარეს. ხმაც ამის შემდეგ გავარდა: არქეოლოგებს უკანა მხარში თამარ მეფის ოქროს ქოშები უპოვნიათ. ამიტომ აპყვნენ დიდებიცა და პატარებიც. ვიდრე გორასამარხის გათხრა და მისი შესწავლა დამთავრდებოდა, მიუხედავად შორი მანძილისა, ნაომრის ველისკენ მიჰქროდნენ ავტომანქანები. ცნობისმოყვარეთა შორის ნახავდით მალაროს, ბოდბის, ნუკრიანის, ულიანოვსკისა და სხვა სოფლების საშუალო სკოლების პიონერ-მოსწავლეებს — ძეგლის ნორჩ მეგობრებს, არქეოლოგიით გატაცებულ ყმაწვილებს, რომლებიც უფროსებს ასდევნებოდნენ.

„ოქროს ქოშები“, რა თქმა უნდა, მოგონილი ამბავი გამოდგა, სამაგიეროდ, ბავშვებმა გაიცნეს არქეოლოგები: ნანა მამაიაშვილი, ცისანა მენაბდე, მერაბ კინწუთაშვილი, ვაჟა ვარაზაშვილი, ვასიკო ექსეულიძე, ვაჟა კაჭკაჭური, მათი ხელმძღვანელი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი კიაზო ფიცხელაური, კი-

დეგ — მეშვიდეკლასელი კოტე ფიცხელაური, რომელიც მთელ ზაფხულს, არქეოლოგებთან ერთად, კარავში ცხოვრობდა და გათხრებშიც იღებდა მონაწილეობას. სხვებიც დაუმეგობრდნენ ძია კიაზოს. ექსპედიციის ხელმძღვანელთან ბავშვების საუბრებს ხშირად ესწრებოდა კახეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის წევრი, მწერალი ვლადიმერ ასლამაზიშვილიც. „ნაომრის ველზე“ გამართული ამ საუბრების მისეულ ჩანაწერებს ქვემოთ გთავაზობთ:

კითხვა: ძია კიაზო! ჩვენ ვიცით, რა ვეებერთელაა „ნაომრის ველზე“ გათხრილი გორასამარხი, გვსმენია ეგვიპტის უზარმაზარი პირამიდებისა და აკლდამების შესახებაც. გთხოვთ, უფრო დაწვრილებით გვიამბოთ, რატომ და რისთვის იქმნებოდა ასეთი სამარხები?

პასუხი: 1973 წელს ჩვენმა ექსპედიციამ ალაზნის ველზე კიდევ უფრო დიდი გორასამარხი გათხარა. სიმაღლე 11 მეტრი ჰქონდა, დაახლოებით იმხელა, ოთხსართულიანი სახლი რომ წარმოვიდგინოთ. ყრილის დიამეტრი 168 მეტრს უდრი-

გამოიანგარიშებენ, რამდენი ვოლტ-ცენტი ნახშირბადი აქვს დაკლავებული და ამის მიხედვით დაადგენენ მის მიახლოებით თარიღს.

ამგვარი რადიოკარბონატული ლაბორატორიები მუშაობენ საბჭოთა კავშირის სამ ქალაქში: თბილისში, კიევსა და ლენინგრადში.

რაც შეეხება ძველსა და ახალ წელთაღრიცხვებს, ადამიანის საზოგადოების ისტორია (ქრისტიანული ქვეყნებისათვის) პირობითად იყოფა ორ ნაწილად — ქრისტეს დაბადებამდე და ქრისტეს დაბადების შემდეგ. დღეს ჩვენს მეცნიერე-

და. ეს იყო 51 ათასი კუბური მეტრი მიწისა და ქვის ყრილი. გორასამარხის ხნოვანება ძველი წელთაღრიცხვის მესამე ათასწლეულის დასასრულით განისაზღვრა. ეს ის პერიოდია, როცა ეგვიპტეში ფარაონები თავიანთ სიკოცხლემივე იშენებდნენ სამუდამო განსასვენებელს. მათ სწამდათ, რომ სიკვდილის შემდეგ ადამიანი ცხოვრებას უკვდავების ქვეყანაში აგრძელებს და ამიტომ საფლავშიც სჭირდება ყველაფერი ის, რაც სიკოცხლემი სჭირდებოდა — სასმელი, საჭმელი, საოჯახო თუ საომარი ნივთები, ძვირფასი სამკაულები, მოსამსახურეები, პირუტყვი და სხვ. აი, ამ მიზნით შეიქმნა ეს უზარმაზარი ნაგებობანიც — ეგვიპტის პირამიდები, რომლებიც დღესაც აოცებენ მნახველს. ფარაონ ხეოფსის 146 მეტრი სიმაღლის პირამიდაში ერთმანეთზე დალაგებული 2 300 000 ქვის ბლოკია. დიახ, ეს უზარმაზარი ნაგებობა ერთი კაცისთვის შეიქმნა.

კახეთის მიწა-წყალზე ოდესღაც მცხოვრები ტომები თავიანთ ბელადებსა და წარჩინებულებს უშენებდნენ ეგვიპტური პირამიდების მსგავს სამარხებს. ისინი მიწისა და ქვის ყრილისგან ქმნიდნენ რთულ ნაგებობებს, რომ მტრებს იოლად ვერ დაენგრიათ, ანდა განძის ხელში ჩაგდების მსურველ მძარცველებს მიზნამდე ვერ მიეღწიათ.

სამწუხაროდ, სამარხთა უმრავლესობა მაინც ნადგურდებოდა, იძარცვებოდა. იკარგებოდა ისტორიისათვის ძვირადღირებული ნივთები, ქურდებმა დიდი ხნის წინათ შეაღწიეს ალაზნის ველზე ჩვენს მიერ გათხრილ იმ დიდ გორასამარხშიც.

ფარაონ ტუტანჰამონის აკლამაში მძარცველები მისი სიკვდილიდან ათი-თხუთმეტი წლის შემდეგ შევიდნენ, ხოლო თუთმოს IV-ის აკლამაში — მისი სიკვდილიდან რამდენიმე წლის შემდეგ. თუმცა მძარცველები დაუსჯელნი არ რჩებოდნენ. რამზეს IX-ის დროინდელ პაპირუსებში (ძვ. წ. 1142-1123 წწ.) აღწერილია სამი ათასი წლის წინანდელი სასამართლო პროცესი,

რომელიც არჩევდა აკლამების მძარცველთა საქმეს.

კითხვა: რის მიხედვით ათარიღებთ არქეოლოგიურ ძეგლებს? რატომ ვამბობთ ასე: „ძველი წელთაღრიცხვა“ ან „ახალი წელთაღრიცხვა?“

პასუხი: არქეოლოგიური ძეგლების დათარიღებისათვის არსებობს ტრადიციული წესი — შედარების მეთოდი. სხვადასხვა რეგიონში სხვადასხვა დროს აღმოჩენილ ძეგლებს ერთიმეორესთან შედარებით ვათარიღებთ. მასალები თარიღდება აგრეთვე მათი ტიპობრივი განვითარების საფეხურების გარკვევით.

სასკოლო მუზეუმი თანდათან აღიდრღვება ექსკონსტაბაგით, არც ღამთვალნი რეკლამაჟი აქლია მას.

არქეოლოგიური ძეგლის ქრონოლოგიის განსაზღვრისათვის მეცნიერებმა შეიმუშავეს ე. წ. რადიოკარბონატული მეთოდი, რაც შემდეგნაირად შეიძლება განვმარტოთ: ყველა ცოცხალი ორგანიზმი განსაზღვრული რაოდენობით შეიცავს (ცოცხალი ორგანიზმის) სიკვდილის შემდეგ ყოველწლიურად განსაზღვრული რაოდენობით კლებულობს მასში. ამის დასადგენად ფიზიკოსები იყენებენ არქეოლოგიურ ძეგლში აღმოჩენილ ხის ან ძვლის მასალას.

ბაში პერიოდს ქრისტეს დაბადებამდე მოიხსენიებენ ტერმინით „ძველი წელთაღრიცხვა“, ქრისტეს დაბადების შემდეგი პერიოდის აღსანიშნავად კი იხმარება ტერმინი „ახალი წელთაღრიცხვა“.

ამჟამად ჩვენ ვცხოვრობთ ქრისტეს დაბადების შემდგომ ე. ი. ახალი წელთაღრიცხვის 1988 წელში. თუ ახალი წელთაღრიცხვის პერიოდში წლები მატულობს ერთიდან (ქრისტეს დაბადების წლიდან), ძველი წელთაღრიცხვის პერიოდში ადამიანის ისტორიის ეტაპების განსაზღ-

ღვრისათვის წლები კლებულობს ადამიანის გაჩენიდან ქრისტეს დაბადებამდე ე. ი. პირველ წლამდე. ძველი და ახალი წელთაღრიცხვების შესახებ დაწვრილებითი ცნობები შეგიძლიათ მოიძიოთ „ქართულ საბჭოთა ენციკლოპედიაში“.

კითხვა: ძია კიაზო! გათხრებს იმ-იტომ აწარმოებთ, რომ განძი იპოვოთ?

პასუხი: არა, როცა გათხრას ვიწყებთ, სრულებითაც არ ვართ დარწმუნებულნი, რომ აქ რაიმე ძვირფასი ლითონისაგან დამზადებულ ნივთს მივაგნებთ — არქეოლოგების მიერ ნაპოვნ ქვის, ბრინჯაოს, რკინის ნივთებს. თიხის ფურცელს, რაც უცხო თვალს უბრალო ნივთად მიაჩნია, ჩვენთვის დიდი ღირებულება აქვს, რადგან ამ ნივთების საშუალებით ვსწავლობთ ჩვენი ვრის დამწერლობამდელ ისტორიას.

ხშირად ეს მასალები გვეხმარება. დავაუხსტოთ უფრო მოგვიანო წერილობითი ცნობებიც. ყველა ნაპოვნი ნივთი მიგვაქვს არქეოლოგიურ ბაზებში, სადაც ისინი ლაბორატორიულად მუშავდება.

დიდი ჯაფა ადგათ ჩვენს რესტავრატორებს. ლუკმა-ლუკმად დატეხილი თიხის ნამტვრევებისაგან წებოსა და თაბაშირის საშუალებით ისინი ჭურჭელს აღადგენენ. ასეთი აღდგენილი ჭურჭელი დაცული გვაქვს სიღნაღში, ჩვენი ექსპედიციის ბაზაში, ბევრიც გადავეციტ აღმოსავლეთ საქართველოს იმ რაიონების მხარეთმცოდნეობის მუზეუმებს, სადაც ისინი გათხრების დროს ვიპოვნეთ. უყურებთ წვრილი წრეებით, ტალღისებური ხაზებით, სამკუთხედებით, ფრინველებისა და ცხოველების გამოსახულებებით შემკულ თიხის ჭურჭელს, ბრინჯაოს იარაღს, ოქროს, ვერცხლის ნივთებს და თქვენთვის აშკარა ხდება, რომ ისინი დახვეწილი გემოვნებით დაჯილდოებული ხელოსნების მიერ უნდა იყოს დამზადებული...

კითხვა: ძია კიაზო! ძნელია არქეოლოგიური ძეგლის მიგნება? ჩვენ — ძეგლის ნორჩ მეგობრებს არქეოლოგებისათვის — თქვენთვის რა დახმარების გაწევა შეგიძლია?

ვთქვათ. აღმოვაჩინეთ არქეოლოგიური ძეგლი, როგორ მოვიქცეთ?

პასუხი: არქეოლოგიური ძეგლის მისაგნებად უნდა გქონდეთ სათანადო ცოდნა და გამოცდილება. ძეგლის აღმოსაჩენად წინასწარი დახვეწილი სამუშაოები ტარდება. გამოსარკვევი ტერიტორიის არქეოლოგიურ რუკაზე პირობითი ნიშნებით აღინიშნება აღმოჩენილი ძეგლი: გორასამარხი, სამაროვანი, ნაქალაქარი, სამლოცველო და სხვ. შემდეგ ვიწყებთ გათხრით სამუშაოებს და თითოეული ძეგლის შესწავლას. უფრო ხშირად კი არქეოლოგიურ ძეგლებს ადგილობრივი მოსახლეობის დახმარებით ვპოულობთ, რაც ახალმშენებლობებთან ან სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოებთან არის დაკავშირებული. მაგალითად, 1979 წლის მაისში სოფელ ჭერემში სკოლის მშენებლობის დროს გამოვლინდა გვიანრომაული ხანის ჯგუფური სამარხები. თითოეულში დაკრძალული იყო 2-დან 5 მიცვალებულამდე. ქვის სამარხებში აღმოჩნდა თიხის დოჭები, ქოთნები, ჭინჭილები, ოქროს ბეჭდები, მონეტები, ბრინჯაოს ნივთები და სამკაულები. ქვასამარხების გათხრებსა და შესწავლას რამდენიმე წელი მოვანდომეთ. ამ ხნის განმავლობაში ხში-

ნინოზი ვინა ვაღლიანა ხელს გამომძიროს ეს ლამაზი დოჭი?

რად გვესტუმრობოდნენ ხოლომე ჭერემის სკოლის პიონერ-მოსწავლეები და გვეხმარებოდნენ კიდევაც მიწის სამუშაოებში. მათვე ვემადლიერებთ, რომ სოფლის შემოგარენში ბევრი არქეოლოგიური ძეგლის არსებობაზე მიგვანიშნეს. კახეთის არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ მიაგნო ჭერემის ნაქალაქარსაც, როგორც ისტორიული წყაროები გვიამბობენ, ქალაქი ვახტანგ გორგასალს აუფრებია. დღეისათვის ნაქალაქარი მიწის ქვეშ არის მოქცეული. გათხრების შედეგად გაწმენდილია ციხე-დარბაზის კომპლექსი და სასახლე. არქეოლოგიური ძეგლის აღმოჩენის შემთხვევაში მაშინვე უნდა დაუკავშირდეთ მახლობელ არქეოლოგიურ ბაზას. ასეთი ბაზები ჩვენი რესპუბლიკის უმრავლეს რაიონში არსებობს. დაიცავით ძეგლი და ნუ მისცემთ ვინმეს საშუალებას, ის თვითნებურად გათხაროს. შემთხვევით ნაპოვნი უძველესი ნივთებით კი შეგიძლიათ მოაწყოთ სასკოლო არქეოლოგიური მუზეუმები, ასეთი მუზეუმები უკვე აქვთ გურჯაანის რაიონის სოფელ მელაანის, საგარეჯოს რაიონის უდაბნოს, სიღნაღის რაიონის ძველი ანაგის საშუალო სკოლებს. ამავე დროს, ნორჩ არქეოლოგებს შეგახსენებთ: საჭიროა ყველა ნაპოვნი ნივთს შეუდგინოთ თავისი პასპორტი:

- ა) ნივთის სახელი და აღწერა;
- ბ) აღმოჩენის ადგილი;
- ვ) აღმოჩენის ვითარება;
- დ) აღმოჩენის თარიღი;
- ე) აღმომჩენის ვინაობა.

რაკი ძეგლების ნორჩ მეგობრებად თვლით თავს და არქეოლოგიით ხართ დაინტერესებულნი, ნუ მოაკლებთ ყურადღებას წარსულის ძეგლებს. გახსოვდეთ, თითოეული მათგანიდან საუკუნეები შემოგვცქერიან. მათში შემონახულია ქართული ერის ისტორია, კულტურა. არქეოლოგიური ძეგლი თქვენი წინაპრების, თქვენი ხალხის მეტყველი ისტორიაა. თვალისჩინივით გაუფრთხილდით მას!

საუბარი ჩაიწერა ვლ. ასლანაიშვილმა

სკანული ზრევანი

ელეკ ბენედაკი

მხატვარი გივი ნონიპაშვილი

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ღარიბი კაცი. კაცმა მდიდარი ქალი შეირთო ცოლად, მაგრამ სიმდიდრეს ბედნიერება არ მოუტანია მისთვის. ცოლი წამდაუსუმ ამადლიდა თავის სიმდიდრეს, აგონებდა, ქვეყნად არაფერი გებოდა და ცოლად რომ არ გამოგყოლოდი, ალბათ სიღარიბეში ამოგნებდებოდა სულიო.

მობეზრდა ღარიბ კაცს ცოლის ყოველდღიური ყვედრება. იფიქრა, იფიქრა, მოიკიდა ზურგზე გუდა, დატოვა ცოლ-შვილი და გაუდგა გზას ბედის საძებნელად. გადაწყვიტა, ვიდრე ბევრ ფულს არ დავაგროვებ, შინ არ დავბრუნდებიო.

ბევრი იარა თუ ცოტა იარა, გზაზე ერთი მოხუცებული შემოეყარა.

— საით გაგიწევია, მეგობარო? — პკითხა ბერიკაცმა.

— სამუშაოს საძებნელად, იქნებ სადმე მოჯამაგირედ დამაყენოსო, — უპასუხა ღარიბმა.

— მაშ თუ აგრეა, ჩემთან წამოდი, ჩემთან კარგი სამუშაო გექნება. თუმცა ფულს ბევრს არ გპირდები, მაგრამ თუ პატროსნად იმუშავებ, კარგ რჩევებს კი მოგცემ, ფულზე მეტად ისინი გამოგადგება. — უთხრა მოხუცმა.

დაიწყო ღარიბმა კაცმა იმ მოხუცებულთან მუშაობა. წელი წელს მისდევდა. ორივე კმაყოფილი იყო ერთმანეთისა. გავიდა ათი წელი და ერთხელაც მოხუცმა პკითხა:

— აბა, შვილო, დარჩები კიდევ ჩემთან?

— დავრჩები, ჩემო ბატონო, რატომაც არა.

დარჩა კიდევ ათი წელი ღარიბი კაცი მოხუცთან. ეს ათი წელიც მიილია.

— აბა, შვილო, კიდევ ხომ არ დარჩები?

— მეტს აღარ დავრჩები, ჩემო ბა-

ტონო, ახლა კი დროა შინისკენ გაუყუე გზას.

— კარგი, შვილო, იყოს ნება შენი. აი, აბაში ერთ პურს ჩაგიდებ, მაგრამ სანამ შინ არ მიხვალ, მანამ ნუ გაჭრი. სამ რჩევასაც მოგცემ და კარგად დაიხსომე. პირველი რჩევაა, ჩხუბს სადაც შეესწრები გაეცალე, მეორეს იმას გირჩევ, ნავალ გზას უვალზე ნუ გაცვლი, და მესამეც — დღევანდელი გულისწყრომა ყოველთვის სახვალთოდ გადადე ხოლმე.

მადლობა გადაუხადა ღარიბმა კაცმა მოხუცს ლუკმაპურისთვის, კარგი რჩევებისათვის და შინისკენ გაუყუე გზას.

იარა, იარა და ერთ სოფელთან დაულამდა კიდევ ერთ სახლს მიადგა და ღამის გათევა ითხოვა. სახლის პატრონმა ნება დართო ღამე გაეთია. ის იყო უნდა დაწოლილიყო, რომ მასპინძელმა და მისმა ცოლმა ერთი ჩხუბი და დავიდარაბა

ატეხეს. ღარიბ კაცს ვაჭარებდა მღერ ხუცის რჩევა, ღამე მშვიდრობით უსურვა მოჩხუბართ, გამოვიდა და ის ღამე მეზობლის სახლში გაათია.

დილას სოფელში დიდი ალიაქოთი ატყდა. ხმაურზე ღარიბიც ქუჩაში გავიდა. უეცრად, ვიღაც ეცა, მკლავში ჩააფრინდა და თან რაც ძალი და ღონე პქონდა გაპყვიროდა: — ამ კაცმა მოკლა, აი, ამან!

ღარიბი კაცი გაოგნებული იყო, ვერ მიმხვდარიყო, რას აბრალებდნენ. თურმე სახლის პატრონი მოეკლათ. სწორედ ის, ვისაც პირველად ღამის გათევა სთხოვა. იმ კაცს კი, ვინც გაპყვიროდა, მკვლელი დავიჭირეო, თურმე თვალი შეესწრო, ღარიბი კაცი რომ მოკლულის სახლში შევიდა ღამის გასათევად, მაგრამ ის კი აღარ დაუნახავს, მალე რომ გამოვიდა იქიდან, ამიტომაც ის ეგონა მკვლელი.

ღარიბის ბედზე, მეზობელმა დაადანტურა, ეს ღამე ჩემთან გაათიაო, და ღარიბი კაციც გაუშვეს.

„რა კარგი ვქენი, რომ ყურადვილე მოხუცის რჩევა“. — ფიქრობდა თავისთვის გზაზე მიმავალი ღარიბი კაცი.

დიდხანს იარა და ერთ უღრან ტყეს

მიადგა. ცოტა შეისვენა. ამასობაში ვილაც სამი კაციც წამოეწია. ერთმანეთს გაეცვენ და გზაც ერთად გააგრძელეს. კარგა ხანს რომ იარეს, ის სამნი შეჩერდნენ და ერთხმად გადაწყვიტეს, მათთვის ნაცნობი მოკლე ბილიკით გაეგრძელებინათ გზა. ღარიბ კაცსაც უთხრეს გაპყოლოდა მათ, მაგრამ იმას მოხუცის რჩევა გაახსენდა, გამომეშვიდობა თანამგზავრებს და ნავალ გზას გაუყვა.

მართლაც კარგი ქნა, რომ დაუჯერა მოხუცის რჩევას, რადგან მერე გაიგო, რომ იმ სამ კაცს ყანალები დასხმოდნენ თავს და რაც ფული ჰქონდათ, სულ წაერთმიათ.

სალამო ხანი იყო, რომ მშობლიურ სოფელს მიადგა. თავისი სახლის ეზოში შესულმა დაინახა, რომ მაგიდაზე სანთელი ენთო. იფიქრა, ჯერ არ დაწოლილანო და გადაწყვიტა, ჯერ ფანჯარაში შეეჭვრიტა, ენახა თუ რას აკეთებდა ცოლი.

ცოლი მაგიდას მიჯდომოდა და ვახშმობდა, პირდაპირ კი ვილაც წარმოსადგევი მამაკაცი ეჯდა. ღარიბი საშინლად განრისხდა. იფიქრა, ჩემს არყოფნაში ცოლი გამითხოვდაო და გადაწყვიტა ეხლავე თოფის საშოვნელად გაეგრძელებინა, რათა ცოლიც მოეკლა და ის მამაკაციც. მაგრამ უეცრად მოხუცებულის რჩევა გაახსენდა: დღევანდელი გულისწყრომა სახვალიოდ გადასდეს ხოლმეო. მიბრუნდა, სახლში შევიდა და იქ მყოფთ თავაზიანად მიესალმა. ცოლი გახარებული მოეხვია და კოცნა დაუწყო. მერე კი თავიანთი დავაყვებულებული შვილი გააჯინა.

კიდევ კარგი, რომ მოხუცებულის ეს რჩევაც შევისმინეო, — გაიფიქრა ღარიბმა, მერე აბგიდან პური ამოიღო, შუაზე გაჭრა და ოი, საოცრებაც, პურიდან ყვითლად მოელვარე ოქრო გამოიბნა. ახლა ცოლი უკვე ვეღარ დააყუევდრიდა თავის სიმდიდრეს.

ღარიბი უმდიდრესი კაცი გახდა სოფელში და ახლაც საამურად და ბედნიერად ცხოვრობს.

საქართველი კოზმოსტაში

კოსმოსტაში

ბაბრიელ ბარჯაძე

„თეთრი მარგალიტი“ — დაბა ბაკურიანი თოვლის საბურველშია გახვეული.

მატარებლის სადგურიდან გეზი განცალკევებით მდგარი სახლისკენ ავიღეთ. ტყის პირას, ფერდობზე

მდგარი ამ კოპშია სახლის მატრონის ვინაობა ჩვენში კი არა. უცხოეთშიაც კარგად იციან. უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, დღეს ბაკურიანს უმთავრესად სწორედ „მფრინავ ტორპედოდ“ წოდებული სახელოვანი სპორტსმენის — კობა წაქაძის მეოხებით იცნობენ.

ორი „მფრინავი ტორპედო“ — მამა-შვილი კობა და პანა წაქაძეები.

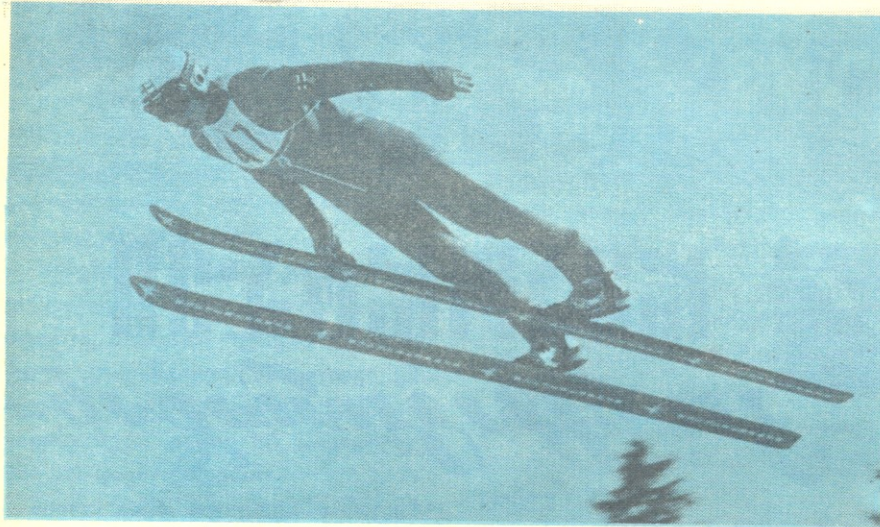
უნგრულიდან თარგმნა
პანო იმერლიუზვილმა

მასპინძელთან ერთად დილიდანვე კონტაგორას მივაშურეთ. ის იყო, საქართველოს „მფრინავ მოთხილამურეთა“ ვარჯიში იწყებოდა. მათი მწვრთნელი სპორტის დამსახურებული ოსტატი კობა წაქაძეა.

90-მეტრიანი ტრამპლინის საბავირო გზის ქვედა სადგურში დაგვ-

კობას ყველა სპორტული მიღწევის ჩამოთვლა რომ დავიწყოთ, საამისოდ არც დრო გვეყოფა და არც ადგილი.

ზამთრის ოთხ ოლიმპიურ თამაშებში მიიღო მონაწილეობა, რვაჯერ გამოვიდა მსოფლიო ჩემპიონატში, 21 წელიწადს შედიოდა სსრ კავში-

უკან დარჩა ოთხმოცდაათმეტრიანი ტრამპლინი.

ხვდა ტრამპლინიდან თხილამურებით ხტომაში სსრ კავშირის ორგზის ჩემპიონი (ახალგაზრდებს შორის) კახა წაქაძე.

— რატომ აგვიანებ ზემოთ ასვლას? — ეკითხება კობა.

— ცოტას კიდევ დავიციდი, მოყინულია ამ სისხამ დილით — თხილამური „გარბის“, — პასუხობს უმცროსი წაქაძე თავის მწვრთნელსა და მამას.

კობა წაქაძე 1987 წლის ზაფხულში დაინიშნა საქართველოს ჰოთხილამურეთა ნაკრების კონსულტანტად და სახელმწიფო მწვრთნელად.

— ცოტა არ იყოს, დავაგვიანე ტურისმის სამსახურიდან მწვრთნელად გადმოსვლა. უნდა გამოეტყდე — ეხადმოსვლა კახამაც განაპირობა, — ამბობს სახელოვანი სპორტსმენი.

კობა წაქაძე უნიკალური მოვლენაა ქართულ სპორტში. და ჩაოდენს სასიხარულოა, რომ ამ ლეგენდარულ სპორტსმენს შეილიც სასახელო ეზრდება. ასეთი შემთხვევა არცთუ ისე ბევრია დიდ სპორტში.

რის ნაკრებში... მისი ამ რეკორდების გამეორება დღეს, ალბათ, შეუძლებელია...

გადავხედოთ პრესას:

„წაქაძე მსოფლიოში უდიდესაა ტრამპლინიდან მხტომელთა შორის, მანამ, ვიდრე 10 ფუტით არ მიუახლოვდება დედამიწას... მან გამოიგონა ხტომის ახალი სტილი და, როგორც ჩანს, არც კი გრძნობს ამას... ჩვენ ყოველთვის ვთვლიდით, რომ ასე უნდა შეგვესრულებინა ხტომა, მაგრამ არ მეგონა, თუ ოდესმე მსგავსი სილამაზის ნახტომს ვიხილავდი... იგი წარმოუდგენლად მამაცი და გამბედავია“ („ნიუ-იორკ ტაიმსი“, 1956 წელი).

მის თაყვანსა და სხვა ჯილდოებს რომ გადახედოთ, თავი სპორტულ მუზეუმში გეგონებათ.

კობა 5 წლისა იყო, პირველად 100 მეტრზე თხილამურებით სრიალში რომ აჯობა შეჯიბრების მონაწილე ყველა თანატოლს. მაშინ ის შოკოლადით დააჯილდოვეს.

— ახლაც მახსოვს იმ შოკოლადის

გემო, — ელიძება წაქაძეა. მე/ რე, ბაკურიანში სადგურთან უკლები პატარა მალლობია, იქ წაქაძე იწვითა გავაკეთე „ტრამპლინი“ და ექვსი წლის ვიყავი პირველად რომ თხილამურებით გადმოვხტი... მაშინ ყველას გვიჭირდა, ფეხებზე ქალამნები გვეცვა. არც უსაქმოდ ვიყავო — დალით შეშა უნდა დამეჩეხა, დედას საქონლის მოვლაში უნდა მივხმარებოდი. მხოლოდ ამის შემდეგ მივდიოდი სკოლაში...

კობა პირველად ექვსი წლისა გადმოხტა ტრამპლინიდან. ბოლო ნახტომი კი 40 წლის ასაკში შეასრულა.

მისმა შვილმა და მოწაფემ — კახა წაქაძემაც ექვსი წლის ასაკში შეასრულა პირველი ნახტომი. ამჟამად იგი 18 წლისაა, თბილისის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის 1-ლი კურსის სტუდენტია 18 წელი „მფრინავი მოთხილამურისათვის“ დიდი სპორტის დასაწყისია. გამოცდილება შემდეგ მოდის, მოვიანებით.

70-მეტრიანი ტრამპლინის ბაქანთან მისულეებს კობა უკვე იქ დაგვხვდა, ხის ნიჩბით ტრამპლინის მოსარკულ ქანობზე თოვლის ოდნავ შესამჩნევ უსწორმასწორო ზედაპირს ასწორებდა: სადაცაა, ნაკრების წევრები სახტომად დაშვებას დაიწყებდნენ.

კობასთან ერთად კიბით ტრამპლინის სათვალთვალ ვერანდაზე ავდივართ. აქედან საუცხოოდ მოჩანს ტრამპლინის ყველა მონაკვეთი.

— ჯერ იმიტაცია: ფეხები — ახლოს! მუხლების კონტროლს ნუ დაივიწყებთ! — ისმის კობას ხმა.

ტრამპლინის თავზე ასულთაგან პირველი კახა ეშვება. ვერანდიდან რამდენიმე მეტრის იქით, სივრცეში გიგანტური ფრინველივით გაიშხულია ფართო, ლაპლაპა თხილამურზე ოდნავ დახრილად გარინდულმა ჭაბუკის მკვრივმა ფიგურამ. და მეორე წამში დატყეპნილი თოვლის ფერდობზე დაეშვა.

— ოთხმოცი მეტრია, — ჩაილაპარაკა კობამ.

პირველ ნახტომს მეორე მოჰყვა.

შემდეგ ყველაფერი თავიდან იწყება. ღია საბაგირო სკამით კვლავ ტრამპლინის მწვერვალისკენ აღიან მხტომელები. ამსვლელებს კობას ხმა მიჰყვებათ თან: „ბოლო ნახევარში უნდა გაიწელოთ. ფარხმალს ნუ ჰყრით!“.

ბაკურიანში იმ დღეს მზიანი ამინდი იდგა, თოვლის საფარი კი ერთ მეტრს აჭარბებდა. თურმე ნუ იტყვით და, აქ ზამთრობით უფრო მეტი მზიანი ამინდია, ვიდრე ზაფხულში.

— ასეთი იდეალური ამინდი ჩვენი სპორტსმენებისათვის არცთუ ისე სახარბიელო გამოდგა: სხვაგან ზამთრის სპორტულ ბაზებზე იშვიათია მზიანი და კარგი ამინდი, ამიტომ სპორტსმენებიც მუდამ მზად არიან ხოლმე ქარბუქისათვის, — გვიხსნის კობა.

— ბავშვი 5 წლის ასაკიდან შეიძლება დადგეს თხილამურზე. თოვლში, სუფთა ჰაერზე სრიალი ხომ ისედაც საუკეთესო ვარჯიშია, — განაგრძობს წაქაძე. — სათხილამურო სპორტი დროულ აღზრდას მოითხოვს. ყველას ეს ჩვენი ბაზა არ ეყოფა. ტრამპლინიდან ხტომა ისე განვითარდა, რომ აუცილებელი აღარ არის ბაკურიანი: ხელოვნური ტრამპლინის გაკეთება, მაგალითად, თბილისშიაც შეიძლება...

— მსოფლიო თასის გათამაშება ამ ბოლო დროს დეკემბრის დასაწყისში იწყება ხოლმე, ადრე, ჩვენს დროს, ეს წარმოუდგენელი რამ იყო.

ახლა კი ამ ასპარეზობისათვის უკვე ზაფხულშივე, ხელოვნურ ტრამპლინზე ემზადებიან...

— ტრამპლინიდან ხტომებს სპეცთოვლი არ უნდა, როგორც, მაგალითად, სლალომს. ქართველი ბავშვები, დარწმუნებული ვარ, შეიყვარებენ მცირე ზომის ტრამპლინს. ხელოვნურ ტრამპლინზე თავისუფლად შეიძლება 10 წლის ბიჭების ვარჯიში. ასეთი ხელოვნური ტრამპლინის გაკეთება პიონერთა სახლების საქმეა...

— ბევრ ქვეყანაში სამთვიანი არდადეგები ზამთრობით აქვთ, იმიტომ, რომ კარგად ისრიალონ და დაისვენონ სუფთა ჰაერზე. ჩემი აზრით, ბაკურიანში უნდა შეიქმნას სპეციალური სკოლა. ამგვარი სკოლა დიდ სპორტს უნდა ემსახურებოდეს. საგნებიც სპორტული პროფილისა უნდა იყოს...

კობა მხტომელებს მიუბრუნდა:

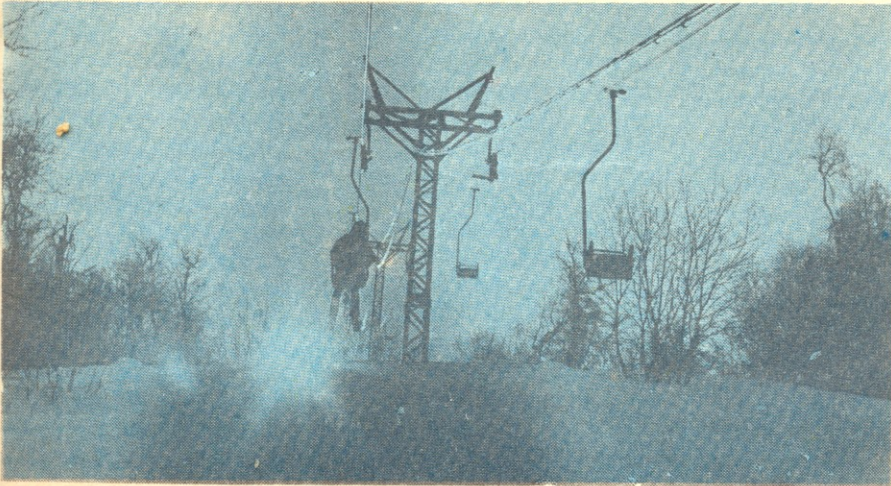
— ხელები — ახლოს! ზედ გაპყვეით თხილამურს!

ამასობაში ბიჭები 6-6-ჯერ მაინც გადმოხტნენ.

90 მეტრიანი ტრამპლინიდან ხუთჯერ გადმოხტომა 50 კილომეტრზე რბენის ტოლფასიო, — ამბობენ სპეციალისტები. ფიზიკური დატვირთვა ამ დროს თითქოს დიდი არ არის, მაგრამ, სამაგიეროდ, ფსიქოლოგიური დატვირთვაა დიდი; მხტომელი ხომ თავს ებრძვის! ფრენის დროს იგი ცდილობს რაც შეიძლება შორს გადახტეს. მშიშარა კაცია

კიდევ ბევრ ბავარჯიშებას იზიიიიიი ახალგაზრდა კახა წაქაძე

მზისაენ მიჰყავს საბაგირო გზას მოთხილამურა

კი აქ უბრალოდ, ვერაფერს მიადწევს.

ბაკურიანიდან რომ ვბრუნდებოდით, კობა წაქაძის გასაოცარ პუნქტუალობასა და წესრიგიანობაზე ვფიქრობდი — იმთავითვე ასეთი იყო, ახლაც ასეთად დარჩა.

— ოჯახში ცხვარ-ძროხა გვყავს. ჩემი შვილები უსიტყვოდ აკეთებენ ყველაფერს, რაც საჭიროა. სწავლასაც ასწრებენ. არც სპორტში ჩამოუვარდებიან სხვებს, — ამბობს კობა წაქაძე.

სახელოვანი მამის მაგალითი გადამდებლად მოქმედებს შვილებზე...

პილი

გორაკორაქონდენათა ჟარნალი

№ 3

რწმენი

რაზმი

მინდა მოგიტხროთ იმ რაზმის საქმიანობაზე, რომელსაც მე ვხელმძღვანელობ. ჩვენი, მე-3 რაზმი ხულოს რაიონის წაბლანის საშუალო სკოლის ზოია კოსმოდემიანსკაიას სახელობის პიონერული რაზმეულის ერთ-ერთი საუკეთესო რაზმი.

მე ვამაყობ ჩემი რაზმის ბეჯითი და შრომისმოყვარე პიონერებით — „თეთრი ფარისა“ და „შავი საბადოს“ მუდმივი წარჩინებულებით. წელს ჩვენმა გოგო-ბიჭებმა 2 ტონა ჯართი და 50 კგ მაკულატურა შეაგ-

როვეს. საკუთარი შრომით გამოუმუშავებელი თანხა მშვიდობის ფონდში გადავიციხეთ. ვმეფობთ ჩვენი სოფლის მეცხოველეობის ფერმას. მოგვწონს ფერმაში მუშაობა, არაერთმა ჩვენგანმა გადაწყვიტა საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ სოფელში დარჩენა და მშობლების მხარდამხარ აქ შრომა.

ვცდილობთ, არ გავფერმკრთალოთ რაზმში არსებული ეს შრომისმოყვარე, ხალისიანი განწყობილება. კარგი მოსწავლე-პიონერები მუდამ მხარში უდგანან სწავლაში ჩამორჩენილებს. რაზმის თითოეული პიონერი ზრუნავს დისციპლინის განმტკიცებისათვის. შედეგებიც გვაქვს: თითქმის მთლიანად აღმოიფხვრა გაკვეთილების უმიზეზოდ გაცდენა, სკოლის პიონერთა ოთახს ჩვენი რაზმის მიერ გაფორმებული არაერთი ლამაზი თემატური ალბომი და კედლის გაზეთი ამშვენებს. ხელმარჯვე გოგო-ბიჭებისთვის სპეციალური კუთხე გამოვყავით. რას არ ნახავთ აქ — ბიჭების მიერ დამზადებულ

ურემსა და გუთანს, ბატონებს, ჩაბს, კალათებს, გოგონების ნაქარგებსა და ნაქსოვებს.

საინტერესოდ საქმიანობენ რაზმის ნორჩი ინტერნაციონალისტებიც, ჩვენს რაზმს მეგობარი მრავალი ჰყავს კალინინგრადის, მოსკოვის, ლიტვის საშუალო სკოლებში. მათთან მიმოწერა ხალისს ჰმატებს ჩვენს ყოველდღიურ პიონერულ ცხოვრებას. კმაყოფილები ვართ რაზმის წითელკვალმადიებელთა მუშაობითაც, მათ ხომ უკვე ათობით შინმოუსვლელის ბიოგრაფია შეისწავლეს, სკოლაში სამამულო ომის ვეტერანთა არაერთი ნაამბობი მოიტანეს, ლამაზი ალბომები შეადგინეს. ეს ალბომები და შიგ მოთავსებული ძვირფასი ჩანაწერები სკოლას ჩვენი რაზმის სამახსოვროდ დარჩება.

მალხაზ აბაშიძე,

მე-8 რაზმის საბჭოს თავმჯდომარე, ხულო, წაბლანის საშუალო სკოლა.

დელეგატიები გლდანელაბთან

ორი სკოლის პიონერული აქტივის მეგობრობა ყოველთვის მისასალმებელია. მეგობრულ ურთიერთობას აუცილებლად თან მოჰყვება გამოცდილების გაზიარება; ეს კი ახლა ძალზე საჭიროა პიონერული კოლექტივებისათვის, რომლებიც დღეს პიონერთა IX საკავშირო შეკრების გადაწყვეტილებათა შუქზე წარმართავენ მუშაობას. მიმდინარე გარდაქმნის პროცესი პიონერთა ორგანიზაციაშიც მოითხოვს ასეთ ურთიერთობას. დაწყებით კი, ყველაფერი ასე დაიწყო:

— როგორ ავუწყოთ ფეხი პიონერთა ორგანიზაციაში მიმდინარე განახლების პროცესს?

— კეთდება კი საკეთებელი

ისე, როგორც ეს შეკრების გადაწყვეტილებაშია აღნიშნული?

— ამაზე ყველაზე უკეთ თვითონ დელეგატები გვიტყვიან. მაშ, მოდით, მოვიწვიოთ ისინი და ერთად ვისაუბროთ, — ასე გადაწყდა მცხეთის რაიონის სოფელ გლდანის საშუალო სკოლის რაზმეულის საბჭოში, და აქაურმა პიონერებმა თბილისის 85-ე სკოლის რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარეს, პიონერთა IX საკავშირო შეკრების დელეგატს ნანი გუგავას მიაკითხეს. ნანამ მათ პიონერთა ოთახში უმასპინძლა, აჩვენა პიონერთა IX საკავშირო შეკრების შემდეგ მისი რაზმეულის მუშაობის ამსახველი მასალები, გააცნო აქტივისტები, რაზმეულის საბჭოს წევრები, პიონერისტრუქტორები, რომლებიც მუშაობას პიონერთა ინტერესების გათვალისწინებით უძღ-

ვებიან, გლდანში ჩასვლასაც დაჰპირდა. ერთ შაბათ დღეს, გაკვეთილების შემდეგ, ნანი პიონერთა IX საკავშირო შეკრების თბილისელ დელეგატებთან, ხატია გიორგობიანთან და მიშკო გიორგაძესთან (87-ე სკოლა), ნიკოლოზ ბერიაშვილთან (მე-40 სკოლა) და 85-ე სკოლის უფროს პიონერხელმძღვანელ ლია სამადაშვილთან ერთად ჩავიდა გლდანში. მასპინძლებმა, ჯერ იყო და, წარსულში სახელგანთქმული მოჭიდავეები თცნობილი ძველთაძველი სოფლის — გლდანის ისტორია გააცნეს სტუმრებს, შემდეგ ყველანი ერთად სკოლის დიდ დარბაზში შეიკრიბნენ. აქ გაიმართა ამ სოფლისა და თბილისელ პიონერთა შეხვედრადისკუსია.

მოხდა ისე, რომ ამ დღეს ავად გახდა და სკოლაში არ იყო გლდანის სკოლის უფ-

როსი პიონერხელმძღვანელი მზია აბუაშვილი; რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე თეაკბილაშვილიც „არტემი“ აღმოჩნდა გაგზავნილი; ყველაფერს რაზმის ხელმძღვანელთა დახმარებით მისი მოადგილე და რაზმეულის საბჭოს წევრები უძღვებოდნენ.

მასპინძლებიდან რგოლის ხელმძღვანელმა ნონა როსტიაშვილმა, პიონერებმა ეთერ ვარდანაშვილმა, ნინო აბუაშვილმა, გიორგი გურგენიძემ, კომკავშირის კომიტეტის მდივანმა ნინო ციხიშვილმა, მესამეკლასელმა ოქტომბრელმა მაკა ჯამთარაშვილმა და სხვებმა აქტიური მონაწილეობა მიიღეს დისკუსიაში. შეკითხვებზე პასუხს მოწვეული შეკრების დელეგატები იძლეოდნენ. გლდანელებს ძალიან აინტერესებდათ, როგორ მიმდინარეობს გარდაქმნის პროცესი 85-ე სკოლის რაზმეულში,

აქოსნაა

როცა ცაში თვითმფრინავს ვხედავ, მინდა, მფრინავი გავხდე და დედამიწას გარს შემოვფრინო. ზოგჯერ გემის კაპიტანი მინდა ვიყო, რომ ზღვები და ოკეანეები გადავსერო. ხანაც ინჟინრობა მინდა, რომ ყველას მაღალი, ლამაზი სახლები ავუშენო.

მამის პროფესია — მათემატიკოსობაც რომ ძალიან მიტაცებს? დედასავით ყურნალისტობაც რომ მომწონს? ხანდახან თავს მწერლად წარმოვიდგენ — თითქოს მაგიდასთან ვზივარ და გატაცებით ვწერ უამრავ საინტერესო ზღაპარსა და მოთხრობას.

ამას წინათ ჩემმა უფროსმა ბიძაშვილმა მედია ჭიხორიამ თხელი, ლამაზი წიგნი მაჩუქა, დიდი სიყვარულით გაუფორმებია ჩვენთვის, ბავშვებისთვის. ამ წუთიდან ახალი ოცნება გამიჩნდა — მხატვრობა მენატრება. თითქოს ვხედავ კიდეც ჩემს დახატულ ვეებერთელა ყვითელ

მზეს და მის მაცოცხლებელ სხივებს დედამიწის ყველა ბავშვს ვუნაწილებ.

გაბა ზინორია,
სახჩერე, ბაჭითის რვაწლიანი
სკოლა, VI კლასი.

ილიას

შენს წიგნებზე აღვიზარდეთ
და შენს სახელს ვუნთებთ სანთელს,
მშობელ მამად მოვევლინე
ბედისაგან ნატანჯ ქართველს.
ყველგან ჩასწვდა შენი ნიჭი,
შენი სული ცას შეეხო.
ვაი, როგორ გავიმეტეს,
ახლაც მაკრთობს იმ დღის ექო.
ვინატრებდი შენს სიმაღლეს,
შენს გონებას, შენს იერსო.
ბუმბურაზო, ზვარაკივით
შეეწირე ქართველ ერსო.

განთიადი

ღამის წყვდიადში ჩაძინებულ
ალუბლის ტოტებს
გადაუვარცხნა თმები ნაზად ნიავემ
ცისკრის.

მნათობმა შუქი მოაფინა
მთვლემარე მიწას,
სიმუქე სწრაფად იფანტება, სიბნელე
მიჰპრის.
ცაში აიჭრა სისხარული მინდვრის
ყვავილთა,
დააბაჭუნეს თვალი თეთრმა
ღრუბლის ქულეგმა,
მოედო სივრცეს აღმაფრენა
განთიადისა,
ლხენით აივსნენ, შუებით იწყეს
ძვერა გულეგმა.
ამღერდა წყარო, აჩურჩულდნენ
ტყევი ხეები,
უფრო და უფრო გალამაზდა მთაზე
აისი,
ცეცხლი დაანთო საცეცხებით
წითელმა ბურთმა,
შორს კი სხივებით დაჭრილ ღამის
კენესა გაისმის.

ნესტან ნადირაძე,
თბილისი, 162-ე საშუალო
სკოლა, VIII კლასი

არის თუ არა რაზმის ყველა პიონერი მისი მოწოდებე, რატომ ვერ გრძნობენ პიონერები თავს თავიანთი ორგანიზაციის ბატონ-პატრონად, ხომ არ უჭირთ რაზმის ხელმძღვანელებს მუშაობა და ა. შ. დღეგატებთან ერთად დისკუსიაში მონაწილეობდნენ აგრეთვე გლდანის სკოლის ყოფილი პედაგოგი, ამ სოფლის ერთ-ერთი პირველი პიონერი ელენე გიორგობიანი, ყოფილი პიონერხელმძღვანელი, ამჟამად კი სკოლის დირექტორი ნანული ოდიშვილი (14 წელი იმუშავა მან ამ სკოლაში უფროს პიონერხელმძღვანელად), თბილისის 85-ე სკოლის უფროსი პიონერხელმძღვანელი ლია სამადაშვილი, კომკავშირის მცხეთის რაიკომის მეორე მდივანი ლია ხაჩიაშვილი, პიონერთა სახლის დირექტორი გურამ სართანია და სხვები.

პიონერთა IX საკავშირო შეკრების დღეგატებმა მასპინძლებს უჩვენეს „არტეში“ დღეგატებისთვის გადაცემული სამახსოვრო საჩუქრები, ჩაწერიანს მეგობრების მისამართები, შეასრულეს სიმღერა „არტეზე“.

გლდანის და თბილისის 85-ე სკოლის რაზმეულის საბჭოების წევრებმა აქვე დათქვეს, რომ კვლავაც გააგრძელებენ სოფლისა და დედაქალაქის სკოლის პიონერთა ურთიერთობას. ნანი გუგავამ თავისი რაზმეულის სახელით გლდანელებს დახმარება აღუთქვა. მომავალ შეხვედრებზეც შეთანხმდნენ, ამჯერად პიონერთა ორგანიზაციის გარდაქმნა-განახლების საკითხზე იმსჯელებენ, მოაწყობენ დისკუსიას თემაზე — „ჩვენი პიონერული ტრადიციები“. აქვე თითოეულს დაურიგდა ფუ-

რცლები შემდეგი შეკითხვებით:

— თუ პიონერი ახლანაზ გახდი, გავიზიარე, რა ცვლილებებს ამჩნევ შენს ცხოვრებაში, ან რა წინააღმდეგობებს აწყდები?

— რას წარმოადგენს შენი სკოლის პიონერთა ოთახი, პიონერთა თავშესაქრები შტაბია იგი თუ კლუბი? ან იქნებ სხვადასხვა წლების პიონერთა თაობების საქმიანობის ამსახველი მასალების მუზეუმად იქცა? სად ინახება პიონერული ატრიბუტები წესების მკაცრი დაცვით? მომავალში როგორ წარმოვიდგენიათ თქვენი პიონერთა ოთახი?

— ყველაზე მეტად შენი რაზმეულის პიონერი აქტივისტების რა თვისებები მოგწონს?

— არის თუ არა შენს რაზმში ისეთი საქმე მოძებნი-

აიონაშვილი
აპოლინის
კლუბი

ლი, რომელმაც ყველა პიონერი დაამეგობრა?

— რა წინადადებები გექნება, რომ ქვეყნის პიონერთა ორგანიზაცია მომავალში უფრო ბრძოლისუნარიანი გახდეს?

გლდანელი პიონერები მომავალშიც თბილისის 85-ე სკოლის პიონერებთან ერთად იბრძოლებენ პიონერთა IX საკავშირო შეკრების გადაწყვეტილებათა შესასრულებლად და ამ საქმეში თვით შეკრების დღეგატათა წვლილიც იქნება.

ნათელა ფაილოძე

ყველა მისხე

მოსაწყენია ამ ქვეყნად ცხოვრება აფონიასთვის. მამა ომშია, დედა დილიდან საღამომდე — კოლმეურნეობის მერძვეეობის ფერმაში, ტიტე ბაბუას კი სულ ღუმელზე სძინავს, სძინავს დღისითაც, სძინავს ღამითაც; დილითაც კი თვლემს, როცა იღვიძებს და რძიან ფაფას მიირთმევს.

— ბაბუ, არ დაიძინო, უკვე გამოძინებული ხარ, — უთხრა დღეს დილით აფონიამ.

— არა, აფონუშკა, არ დავიძინებ, — უპასუხა ბაბუამ. — ასე ვიქნები წამოწოლილი, და გიყურებ.

— მამ, რატომ სუჭავ თვალებს და არაფერს მელაპარაკები? — ჰკითხა მაშინ აფონიამ.

— დღეს თვალს არ მოვხუჭავ, — შეპირდა ტიტე ბაბუა. — დღეს მთელი დღე სინათლეს ვუყურებ.

— ისე რატოა, შენ რომ გძინავს და მე არა?

— მე ხანმოთუელი ვარ, აფონუშკა... ოთხმოცდაათს სამი წელი მიკვლია. თვალეები თავისთავად მებღიტიება.

— მერე, ძილის დროს რომ სიბნელეში ხარ? — უთხრა აფონიამ. — ეზოში მზე ჩანჩახებს, ბალახი იზრდება, შენ კი გძინავს და ვერაფერს ხედავ.

— მე უკვე ყველაფერი ვნახე, აფონუშკა.

— თვალეები რაღად გაქვს თეთრი და თითქოს ცრემლებით მტირალი?

— თვალეები გამომიხუნდა, აფონუშკა, სინათლისაგან გამომიხუნდა და დამიუძღურდა. მე ხომ დიდხანს მომიწია ქვეყნიერების მზერა.

აფონიამ ბაბუა შეათვალა, როგორ გამოიყურებაო. წვერებში ბაბუას პურის ნამცეცეები ჩარჩენოდა და შიგ ერთი კოლოც დასანლებულიყო. აფონია სკამმერხზე შედგა და წვერიდან პური ამოუკრიფა, კო-

ლო კი გამოდენა, — გაუშვი ცალკე იცხოვროსო. ბაბუას დიდი, დაკოჭრებული ხელეები მაგიდაზე უღონოდ ეწყო, ხელეების კანი ხის ქერქივით ჰქონდა გახეშეშებული, კანქვეშ კი მსხვილი შავი ძარღვები მოუჩანდა. ბუერი მიწა გადაეხნათ ამ ნაჯაფ ხელებს.

აფონიამ თვალეებში ჩახედა ბაბუას. მოხუცს თვალეები ეხილა, მაგრამ მზერა გულგრილი, უჩინო ჰქონდა. ორივე თვალში თითო მსხვილი ცრემლი უკიაფებდა.

— ნუ გძინავს, რა, ბაბუ! — შეევედრა აფონია.

მაგრამ ბაბუას უკვე ეძინა. დედამ მძინარეს ღუმელზე ფეხები ააწვივნა, საბანი წაახურა და სამუშაოდ წავიდა. აფონია კი მარტო დარჩა ქოხში და კვლავ მოწყენილობა მოერიო. ხის მაგიდას ირგვლივ უვლიდა, აკვირდებოდა ბუზებს, რომლებიც ბაბუას მიერ იატაკზე ჩამოხეულ პურის ნამცეცეებს დასეოდნენ. ზოგჯერ ღუმელთან მივიდოდა, ბაბუას სუნთქვას ყურს მიუგდებდა, ფანჯრიდან უკაცურ ქუჩას გახედავდა და უსაქმობისაგან კვლავ მაგიდის ირგვლივ ბოდიალს მოჰყებოდა.

— არც დედაა, არც მამა, ბაბუას სძინავს, — ბურტყუნებდა აფონია თავისთვის.

მერე კედლის საათს ახედა. საათი ზანტად და მოსაწყენად მიზოზინებდა — ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ! თითქოს ბაბუას უნანავებს, თვითონ კი ისეა დაქანცული, რომ სადაც არის, ჩაეძინებაო.

— გაიღვიძე, ბაბუ, — შეეხვეწა აფონია. — გძინავს?

— ჰა, არა, არ მძინავს, — გამოეხმაურა ტიტე ბაბუა ღუმელიდან.

— ფიქრობ? — შეეკითხა აფონია.

— ჰა, აქა ვარ, აფონია, აქ!

— იქ რომ ხარ, ფიქრობ?
— ჰა, არა, აღარა ვფიქრობ, შაკმი ყველაფერი ნაფიქრი შექმნა, იცოფო, ნუშკა, ახალგაზრდობიდან ვფიქრობდი.

— ბაბუ, ნუთუ ყველაფერი იცი?!
— ყველაფერი, აფონია, ყველაფერი.

— რა არის ეგ, ბაბუ?

— რა ეგ, აფონუშკა?

— რა არის ეგ ყველაფერი?

— უკვე დამავიწყდა, აფონია.

— გაიღვიძე, ბაბუ, გაიღვიძე და ყველაფერზე მიაბზე.

— ა?! — წარმოსთქვა ბაბუა ტიტემ.

— ბაბუ, ბაბუ! — ეძახდა აფონია. — გაიხსენე, გაიხსენე!

მაგრამ ბაბუა უკვე ღუმედა, რუსული ღუმელის სიმყუდროვეში მიძინებული.

მაშინ აფონია თავად აძვრა ღუმელზე და მოხუცს ნჯღრევა დაუწყო, რომ გაეღვიძებინა. ბაბუას ეძინა და ბურანში გაურკვეველ სიტყვებს ჩურჩულებდა. არაქათი გამოეცალა აფონიას, ჩაეკრა კეთილ, ნაცნობ მკერდს, რომელსაც თბილი მიწის სუნი უდიოდა და თვითონაც ჩაეძინა ბაბუას გვერდით.

როცა გამოეღვიძა, დაინახა, რომ ბაბუა მას შესჩერებოდა, აღარ ეძინა.

— ადექი, ბაბუ, — უთხრა აფონიამ. ბაბუამ კი ისევ თვალი მილულა და ჩაიძინა.

აფონია მიხვდა, რომ ბაბუა მაშინ ფხიზლობდა, როცა მას ეძინა, და მოუნდა, აღარასოდეს დაეძინა, თვალმოუშორებელიც ეყურებინა ბაბუასთვის და მთლად გაღვიძებული მოეხელთებინა.

და აფონია ლოდინად იქცა. ტიკ-ტიკებდა კედლის საათი, წრიბინებდნენ და მღეროდნენ მისი პატარა გორგოლაჭები, თითქოს ბაბუას უნანავებნო.

აფონია ღუმელიდან ჩამოძვრა და ქანქარა გააჩერა. ქოხში სიჩუმე ჩამოწვა. მძინარის გაღმიდან მთიბავის ცელის ხმამ მოაღწია, ჭერქვეშიდან ქინქლას წუილი მოისმა.

ტიტე ბაბუას გამოეღვიძა და იკითხა:

— რაღაც სმაურია!.. რა იყო, აფონია, შენ სმაურობდი?!

— ნუ გძინავს, — უთხრა აფონიამ. — მთამბე ყველაფრის შესახებ... დედამ თქვა, დიდი დღე აღარ დარჩენიაო, შენ კიდევ გძინავს და გძინავს, მერე მოკვდები და ვინ მთამბობს ყველაფრის შესახებ?!

— მოიცადე, ჯერ ბურახი დამალევი, — თქვა ბაბუამ და ღუმელიდან ჩამოვიდა.

— გამოფხიზლდი? — ჰკითხა აფონიამ.

— გამოფხიზლდი, — უპასუხა ბაბუამ. — ახლა წავიდეთ, მზის შუქი შევსვათ.

მოხუცმა ბურახი დალია, აფონიას ხელი ჩაჰკიდა და ქონიდან გარეთ გავიდნენ.

მზე მალლა იდგა, ყანაში სიმწიფეშესულ პურს და გზის მიჯნებზე ამოღალანებულ ყვავილებს დაჰნათოდა.

ბაბუამ აფონია მინდვრის ბილიკით საძოვარზე გაიყვანა. იქ ყვავილები, ბალახი და გემრიელი სამყურა იზრდებოდა. მოხუცი წვრილ ქვიშაში ფესვგადგმულ ცისფერ ყვავილთან შედგა, ბიჭს დაანახა, მერე დაიხარა და ფრთხილად შეეხო.

— ეგ ხომ მეც ვიცი! — გაწელა აფონიამ. — მე ის მინდა გავიგო, რაც ყველაზე მთავარია. ყველაფერზე მელაპარაკე! ეს ყვავილები კი თავისთვის იზრდება. ყველაფერი ეგ ხომ არ არის?!

ბაბუა ჩაფიქრდა, მერე შვილიშვილს გაუგულისდა.

— სწორედ რომ ეგ არის ყველაზე მთავარი! ვერა ხედავ, მკვდარი ქვიშა ყრია, მხოლოდ ქვის ნაფხვენებია და მეტი არაფერი, ქვა კი უსულოა, არც სუნთქავს, არც ფთქავს, მკვდარი მტვერია, გაიგე?!

— ვერა, ბაბუ, ვერა! — თქვა აფონიამ, — ვერაფერი გავიგე.

— ვერ გაიგე? მაშ, რაღა გინდა, თუ ასეთი გაუგებელი ხარ? ყვავილი, ხედავ, თუმცა თითქოს ასე საცოდავია, ცოცხალია; საკუთარი სხეული თავად შექმნა მკვდარი მტვერისაგან, ფხვიერი, უსულო მიწა ცოცხალ სხეულად აქცია და წმინდა სურნელებსაც აღმოაქმევს. აი, რა არის ყველაზე დიდი საქმე ქვეყნიერებაზე! აი, საიდან მოდის ყველაფერი! ეს ყვავილი ყველაზე წმინდა მუშაკია, რადგან თავისი შრომით სიკვდილისაგან სიცოცხლეს შობს.

— ბალახიც და ჭვავიც მთავარს აკეთებენ? — ჰკითხა აფონიამ.

— ერთნაირად, — უპასუხა ტიტე ბაბუამ.

— ჩვენ?.. მე და შენ?

— ჩვენც!.. ჩვენ ვხნავთ, აფონუშკა, პურს ზრდაში ვენმარებით. აი, ამ ყვითელი ყვავილებიდან კი წამლებს ამზადებენ. აფთიაქშიაც მიაქვთ. მოდი, დაკრიფე და წაიღე! მამაშენი ხომ ომშია? ერთიც ვნახოთ და დაჭრეს, ან ავადმყოფობამ დაასუსტოს, მაშინ წამლებით უშველიან.

ბალახებსა და ყვავილებში ჩამდ-

გარი აფონია ჩაფიქრდა. მასაც მოუნდა, როგორც ყვავილს, სიკვდილიდან სიცოცხლე შეექმნა. ფიქრობდა იმაზე, თუ როგორ იბადებოდნენ ფხვიერი და მოსაწყენი ქვიშიდან ცისფერი, წითელი, ყვითელი ბედნიერი ყვავილები, რომელთაც კეთილი სახეები ცისკენ ჰქონდათ აღერილი და ქვეყნიერებას სუფთა სურნელს ჰფენდნენ.

— ახლა თვითონ ვიცი ყველაფერი! — თქვა აფონიამ. — წადი ბაბუ, სახლში. მგონი ისევ ძილი მოგერია: თვალეები თეთრი გაქვს... წადი, დაიძინე, და როცა მოკვდები, ნუ შეგეშინდება, ყვავილებისაგან შევიტყობ, როგორ ცოცხლდებიან ისინი მტვერიდან... და შენც მტვერიდან გაგაცოცხლებ. ნუ შეგეშინდება, ბაბუ, ნუ!

ტიტე ბაბუას არაფერი უთქვამს. შეუმჩნევლად გაუღიმა კეთილ შვილიშვილს და ქონისაკენ გასწია, სადაც თბილი ღუმელი ელოდა.

პატარა აფონია კი მარტო დარჩა ყანაში. იმდენი ყვითელი ყვავილი დაკრიფა, რამდენიც ხელში დაეტეოდა, და აფთიაქისაკენ გაეშურა; ვინ იცის, მამას ომში რა წამალი დასჭირდებოდა.

ამ ყვავილებისათვის აფონიას აფთიაქში რკინის სავარცხელი მისცეს. მან იგი ბაბუას აჩუქა, — დაე, დღეიდან ბაბუამ ამ სავარცხლით წვერი დაივარცხნოსო.

— გმადლობ, აფონუშკა! — უთხრა ბაბუამ. — ხომ არაფერი უთქვამთ ყვავილებს შენთვის, როგორ ცხოვრობენ მკვდარ მიწაში?

— არაფერი, — უპასუხა ბიჭმა, — აი, შენ რამდენი ხანი იცოცხლე და მაინც არ იცი. აკი ამბობდი, ყველაფერი ვიციო. არ იცი, არა.

— მართალი ხარ, — დაეთანხმა მოხუცი.

— ისინი ჩუმად არსებობენ, უნდა ჩავეძიოთ, — თქვა აფონიამ. — რატომ არიან სულ ჩუმად? ხომ იციან?

ბაბუამ მშვიდად ჩაილიმა, შვილიშვილს თავზე ხელი გადაუსვა და ისე შეხედა, როგორც მიწაზე ამოხარებულ ყვავილს. მერე სავარცხელი უბეში შეინახა და ისევ დაიძინა.

თარგმნა ალექსო ბაბაღალიანი

დღის თუ სკანონი

ბუნების მოვლენებზე ხანგრძლივი დაკვირვება ადამიანს საშუალებას აძლევს იწინასწარმეტყველოს ესა თუ ის ბუნების მოვლენა — წვიმა, სეტყვა, ქარი, ჰაერის ტემპერატურა, ერთი სიტყვით — ამინდი. მაგალითად, ზემო იმერეთის ბარში პირველ თოვლს მოელიან მას შემდეგ, რაც სამჯერ ჩამოთოვს რაჭის ქედის ალპურ მდელოებზე. მეოთხედ — აუცილებლად — ბარშიც მოთოვს. ამიტომაც, რომ მესამე თოვლის შემდეგ ხალხი ჩქარობს მოსავლის აღება-დაბინავებას.

საშინელი ცივი ქარის — „ნოვოროსისკის ბორას“ მოახლოებას ქ. ნოვოროსისკის მცხოვრებნი იგებენ

ფთილა ღრუბლებით, რომლებიც ულელტეხილის თავზე ჩნდებიან.

სამარყანდის ოლქის (უზბეკეთი) მცხოვრებლებმა იციან, რომ მაისსა და ივნისში ფალგარის მთებზე ნისლის ჩამოწოლა იმას ნიშნავს, რომ დასავლეთიდან ცხელი და მშრალი ქარი — გარმსილი მოვარდება. ქარი ნისლის გაჩენიდან სამი დღის შემდეგ მოიჭრება და რამდენიმე დღეს გასტანს. როცა ქარი მთის მწვერვალს მიაღწევს, დაიწყება მდინარე ზარაფშანის წყალდიდობა. ცხელი ქარი, განსაკუთრებით მაისსა და აგვისტოში, მთებში თოვლის დნობას აჩქარებს.

ფალგარისა და ქშტუტას მთების მცხოვრებთ შემჩნეული აქვთ, რომ აპრილსა და მაისში მთაში გროვა ღრუბლების გაჩენას ჭექა-ქუხილი მოჰყვება, ფთილა ღრუბლები აპრილში წვიმას მოასწავებს, ხოლო ნოემბერში — თოვას.

ვულკან პოპოკატეპეტლზე დაკვირვების შედეგად მის ახლოს მცხოვრებმა მექსიკელებმა ძველთაგანვე შეამჩნიეს, რომ ვულკანის მოქმედებასა და ამინდის მდგომარეობას შორის მჭიდრო კავშირია. როცა კრატერიდან მუქი სქელი კვამლი ამოვარდება და ბოლქვა-ბოლქვად ჩრდილოეთისაკენ გასწევს, აუცილებლად იწვიმებს (სამხრეთიდან თბილი ჰაერის შემოჭრის გამო). თუ კვამლი სამხრეთისკენ წავიდა, ყინვა და სიცივე იქნება (ჩრდილოეთიდან ცივი ჰაერის შემოჭრის გამო). კრატერი-

დან დროდადრო ამოსროდნენ კვამლის სვეტი ჭექა-ქუხილით. ხოლო თუ კვამლი ვერტიკალურად ადის, ძლიერი ქარია მოსალოდნელი.

მთებსა და ღრუბლებზე დაკვირვების შედეგად მსგავს მოვლენებს საქართველოშიაც წინასწარმეტყველებენ. ასე, მაგალითად, „მცინვარწვერის ქუდის“ მიხედვით მოხევეები თითქმის შეუტყდომლად იგებენ მოსალოდნელ ამინდს. „მცინვარწვერის ქუდი“ ღრუბლების საფარია, რომელიც მწვერვალზე (5407 მ ზღვის დონიდან) ხანგამოშვებით ჩნდება ხოლმე. გამთბარი ჰაერი მთების კალთებს აჰყვება, მიაღწევს ქედის ზურგს ან მწვერვალს და მეორე მხარეს გადადის. მაღლა ასვლისას ჰაერი ცივდება, ყოველ კილომეტრზე მისი ტემპერატურა 6°-დან 10°-მდე ეცემა. ამის შემდეგ იწყება წყლის ორთქლის კონდენსაცია, რაც ღრუბლებს წარმოშობს.

თუ მთაზე აღმავალი ჰაერი მშრალია, ღრუბლები არ წარმოიშობა, ხოლო თუ ნოტიოა, მაშინ ღრუბლები ჩნდება, რასაც ნალექებიც მოჰყვება. ეს იძლევა იმის საშუალებას, რომ (ამ შემთხვევაში — „მცინვარწვერის ქუდით“) ვიწინასწარმეტყველოთ ნალექების — წვიმის ან თოვლის მოსვლა.

კახეთში გაზაფხულსა და ზაფხულში ხალხი ამინდის მოსალოდნელ ცვლილებას მთა ცივის (გომბორის ქედზე) თავზე გაჩენილი შავი გრო-

ქასკონატაჰი გავშვითა სურათიგის გალერეიიდან

ირაკლი ბურჭულაძე, 7 წლის

ბორბოტი კაცი

ანგელოზი მანწავლებელი

ვა ღრუბლებით იგებს. ამ დროს მოსალოდნელია თქემი ან სეტყვა. ქვემო რაჭაში, სოფელ ნიკორწმინდასთან, არის პატარა ტბა (ე. წ. შავლაძეების ტბა), რომელშიაც ბა-

ლახელითა და ბუჩქნარით შემოსილი მცირე კუნძულია. ეს კუნძული მხოლოდ წყნარ ამინდში დგას ერთ ადგილას. მის ასამოძრაებლად

ნიაიცი კი კმარა. თუ კუნძული დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ გაცურდა, ნალექია მოსალოდნელი. ცხადია, ეს შავი ზღვიდან მონაბერი ნოტიო ქარის გავლენით ხდება; თუკი, პირიქით, კუნძული აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ გაცურდა, უნალექო ამინდია მოსალოდნელი.

ზოგჯერ ადამიანი თვითონ იწვევს ხოლმე ამინდის შეცვლას. სამხრეთ-დასავლეთ ჩინეთში, იუნანის პროვინციის მთიანეთში არის ტბათა ჯგუფი, რომელსაც „მოჯადოებულ ტბებს“ ეძახიან. რუ რომელიმე ტბის ნაპირზე ხმამაღლა დაილაპარაკებ ან დაიყვირებ, მაშინვე თქემი წამოვა. რაც უფრო ხმამაღლა იყვირებ, მით უფრო ძლიერად დაასხამს წვიმა.

მეცნიერების აზრით, ამ ადგილებში პაერი ისე ძლიერაა გავრეებული წყლის ორთქლით, რომ მისი ოდნავი შერხევაც კი (ბგერით გამოწვეული) ღრუბლებიდან წვიმის წამოსვლის მიზეზი ხდება.

ამინდის გამოცნობის ხალხური ნიშნების შესწავლა მარტო ადამიანის პრაქტიკულ საქმიანობაში როდია გამოსადეგი, იგი მეცნიერებსაც აინტერესებს. ამიტომ კარგი იქნება, თუ ჩვენი პიონერ-მოსწავლეები ჩაიწერენ ხოლმე იმ ნიშნებს, რომელთა მიხედვითაც მათი პაპები თუ ბებიები ამინდის ცვლილებებს წინასწარმეტყველებენ.

შოთა გოგატიშვილი,
პედაგოგი

საინფორმაციო საქმე

უპეალა საზონისათვის გამოსადეგი

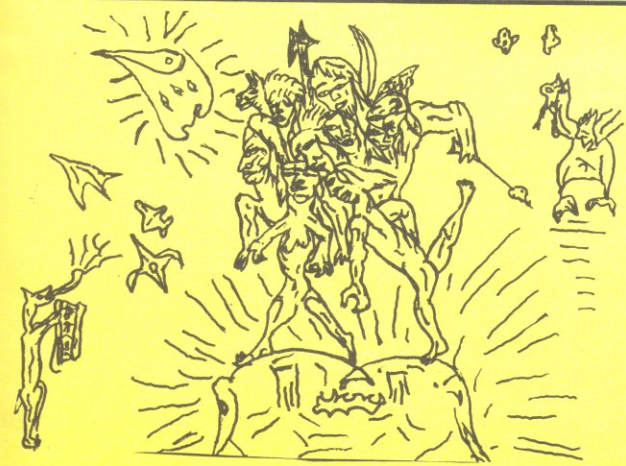
ასეთი ტანსაცმელი ჯერ კიდევ არ არსებობს, მაგრამ ვარაუდობენ, რომ მისი შექმნა უკვე შეიძლება იმ ახალი ტიპის ბოქოს საფუძველზე, რომელიც ამერიკელმა ქიმიკოსებმა მიიღეს. ბოქო შედგება განსაკუთრებული პლასტიკური კრისტალებიდან. მათ შეუძლიათ დააგროვონ ან გასცენ სითბო გარემოს ტემპერატურის ცვალებადობის შესაბამისად.

მინა სრუტის უსაპარუა

ლა-მანშის ფსკერზე, ინგლისის დედაქალაქ ლონდონთან ახლომდებარე ქალაქსა და ბელგიის ქალაქ ოსტენდეს შორის ამ რამდენიმე ხნის წინათ ჩადეს 118 კმ სიგრძის წყალქვეშა სატელეფონო კაბელი, რომელიც ბოქოვანი მინისგანაა დამზადებული. სამი მინის ძაფი იძლევა ორივე მიმართულებით ერთდროულად 11520 სატელეფონო საუბრის საშუალებას. თითოეული ძაფის გულას დიამეტრი სულ რაღაც 8 მიკრომეტრია (მეტრის ერთი მემილიონედი). წყლის წნევისაგან კაბელი ლითონის მილითაა დაცული.

განალაგეთ მერხები წრიულად

კალიფორნიის უნივერსიტეტებმა მეცნიერებმა მთელი რიგი ექსპერიმენტების შედეგად დაასკვნეს (ექსპერიმენტები მესხეთე-მეექვსე კლასებში ტარდებოდა), რომ თუ საკლასო ოთახში მერხებს ჩვეულებრივ მწკრივებად კი არა, არამედ წრიულად განვალაგებთ, მოსწავლეთა აქტივობა სასწავლო მასალაზე მსჯელობისას შესამჩნევად იზრდება.

მზე და ალაზონიანები

ბრძოლა ციხისმიგაბრესთან

იცი, რომ იგი თერმობლას-ტიკური პოლიმერია, პრობლემას ადვილად მოეცლება: მუშაობა მცირე ხნით ცხელ წყალში მოათავსე, მერე თოჯნე გაიღე, ქვემოთ რაიმე ტვირთი მიამაგრე და ასე, დაკბიმულ მდგომარეობაში, ამოფე გაშრობამდე.

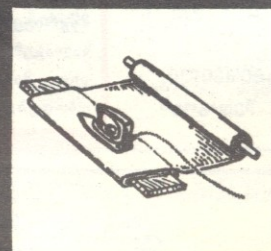
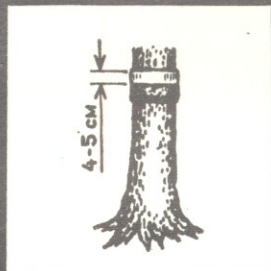
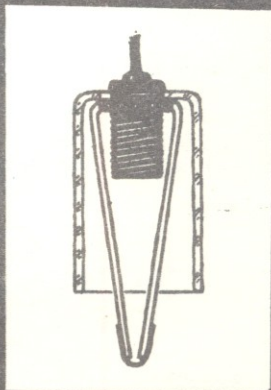
● ზოგჯერ ძნელდება ხოლმე ელექტროკალის პლასტიკის სამაგრი პლასტმასის ქანჩის ამოხრახვენა. პრობლემა ადვილად გადაიჭრება, თუ მოხერხებულად გამოიყენებ ჩვეულებრივ სარეცხის მავას (სამაგრს).

● მუხლუხები ხეხილის ერთ-ერთი უველაზე საშიში მავნებლები არიან. მათგან რომ დაიცვან, ხეს ტანზე დამკერ სარტყელს უკეთებენ. თუ ამ სარტყელს ბაწრით კი არა, წებოვანი პოლიეთილენის აფსკის ფართო ზოლით დაამაგრებ, აფსკის კრიალა ზედაპირი დამატებით წინააღმდეგობად იქცევა. რომლის გადალახვაც მუხლუხისთვის პრაქტიკულად შეუძლებელია.

● შტორის გაუთოება არც თუ ადვილი საქმიანობაა. დიასახლისს ურჩიე, ასე მოიქცეს: შტორი ჯერ ფართო ფიცარს შემოახვიოს (მკვიდრად, უნაკეციოდ), ცხელი უთო ფიცრის გასწვრივ ამოძრავოს, გაუთოებული ნაწილი შემოახსნას და თანდათანობით დაახვიოს მრგვალ ჯოხზე. ძალზე ფართო შტორები (მაგალითად, დიდი ოთახისა) შეიძლება ორად გაიკეცოს.

● სოკოს საკრეფად მისწრებაა თვითნაკეთი ჩანთა, რომლის შემადგენელი ნაწილებია ჩვეულებრივი მრგვალი ძირიანი ჩანთა და ფოლადის მავთულის ცილინდრული სპირალი. დაკეცილი სპირალის დამაგრება მომჭერი კაეებით შეიძლება.

● თუ მუშაობას დიდხანს დაკეცილს შინახავ, მისი გასწორება მერე საკმაოდ ძნელი საქმე ხდება. მაგრამ თუკი

საპირი

თ. ძინაძე — დედა; უსათაურო (ლექსები)	გარეკ.	2
მ. ბელაშვილი — თეატრი, სახელად „საფეხურები“ (ნარკვევი)		1
ბ. პარაზანაშვილი — წინაპართა ნაკვალევზე (მოთხრობა)		4
ვ. ზირსოვი — „დრუშა“ ხელს უწყობს მეგობრობას (წერილი)		10
თ. გომილაძე — ახლავ, სანამ გვიან არ არის! (წერილი)		12
ბ. მებრძული — ლექსები		18
ბ. ჰაიშვილი — ცისკენ გაკვალული ბილიკი (მოთხრობა)		14
ბ. გურბანიძე — ლექსები		18
ვლ. ასლამაზიშვილი — რას გვიამბობენ ძეგლები (ნარკვევი)		19
ე. ბენედიქტი — ბრძნული რჩევანი (ზღაპარი)		22
ბ. ბარჯაძე — რეპორტაჟი კოსტაგორადან		28
აი სი		26
კოცონი		26
ბ. კლამროვი — ყვავილი მიწაზე (მოთხრობა)		28
შ. გომბატიშვილი — დარია თუ ავდარია? (წერილი)		30
საინტერესო სიახლენი		31
გამოგადგები		32
ცხრაკლიტული	გარეკ.	3
თ. ჯალალანი — ჯორჯონე (წერილი)	გარეკ.	4

ბარბაქანის 1-ლი ბპერდის მხატვრობა ზურაბ ფორჩხიძისა

მთავარი რედაქტორი ბაბულია შელია

სარედაქციო კოლეგია: ანა ალავრდიაშვილი, ნუგზარ აფხაზაძე (პ/მგ. მდივანი), ზურაბ გომილაძე, მანანა ბელაშვილი, ავთანდილ გურბანიძე, დოდო პალაშვილი, იოსებ სამსონაძე, ბიორე ფორჩხიძე (მხატვარი-რედაქტორი), ნოდარ შამანაძე, სიმონ შამხრიაძე, ლიანა შაფიერაძე, ზურაბ ჭუმბურიძე.

რედაქციის მისამართი: 880096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელეფონები: მთავარი რედაქტორის — 98-97-05, 98-81-81, პ. მგ. მდივნის — 98-97-08, 98-58-05, განყოფილებების — 98-97-02, 98-97-01. გადაეცა საწყობად 22.01.88 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 4.08.88 წ. ქალაქის ფორმატი 60×90¹/₈. ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი, 4,9. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 4,4; შეკვ. 178. ტირაჟი 156.000 ეგზ., უე 09245.

საქართველოს კ კვ-ის გამომცემლობის სტამბა. 880096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობება.

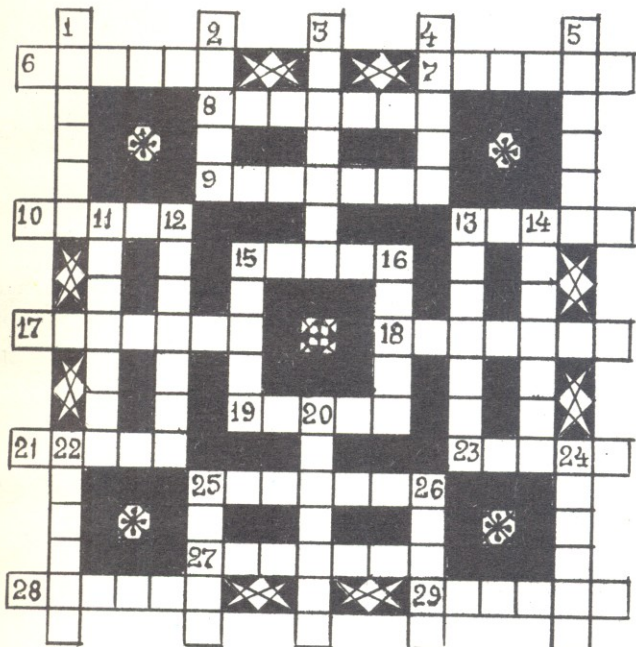
«Пионери», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке.

Главный редактор
ШЕЛИЯ БАБУЛИА АКАКИЕВНА

Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60×90¹/₈, учетно-изд. л. 4.4; усл. печ. л. 4.9. Тираж 156000 экз. Цена 20 коп.

თარაზულად: 6. იერიში.
გაღამწყვეთი ბრძოლა: 7.
საფრენი აპარატი: 8. შემო-

ვილი, მატულის. ნახევრად მა-
ტულისა ან ბამბეულისა: 17.
საბჭოთა კავშირის მარშალი,

სულ-გასული ქალადების ჩა-
საწერი წიგნი. დავთარი: 9.
სააერო ფლოტი: 10. გამბე-
დაობა, ალაღბედად მოქმე-
დება: 13. ტროპიკული მცენა-
რე: 15. მაუდის მსგავსი ქსო-

კავალერისტი: 18. ჭეშმარი-
ტება, რომელიც დასაბუთებას
არ საჭიროებს; 19. მუსულმან-
თა უმაღლესი სასულიერო
პირი: 21. ხშირი წიწვოვანი
ტყე; 23. ზამბახი; 25. ბინოც-

ლი: 27. მდინარე ევროპაში
28. მტაცებელი ფრინველი;
29. დაბა ხაშურის რაიონში.

შვეულად: 1. მზინვარე
ქსოვილი: 2. დაწესებულება.
ააღაც ხდება მსხვილი სავაქ-
რო გარიგებები (კაპიტალის-
ტურ ქვეყნებში); 3. გამოჩე-
ნილი ფრანგი ფიზიკოსი; 4.
პირველი ხმა მრავალხმიან მუ-
სიკალურ ნაწარმოებში; 5. ევ-
როპის სახელმწიფო; 11. მსუ-
ბუქი საზაფხულო უქუსლო
ფეხსაცმელი; 12. საზოგადო-
ებრივი მეცნიერება; 13. უმა-
ღლესი თანამდებობის პირი
რომის რესპუბლიკაში; 14.
დასასვენებელი ადგილი; 15.
ორანძიანი ხომალდი; 16. კა-
თოლიკთა მონასტრის წი-
ნამძღოლი; 20. ერთი სახელ-
მწიფოს შეიარაღებული თავ-
დასხმა მეორეზე; 22. დენის
ძალის საზომი ერთეული; 24.
საქართველოს კურორტი; 25.
თბილისის „დინამოს“ ფეხ-
ბურთელი; 26. ერთგვარი კან-
ფეტი.

შეადგინე ეპიგრაფი ტალიკაძემ,
აბაშა, მარნის საშუალო
სკოლა, XI კლასი.

ენის სათენი
ახალციხის ციხის ძირას
მწუერი ვწვი და მწუერი ვკა-
მე.

ეს ჩემი კოკა კატრიკუთა-
ლი მე თუ მეკატრიკუთაღე-
ბა შენ რატომ არ გეკატრიკუ-
თაღება?
კაპარტინა გურიშვილი გუ-
რი კაპარტინაშვილი მე რომ
არ მეკაპარტინაშვილებო და
შენ რატომ გეკაპარტინაშვი-
ლებოდა.
კარალოკი აკარალოკებულა
საკარალოკეში ჩაკარალოკე-
ბულა.

შეკრიბა ნ. ივანიძემ

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

ხეა მძლავრი და მეღვარი
(თქვენც შეგვხვდებოდით,
ვიცი შე).
არც კარიშხალი აშინებს,
არც ასობით წლის ხიმიძიე;
ერთსაც გიტყვიო და,
თუ იცნობო.
მეზე მოდიო და იცინეთ:
ყველაზე გვიან იღვიძებს,
ყველაზე გვიან იძინებს.

მუშტისტოლა თავი აქვს,
გამხდარია, გრძელია,
უიმიხოდ მეცხვარე
ვერ წარმომიდგენია.
ნ მარინიბა
მინდორში ხშირად მინახავს
ამბავი გასაკვირველი
ერთს ოცდაორი რომ
სკემდა...
იქნებ თქვენცა ხარო
მხილველი?

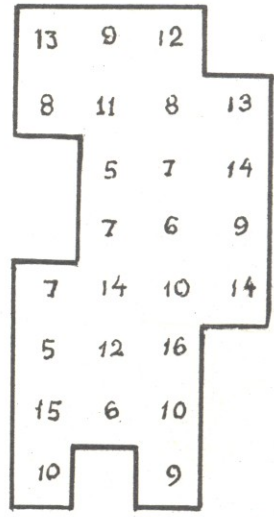
ერთი გრუხუნა დევია,
მარცვლელუსა კამს მხოლოდ.
ორი ვეება კბილია
მისი თავი და ბოლო.

ნისკარტი აქვს და თვალები—
ესაა მისი კონება,
არც თვალი აქვს და არც
ტანი.
არცა ჭკუა და გონება.
ოღონდ უფრთხილდი, იცოდე
(სწორს ვამბობ, განა
გაშინებ):
რასაც ნისკარტში მოიქცევს,
ორად გააპობს მაშინვე.
ნ. გვარნიშვილი

ხევ-ხევ ჩამოვირბინე
(ჩემზე ალბათ გსმენია),
კლიდან გადმოვიჩიებე,
არაფერი მტკენია,
ისევ გზას დავადეი —
ოდელია-დელია!

**არითმეტიკული
თავსატახეი**

მოცემული ფიგურა დაუა-
ვით 5 თანატოლ ნაწილად ისე,
რომ თითოეულ ნაწილში მო-
თავსებულ რიცხვთა ჯამმა
მოგვცეს ერთი და იგივე რიც-
ხვი.

**პესუნეი № 7-ში
მრთავსაგულ
„სხრკალწვეულზე“
გამოდანაგი**

ყუაჩო, ნათურა, მაყვალი,
შველი, თერმომეტრის სვეტი,
ქული, ღრუბელი, კიტრი, ოპ.
შარადა
მწუერი, ნემსი, მწუემსი;

ანაბრამეზი
მეტრი, მეტრი; ჭიგო, გოჭი;
კროსკვორდი

თარაზულად: 1. მემორი-
ალი; 5. კარატი; 6. პეპელა;
8. ზამბია; 10. დიქცია; 12. კო-
რსიკა; 15. ამბიცია; 16. დია-
ლოგი; 17. იალბუზი; 19. ტა-
ქტია; 24. დეკრეტი; 26. ეფ-
ექტი; 28. აფრიკა; 30. ანტე-
ნა; 31. არმაზი; 32. არღაზიანი.

შვეულად: 1. მარსი; 2.
ონგერი; 3. იმპერია; 4. იმე-
ლი; 5. კამა; 7. ანცი; 8. ზაქა-
რიაძე; 9. აკრი; 10. დასი; 11.
აქტივაცია; 13. ლიობი; 14.
ფლოტი; 18. ზოდი; 20. არია;
21. აკოლდა; 22. დესპანი; 23.
ლემა; 25. ჩინი; 27. „ტატარა“;
29. ფრანი.

შეადგინე ბასწორება:
„პიონერს“ მე-2 ნომერში
მოთავსებული კროსვორდის
კითხვებში „თარაზულად“
გამოტოვებულია კითხვა: 26.
ძლიერი შთაბეჭდილება, მოღ-
ვაწეობის შედეგი;

694/75

ჯორჯონე

„ივლითი“

სახელგანთქმული იტალიელი მხატვარი, ჯორჯონე და კასტელფრანკო, მეტსახელად ჯორჯონე, ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ვენეციაში, უმშვენიერეს ქალაქში, რომელსაც ოდიტანვე „ადრიატიკის მარგალიტს“ უწოდებდნენ. ვენეციის სილამაზე, მისი მო-

ლივლივე ზღვისა და ქაშკაშა ცის ფერები ნათლად აისახა ჯორჯონეს შემოქმედებაში მის სურათებში დიდი ადგილი დაეთმო ბუნებას, იგი განსაკუთრებული გრძობით უმღეროდა ბუნების სილამაზასა და მშვენიერებას.

მაგრამ მთავარი ჯორჯონეს

შემოქმედებაში ისევე, როგორც საერთოდ იტალიური აღორძინების ოსტატთა ნამუშევრებში, მაინც არის ადამიანი — ბუნების უველაზე დიდებული ქმნილება. ჯორჯონეს პერსონაჟები ყოველთვის გამოირჩევიან სულიერი და ფიზიკური სრულყოფილებით. გარდა ამისა, მათ ახასიათებთ რაღაც თავისებური, განსაკუთრებული გუნება-განწყობა, და უველასაგან განსხვავებული მომხიბლაობა. ეს, ალბათ, გამოწვეულია მათი სევდანარევი სინაზითა და იღუმალებით.

დავაკვირდეთ თუნდაც ლენინგრადის ერმიტაჟში დაცულ ამ ტილოს, რომელსაც „ივლითი“ ეწოდება. ეს სურათი ბიბლიური ლეგენდის მიხედვით არის შექმნილი. მისი სიუჟეტი ძალზე პოპულარული იყო და მას ხშირად მიმართავდნენ იმ დროის მხატვრები — მაგალითად, სანდრო ბოტიჩელი, პიტერ პაულ რუბენსი, ანდრეა მანტენია და მრავალი სხვა.

ეს ლეგენდა მართლაც ძალიან საინტერესოა — იგი მოგვითხრობს იმის შესახებ, რომ ოდესღაც მხედართმთავარი ოლოფერნი თავისი ურიცხვი ლაშქრით თავს დაესხა ქალაქ ბეთულიას. ქალაქს უეჭველი განადგურება ემუქრებოდა, მაგრამ მისი მკვიდრი ქალი, მშვენიერი და თავგანწირული ივლითი, ეშმაკობით შეიპარა მტრის ბანაკში, თავი მოქცევთა მხედართმთავარ ოლოფერნს და ამით საშობლო საშინელი საფრთხისაგან იხსნა.

სწორედ ეს ძველთაძველი თქმულება ასახულია ჯორჯონეს სახელგანთქმულ ტილოზე. ივლითი გამარჯვებული, ტრიუმფის მომენტშია გამოსახული — ხელში ხმალი უჭირავს, ფეხით კი დამარცხებული მტრის თავს ეხება. ჯორჯონეს უნდოდა განსაკუთრე-

ბით გაესვა ხაზი ივლითის კეთილშობილებებისთვის, სულიერი სიწმინდისა და ამაღლებულობისათვის — ალბათ, ამიტომაც არის ასეთი ნაწი, ქალური და კდემამოსილი მისი თხელი სახე, სათუთი ხელები და მსუბუქი, ფრთხილი მოძრაობა.

ასეთ განწყობას კიდევ უფრო უძლიერებს გარემომცველი ბუნების წყნარი, მშვიდი სილამაზე. დიდი ოსტატობითა და სიყვარულით ამოწერს ჯორჯონე უვეილებს, ბალახს, ფოთლებს. შორეული ცისფერი სივრცის ფონზე ნათლად გამოიყოფა ივლითის უხვნაოქიანი ვარდისფერი სამოსი და მოუღვარე ხმალი. საერთოდ ვენეციელ მხატვრებს განსაკუთრებით უყვარდათ მდიდარი ფერადოვნება. ჯორჯონე შესანიშნავად გადმოსცემს ფერების გადასვლებს, ნახევარტონებს, სინათლის თამაშსა და მუქ ჩრდილებს. სამხრეთული მზის თბილი სხივები ოქროსფერი ნათელი მოსავს უველა საგანს და განუმეორებელ სიღრმესა და კეთილშობილებას ანიჭებს კოლორით.

ჯორჯონე ძალზე ახალგაზრდა გარდაიცვალა. იგი სულ 28 წლისა იყო, როდესაც 1510 წ. შავი ქირის მსხვერპლი გახდა. დიდ მხატვარს ბევრი რამ დარჩა განუხორციელებელი. მისი უკანასკნელი გენიალური ნამუშევარი — „მძინარე ვენერა“ დაუსრულებელი დარჩა. სურათის დაუმთავრებელი ფონი დაასრულა ჯორჯონეს მეგობარმა — მეორე გენიალურმა ვენეციელმა მხატვარმა, ტიცინამ. სწორედ ტიცინამ გააგრძელა გარდაცვლილი მეგობრის ძიებები და მიუღწეველ სიმაღლეზე აიყვანა ფერწერის დიდებული ვენეციური სკოლა.

თეო ჯალალანია,
ხელოვნებათმცოდნე.